Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Rijksopvoedingsgestichten: meer in het bijzonder dat voor meisjes en de resultaten daar verkregen

https://hdl.handle.net/1874/267069

1918

RIJKSOPVOEDINGSGESTICHTEN; MEER IN HET BIJZONDER DAT VOOR MEISJES EN DE RESULTATEN DAAR VERKREGEN

S. J. MEIJERS

echt

A. qu.
192

RIJKSOPVOEDINGSGESTICHTEN; MEER
IN HET BIJZONDER DAT VOOR MEISJES
EN DE RESULTATEN DAAR VERKREGEN.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT
0351 5339

RIJKSOPVOEDINGSGESTICHTEN; MEER IN HET BIJZONDER DAT VOOR MEISJES EN DE RESULTATEN DAAR VERKREGEN

PROEFSCHRIFT TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT, OP GEZAG VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS, DR. P. VAN ROMBURGH, HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER WIS- EN NATUURKUNDE, VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT TEGEN DE BEDENKINGEN VAN DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID TE VERDEDIGEN OP MAANDAG 28 JANUARI 1918, DES NAMIDDAGS TE 4 UUR, DOOR

SELIENE JEANNETTE MEIJERS,
GEBOREN TE MIDDELBURG

A. H. KRUYT — UITGEVER — AMSTERDAM

AAN DE NAGEDACHTENIS
MIJNER OUDERS

Bij het einde mijner academische studiën wil ik U, Hoogleeraren der Juridische Faculteit, mijn oprechten dank betuigen voor het van U genoten onderwijs.

In de eerste plaats aan U, Hooggeleerde SIMONS, Hooggeachte Promotor, die mij bij de bearbeiding van dit proefschrift hebt gesteund en geleid.

Ook Prof. MOLENGRAAFF, wiens leerzame colleges ik nog mocht bijwonen en Prof. D'AULNIS DE BOUROUILL zij een woord van dankbare erkentelijkheid gebracht.

Steeds zal ik mij de bereidwilligheid herinneren, waarmede gij, mej. SNETHLAGE en gij, mej. DOBBE, waarnemend Directrice van het R. O. G. voor Meisjes, mij immer de gewenschte inlichtingen hebt verschaft.

Verder mijn dank aan allen, die mij bij het samenstellen van dit Proefschrift op eenige wijze hebben ter zijde gestaan.

INHOUD

Bladz.

INLEIDING 1

AFDEELING I.

I. Wetsbepalingen 4
II. Iets over de gebouwen en hun inrichting 9
III. Gevolgen van het stellen ter beschikking der Regeering 14
IV. Gestichtsverpleging en gezinsverpleging 17
V. Het leven der verpleegden in het R. O. G. 20
a. Dagindeeling. 20
b. Klassenindeeling 22
c. Onderwijs 24
d. Opvoeding 26
e. Straffen 28
f. Voorrechten 31
VI. De verpleegden en de maatschappij. 32

AFDEELING II.

I. Biographieën 37
II. Gevolgtrekkingen en wenschelijke wijzigingen . . . 102

INLEIDING.

De kinderwetten zijn van zeer jongen datum. Over de Nederlandsche Rijksopvoedingsgestichten bestaat weinig litteratuur: vooral het Rijksopvoedingsgesticht voor meisjes is een onderwerp, waarover nog zelden geschreven is.

Een behandeling van alle opvoedingsgestichten tegelijk doet geen recht wedervaren aan het sekseverschil en aan het feit, dat er slechts één meisjesgesticht is, waar dus alle categorieën moeten worden opgenomen, terwijl de jongens naar leeftijd, aanleg en gedrag over vijf gestichten worden verdeeld.

Daar ik in 't meisjesgesticht eenige maanden mocht vertoeven en er gegevens kon verzamelen, heb ik dit tot onderwerp van mijn proefschrift gekozen. Hoewel ik aldus slechts een betrekkelijk klein terrein van het groot gebied der Kinderwetten heb kunnen bestudeeren, meen ik toch, dat de belangrijkheid ervan een onderzoek alleszins rechtvaardigt. Het Rijksopvoedingsgesticht toch, doet verder zijn invloed gelden dan op de verpleegden zelf; ook haar latere omgeving zal zich niet geheel aan de innerlijke en uiterlijke beschaving, die zij vandaar hebben meegebracht, kunnen onttrekken.

De vrouwelijke verpleegden, later moeders geworden, hebben veelal een talrijk kroost op te voeden en zullen zich daarbij meermalen herinneren, wat haar vroeger als het goede is voorgehouden en trachten, dat in de jonge harten ingang te doen vinden.

De kinderwetten willen geven een sociale beveiliging op opvoedkundigen grondslag. Ze zijn gemaakt in het besef, dat

een kind iets geheel anders is dan een volwassen mensch en dus een absoluut andere behandeling eischt.

De rechter, die kinderzaken berecht, zal niet zoozeer op de daad, als op den dader letten; hij zal een uitgebreid onderzoek doen instellen naar diens aanleg en omgeving en in verband daarmee den maatregel kiezen, die hem voor het kind het meest gewenscht schijnt.

Een van die maatregelen is het ter beschikking stellen van de Regeering, iets zóó ingrijpends, dat de rechter het slechts, als hij langs geen anderen weg verbetering durft hopen, zal toepassen.

De tuchtschoolstraf met haar korten duur is erop berekend, dat de verpleegde na beëindiging weer in een goed milieu terugkeert; bij het stellen ter beschikking van de Regeering worden de kinderen soms gedurende vele jaren aan hun omgeving onttrokken. Meestal dan ook is het milieu, waaruit de Regeeringskinderen komen, allertreurigst en dient de dwangopvoeding om ze, althans tijdelijk, eraan te onttrekken en te trachten in een betere omgeving nog iets goeds van hen terecht te brengen. Is het milieu, waaruit de opvoedeling komt, goed, dan zijn meestal zijn aanleg en gedragingen zóó verkeerd, dat men alleen van strenge en voortdurende contrôle eenig resultaat mag verwachten.

De misdadige jeugd wordt opgevoed in plaats van gestraft. Is dat niet verkeerd; wordt zoo het element preventie, dat in straf zit, niet ten eenen male miskend? Zeer zeker niet, want dwangopvoeding, hoewel wettelijk geen straf, is een vrijheidsbeneming gedurende jaren. De verpleegden beschouwen het verblijf in het gesticht als een straf, ofschoon velen zeer dankbaar zijn voor alles, wat ze mogen leeren.

Dwangopvoeding werkt in ruime mate preventief, én op de manier, waarop elke straf, ook bijvoorbeeld boete, preventief werkt, èn zóó, dat zij, die haar ondergaan hebben, door den geest van het goede, die hun bij die opvoeding is ingeprent, in hun later leven worden teruggehouden van het bedrijven van velerlei kwaads.

Hier wil ik even het verslag van de vereeniging Pro Juventute afd. Groningen aanhalen:

„In het impulsieve, dat in het karakter van ieder kind ligt en in zijn groote suggestibiliteit schuilen twee factoren, die zelfs het normale kind zoo licht tot handelingen voeren, welke hem in botsing brengen met de maatschappelijke orde. Geniet een kind een zorgvuldige opvoeding, dan leert deze hem juist zijn impulsen beheerschen; van zijn vatbaarheid voor invloeden maakt men een goed gebruik door hem te omringen met goede voorbeelden en door aan billijke verlangens te voldoen, voorkomt men strafbare handelingen en zelfs den lust tot het plegen daarvan.

Hoe geheel anders is het geval met *deze* kinderen, wier opvoeder — in den regel — de straat is. Bedenkt men bovendien, dat voor de meesten van hen zooveel verlokkends ligt uitgestald, dat eigenlijk ontoegankelijk voor hen is, dan laat zich reeds voor een inderdaad niet slecht kind verklaren, dat het op een zwak oogenblik tot diefstal kan komen. Het gevaar voor zulk een kind kan hierin schuilen, dat de daad onontdekt of onbestraft bleef, of dat het kameraden vindt, die reeds heel wat meer ervaring op het pad der misdaad bezitten."

AFDEELING I.

I. WETSBEPALINGEN.

Als sluitsteen onzer wetgeving kan wel het opvoedingswezen worden genoemd. In „donnez-moi les enfants" heeft de Belgische Minister van Justitie LE JEUNE het beginsel kort en krachtig uitgedrukt. Ook bij ons heeft het denkbeeld ingang gevonden, dat wie met kans op succes den strijd wil aanbinden tegen de criminaliteit, met de kinderen moet beginnen. Hoe jonger ze zijn, hoe beter, want des te vatbaarder zijn ze voor het goede. De kleinen, ze weten zelf soms niet, dat ze zondigden; vaak werden ze gedreven door een drang, waartegen hun zwak weerstandsvermogen niet bestand was. Vele oudere kinderen, bewust van het verkeerde hunner daad, begingen die wel uit eigen beweging, maar waren grootgebracht in een omgeving van zedeloosheid en drankmisbruik, of hadden een verkeerden aanleg.

De wetgever begreep, dat hij hier door enkel te straffen zou handelen als de arts van vroeger dagen, die met kinine de koorts bestreed, maar zich niet bekommerde om haar oorzaken.

Uit den aard der zaak kan een wetgever zich niet richten tegen de van familie geërfde kiemen van criminaliteit, die de kinderen bij hun geboorte reeds in zich droegen, maar wel kan hij ze onttrekken aan een slechte omgeving en door een zorgvuldige opvoeding die kiemen het groeien trachten te beletten.

Staatszorg en particuliere liefdadigheid zijn in onze wet tot een harmonisch geheel gemaakt. Zij vullen elkander aan. De particuliere liefdadigheid maakt door de talrijkheid harer gestichten en verplegende gezinnen meer specificatie mogelijk dan het Rijks-

gesticht, maar dit laatste is verplicht alle Regeeringskinderen, die de minister er heen wenscht te zenden, op te nemen, ook die, waarmee de particuliere liefdadigheid geen raad meer weet. Van belang voor het Rijksopvoedingswezen in zijn tegenwoordigen vorm is de wet van 12 Febr. 1901.

Deze kent, in tegenstelling met de vroegere wettelijke regeling, geen leeftijdsgrens naar beneden. Ook is de onderscheiding, of kinderen tusschen de 10 en 16 jaren al of niet met oordeel des onderscheids hebben gehandeld, vervallen.

Den rechter is bij strafrechtelijke vervolging van minderjarigen groote vrijheid gelaten; hij kan drie wegen inslaan:

Vooreerst kan hij den schuldige aan zijn ouders of voogden teruggeven zonder toepassing van eenige straf.

In de tweede plaats kan hij den schuldige ter beschikking van de Regeering stellen zonder toepassing van eenige straf. In bijzondere gevallen is echter oplegging van gevangenisstraf, na beeindiging der voorziening van regeeringswege in de opvoeding te ondergaan, geoorloofd.

En ten slotte kan de beklaagde bij schuldigverklaring worden veroordeeld tot een der in het nieuwe tweede lid van art. 9 genoemde straffen, naar de onderscheiding van art. 39 septies.

Ik wil hier nu de eerste en de laatste mogelijkheid terzijde laten en de ter-beschikking-stelling bespreken.

De rechter kan haar in de volgende gevallen bevelen:

1°. wegens misdrijf ten aanzien van alle minderjarigen beneden de 18 jaar;

2°. wegens bepaalde in het strafwetboek strafbaar gestelde overtredingen;

a. bij *eerste* recidive ten aanzien van jeugdige personen tusschen de 14 en 18 jaar;

b. bij *tweede* recidive ten aanzien van kinderen beneden de 14 jaar.

Stelt de rechter een kind ter beschikking van de Regeering, dan wordt het, volgens art. 39 bis eerste lid, in een Rijksopvoedingsgesticht geplaatst, opdat aldaar of later op andere wijze in zijn opvoeding worde voorzien, uiterlijk tot hij den leeftijd van 21

jaren zal hebben bereikt, hetzij ter opvoeding toevertrouwd aan eene in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende, vereeniging of aan eene aldaar gevestigde stichting of instelling van weldadigheid, wier statuten, stichtingsbrieven of reglementen duurzame verzorging van minderjarigen in of buiten gestichten voorschrijven, opdat door haar of later op andere wijze van regeeringswege in zijn opvoeding worde voorzien.

Verder spreekt dit artikel over het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk beëindigen van de voorziening van regeeringswege in de opvoeding en zegt dat dit, naar beginselen bij de wet te stellen, zal vastgesteld worden bij een Algemeenen Maatregel van Bestuur.

Deze wet is de wet van 12 Febr. 1901 S. 64. Zij bepaalt in haar eerste artikelen met betrekking tot de Rijksopvoedingsgestichten in hoofdzaak het volgende:

het aantal en de plaatsen van vestiging der Rijksopvoedingsgestichten zullen bij Algemeenen Maatregel naarmate van de behoefte worden bepaald;

de Rijksopvoedingsgestichten zijn bestemd tot opneming van hen, wier plaatsing aldaar volgens de artikelen 39 en 39bis moet volgen en voor opneming der „weerbarstige voogdijkinderen";

bij den Minister van Justitie berust het opperbeheer over de Rijksopvoedingsgestichten;

het beheer van ieder R. O. G. wordt gevoerd door een directeur of een directrice onder toezicht eener Commissie van Toezicht;

over de gezamenlijke Rijksopvoedingsgestichten wordt een algemeen toezicht uitgeoefend door een Algemeen College van Toezicht, Bijstand en Advies van het Rijks- Tucht en Opvoedingswezen;

de directeuren, directrices en leden van het Algemeen College worden door de Koningin benoemd en ontslagen; de overige beambten en de leden der Commissiën van Toezicht door den Minister van Justitie, gehoord het Algemeen College en door tusschenkomst hiervan, zoo noodig, de Commissiën van Toezicht;

ingeval van ontstentenis van het Algemeen College voorziet

de Koningin, en bij ontstentenis der Commissiën van Toezicht voorziet de Minister van Justitie op andere wijze in de vervulling harer werkzaamheden.

Verder behandelt deze wet in art. 6 de verdeeling der kinderen naar gelang van herkomst, leeftijd, verstandelijke en zedelijke ontwikkeling, gedrag en geaardheid over de verschillende inrichtingen of van elkander afgezonderde onderdeelen van inrichtingen, de mogelijkheid van klassenindeeling in de Rijksopvoedingsgestichten en die van onderlinge afzondering gedurende den nacht.

Art. 7 spreekt over godsdienstoefeningen en -onderricht, terwijl art. 8, het onderwijsartikel, zegt, dat aan de verpleegden in de Rijksopvoedingsgestichten lager onderwijs en vakonderricht worden verstrekt.

Art. 9 handelt over de geldelijke belooning der verpleegden en hun uitgaanskas; het artikel zegt o.a., dat moedwillig door den verpleegde toegebrachte schade op zijn uitgaanskas kan worden verhaald; dat de uitgaanskas overigens onvervreemdbaar is en niet vatbaar voor beslag.

Art. 10 geeft een opsomming van 4 disciplinaire straffen, die in Rijksopvoedingsgestichten mogen worden toegepast, en maakt cumulatie dezer straffen mogelijk. Verder regelt het den duur van de drie strengste straffen, in verband met den leeftijd derverpleegden.

Art. 11 bepaalt, dat alle kosten der Rijksopvoedingsgestichten ten laste van den staat komen, voorzoover de wet niet uitdrukkelijk anders bepaalt.

Artikelen 12, 13, 14, 15, 16, 16bis en 16ter regelen o.a. voorwaarden, waaronder vereenigingen en stichtingen van regeeringswege met de verzorging van ter beschikking der regeering gestelde jeugdige personen en van voogdijkinderen kunnen worden belast, de regeeringssubsidie, het toezicht van regeeringswege en de mogelijkheid van overplaatsing naar Rijksinrichtingen.

Art. 17 noemt de gevallen, waarin verpleegden in Rijksopvoedingsgestichten naar krankzinnigengestichten, ziekenhuizen of andere inrichtingen kunnen worden overgebracht om aldaar tijdelijk op 's Rijks kosten te worden verpleegd.

Art. 18 behandelt het voorwaardelijk of onvoorwaardelijk ontslag. Het bepaalt, dat de voorziening van regeeringswege in de opvoeding van jeugdige personen, die overeenkomstig art. 39 ter beschikking der Regeering zijn gesteld en die in een Rijksopvoedingsgesticht of elders worden verpleegd te allen tijde voorwaardelijk of onvoorwaardelijk kan worden beëindigd, „wanneer persoonlijke of zakelijke omstandigheden hen betreffende daartoe aanleiding geven."

Het voorwaardelijk ontslag kan altijd worden ingetrokken, wanneer de ontslagene zich slecht gedraagt of in strijd handelt met de in zijn ontslagbrief uitgedrukte voorwaarden.

Art. 19 maakt het mogelijk, dat in bepaalde gevallen aan de verpleegden bij definitief of voorwaardelijk ontslag van rijkswege reisgeld of reisgelegenheid wordt verschaft.

De slotartikelen dezer wet geven enkele meer formeele regelen.

Gewoonlijk wordt dwangopvoeding noch voorafgegaan, noch gevolgd door straf.

Een uitzondering op dezen regel brengt art. 39ter Swb., volgens hetwelk de rechter bij het bevel, waardoor de schuldige aan een misdrijf, met als maximum een gevangenisstraf van drie jaar of meer, ter beschikking der Regeering zal worden gesteld, hem tevens kan veroordeelen tot gevangenisstraf van ten hoogste de helft van het maximum en, zoo dit levenslange straf is, tot ten hoogste tien jaar. Deze straf kan niet worden opgelegd, vóórdat de dwangopvoeding definitief is beëindigd en zelfs dan nog kan de Minister van Justitie de uitvoering opschorten bij een te allen tijde herroepelijk besluit. De gevangenisstraf wordt geacht te zijn ondergaan door het verloop van haren duur sedert den dag van het besluit van opschorting, indien dit inmiddels niet is herroepen.

Mijns inziens is door het lange tijdsverloop, met de herinnering aan het gebeurde, de rechtvaardiging van de straf als reactie van de maatschappij tegen overtreding harer voorschriften vervallen.

Op den ex-opvoedeling, die zich zoo lang geleden aan een strafbaar feit schuldig maakte en die niet altijd het juridisch ver-

schil tusschen straf en dwangopvoeding beseft, moet de gevangenisstraf wel een zeer zonderlingen indruk maken.

Bovendien het opvoedingsgesticht is vrijwel doelloos voor wie onmiddellijk daarna in de gevangenis komt, want het dient om misdadige kinderen op te voeden tot nuttige leden der maatschappij.

Verder is het opvoedingswezen geregeld bij den Algemeenen Maatregel van 15 Juni 1905 S. 209, en wel in hoofdstuk II (art. 100 quater gaat speciaal over het Rijksopvoedingsgesticht te Zeist), terwijl hoofdstuk IV over het Algemeen College van Toezicht, Bijstand en Advies handelt.

Het besluit van den 15den Juni 1905 S. 208 houdt bepalingen in ter uitvoering van art. 39 sexies van het Wetboek van Strafrecht.

Een besluit van den 14den November 1910 S. 354 geeft de aanwijzing, bestemming en verdeeling in afdeelingen van het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden.

II. IETS OVER DE GEBOUWEN EN HUN INRICHTING.

Het gesticht is gelegen aan den Utrechtschen Straatweg en behoort onder de gemeente Zeist. Tot November 1909 diende het gebouw als tuchtschool voor meisjes en was het Rijksopvoedingsgesticht te Montfoort gevestigd. Toen de inrichting voor de talrijke opvoedelingen te klein en ondoelmatig bleek, heeft men de veel grootere gebouwen te Zeist tot Rijksopvoedingsgesticht ingericht, verbouwd en uitgebreid, terwijl in Montfoort de tuchtschool werd gevestigd.

Het gesticht te Zeist bestaat nu uit het ruime hoofdgebouw en enkele bijgebouwen, benevens een terrein van 12370 M^2 voor tuin- en landbouw en een van 2130 M^2 voor speel- en wandelplaatsen.

Door de ruime vestibule komt men in den zeer breeden corridor, den z.g.n. hoofdgang. Hieraan zijn het bureau van de directie en dat van de commiezen gelegen benevens de huiskamer voor het personeel. Deze vertrekken bieden over het voorplein heen

uitzicht op den straatweg. Aan den overkant van de gang vindt men de keuken, waar in den „kookketel voor de tuchtscholen" het middagmaal voor de verpleegden wordt gekookt en waar verder ook de spijzen voor het personeel worden toebereid. Een soort ophaalbrug verbindt de keuken met de provisiekamer. Naast de keuken treft men de uitnemend ingerichte lessenkeuken aan, waar de kookkunst wordt onderwezen.

Verder zijn aan deze gang de acht afzonderingsvertrekken gelegen, waarin alle nieuwaangekomen verpleegden eenigen tijd moeten doorbrengen. Het zijn kamers van $2^1/_2$ bij $3^1/_2$ M; de muur is in lichte kleur geverfd en de meubileering zeer eenvoudig. Zij bevatten een ijzeren krib met stroozak en beddegoed, een waschtafeltje met toebehooren, een tafel, een aan een vloerregel verbonden stoel en een kastje, waarin het noodige vaatwerk. Vier ervan zien uit op een gemeenschappelijke binnenplaats; elk van de vier andere op een met kiezel bedekt apart wandelplaatsje, dat van de naburige door muren is gescheiden. [1])

Van uit de hoofdgang voeren twee zijgangen naar de zijhuizen, waarvan een de woning voor de directrice en de kamers voor een leerares bevat, terwijl het andere bewoond wordt door de hoofdonderwijzeres, tevens waarnemend directrice en twee leeraressen.

Aan beide uiteinden der hoofdgang bevindt zich een beambteslaapvertrek, de z. g. n. cachotkamer, waarin zich de toegang tot een cachot bevindt. Dit is er door twee deuren van afgesloten.

De deur aan den kant van het cachot is voorzien van zware grendels en een luikje, waardoor de gestrafte in geval van razernij enz. kan worden bediend, wat in tal van jaren gebleken is

---

[1]) Deze gemeenschappelijke binnenplaats is bij wijze van proef gebouwd en voldoet in de praktijk veel beter dan de afzonderlijke wandelplaatsen, daar ze den kinderen een ruimer uitzicht biedt.

Jammer is echter, dat de wandelplaatsen zoo weinig voor het eigenlijk doel kunnen worden gebruikt, daar bij elke verpleegde afzonderlijk toezicht noodig is bij het wandelen en dit de dienstdoende beambte meer tijd kost, dan zij in den regel kan missen.

zelden noodig te zijn. Tusschen deze deur en de andere is een matras aangebracht om zooveel mogelijk het geluid te dempen. Boven de deur is een van traliewerk voorziene opening, waarin een lamp.

Het cachot is een zeshoekige ruimte met een vloer van graniet, die door zwarte paraffine effen en glad is gemaakt. Dit is uit gezondheidsoogpunt geschied. Alle afzonderingsvertrekken en ziekenzalen bezitten dan ook zoo'n vloer, die echter in de praktijk niet aan de verwachtingen bleek te voldoen. De wanden zijn van geel geverfd hout. De inrichting van het cachot bestaat enkel uit een houten brits. Des avonds worden een stroozak en beddegoed verstrekt, die 's morgens weer weggehaald worden. De verwarming is tusschen den buitenmuur en den houten wand aangebracht. De cachotten zijn evenals de afzonderingsvertrekken van een electrisch belletje voorzien.

Loodrecht op de hoofdgang staan de twee zijgangen, waaraan de schoollokalen en verblijfzalen voor elk der vijf klassen en een costuumzaal, waar onderricht wordt gegeven in het knippen en naaien van japonnen, mantels enz. zijn gelegen.

De lokalen van de 3 klassen der derde afdeeling zijn naast elkaar aan de eene gang gebouwd. Schoollokaal en verblijfzaal zijn van elkaar gescheiden door een wand, die van onder uit hout bestaat, terwijl het bovendeel van glas is. In dien wand is een verbindingsdeur aangebracht. Schoollokaal en verblijfzaal bezitten te zamen een speel- en wandelplaats, door een laag hek afgescheiden van de plaats der aangrenzende klasse. De lokalen in de andere zijgang zijn ook van plaatsen voorzien; zij verschillen hierin met de plaatsen van de 3de afdeeling, dat er een hooge muur is opgetrokken tusschen die van de II 3 klasse, en die van de klasse II 3e, waarin de prostituée's zijn opgenomen.

De schoollokalen zijn ruim en naar de eischen des tijds ingericht; elke leerling heeft een afzonderlijke bank. De even groote verblijfzaal bevat de tafels, die in hoefijzervorm in het lokaal zijn geplaatst, een zijtafel en de noodige stoelen. Verder de z.g.n. „boeltjeskast", waarin elk meisje een hokje tot haar be-

schikking heeft en een kast, waarin de benoodigdheden voor de klasse worden geborgen. Loodrecht op deze beide zijgangen en evenwijdig met de hoofdgang loopt de zoogenaamde „stille gang." Daaraan zijn gelegen de costuumzaal, het badvertrek voor het personeel en dat voor de verpleegden, de huishoudschool, waarin de verpleegden huishoudonderwijs ontvangen en de bibliotheek.

Het badvertrek voor de verpleegden wordt gedeeltelijk ingenomen door 9 hokjes. Een ervan bevat een zinken badkuip; in de acht andere zijn douches aangebracht.

In de bibliotheek bevinden zich de boeken voor het personeel en die voor de verpleegden. Deze laatsten hebben des Zondags gelegenheid om te lezen. Opmerkelijk is, dat de meisjes meestal de voorkeur geven aan zeer kinderlijke lectuur, wat zooal niet als bewijs, dan toch als aanwijzing van haar teruggebleven ontwikkeling kan dienen. De meisjes houden in den regel meer van voorlezen dan van zelf lezen. Alle lokalen zijn zeer ruim en licht en maken op den bezoeker een prettigen indruk.

Evenwijdig aan den hoofdgang loopt het 3 verdiepingen hooge chambrettesgebouw met zijn 72 chambrettes, zijn zeven waschvertrekken en drie beambtenkamers. De gelijkvloersche étage vormt een verbinding tusschen de beide zijgangen.

Het slaapvertrek voor de beambte deelt elke verdieping in tweeën en vormt aldus de afscheiding van de slaapvertrekken van twee klassen. Door vier deuren is het verbonden met vier gangen, die naar de waschvertrekken leiden. Aan den eenen kant van zoo'n gang zijn zes deuren van chambrettes. Twee derde van den voorwand van een chambrette is van glas. Aan den anderen kant zijn de gangen voorzien van groote ruiten en tuimelramen, waardoor ruimschoots licht en lucht in de chambrettes, die van boven open en van traliewerk voorzien zijn, worden toegevoerd. Verder bevat elke chambrette een ventilator. Des avonds wordt elk meisje in haar chambrette opgesloten.

Het verdient aanbeveling ook voor deze chambrettes het stelsel in te voeren, dat al in verschillende gestichten bestaat, namelijk dat de chambrettes i. p. v. met een sleutel, met een glazen klink worden gesloten. Wil een verpleegde ontvluchten,

dan wordt door het gerinkel van het glas de dienstdoende beambte gewaarschuwd en kan haar maatregelen nemen. Het kind kan niet ontsnappen, want de geheele verdieping is nog afgesloten. Bij brandgevaar echter werkt dit glaasjesstelsel veel veiliger dan het sleutelstelsel, want nu is de hulp van de beambte niet meer noodig om de meisjes uit haar kamertjes te doen komen.

De chambrettes zijn niet groot; ze bevatten een ijzeren krib met stroozak en beddegoed, tafel en stoel, kapstok. De zijwanden tusschen de chambrettes zijn van steen, zoodat de verpleegden elkaar niet kunnen zien; door de ruiten der voorwanden kan de dienstdoende beambte voldoende toezicht uitoefenen. Wanneer zij zich des avonds vergewist heeft, dat alles in orde is, begeeft zij zich ter ruste. Een bewakingsdienst is niet noodig, daar het chambrettesgebouw zeer gehoorig is en de beambte bij eenig gerucht gewekt wordt.

Vanuit de hoofdgang voeren twee steenen trappen naar de z.g.n. kerkgang. De kerk is een ruime, van banken voorziene zaal, die voor Katholieke en Protestantsche kerkdiensten wordt gebruikt. Bij een Protestantsche dienst zijn de specifiek Katholieke kerkgoederen door een gordijn aan het oog onttrokken.

Aan den overkant der gang vindt men de kamer, waarin de Commissie van Toezicht vergadert en die tevens als consistoriekamer dienst doet, eenige beambtenvertrekken en de spreekkamer van den dokter, die vier ochtenden in de week in het gesticht spreekuur houdt. Deze vertrekken zien uit op den straatweg.

De 3 ziekenzalen, die aan weerszijden van deze vertrekken zijn gelegen, zien uit op de wandelplaatsen der afzonderingskamers.

De kerk ligt juist boven de keuken, iets zeer ongerieflijks, daar het heele gebouw buitengewoon gehoorig is. Hinderlijk is het ook, dat de verpleegden van uit de drie ziekenvertrekken kunnen spreken met haar, die zich in afzonderingsvertrekken en cachotten bevinden en dat deze weer onderling kunnen correspondeeren, terwijl de „afzonderingskinderen" [1]) in staat zijn alles op te vangen, wat er in de hoofdgang gezegd wordt.

[1]) Term in het Rijksopvoedingsgesticht gebruikelijk.

Bij twee der ziekenvertrekken bevinden zich badkamers; een ervan heeft ook een eigen verblijfzaal. Ieder dezer beide vertrekken bevat drie bedden; de derde ziekenzaal is voor één patiënte bestemd. Deze vertrekken zijn hygiënisch en eenvoudig, doch comfortabel ingericht.

Vanuit de kerkgang voert een trap naar de magazijnen en eenige beambtevertrekken.

Het gebouw wordt — behalve de zijhuizen — centraal verwarmd en met gas verlicht. In die vertrekken, waar geen voortdurend toezicht op de verpleegden mogelijk is, zooals in de afzonderingsvertrekken, zijn geen gaskranen aangebracht binnen de vertrekken, maar aan den buitenmuur. Verder behoort bij het gesticht een apart staand gebouw, het vereenigingslokaal, bestemd voor bijeenkomsten der verpleegden en waarin o. a. haar zangvereeniging „Con Amore" onder leiding van een der onderwijzeressen wekelijks oefent en waar gymnastieklessen worden gegeven.

Ook is er een afzonderlijk staand waschgebouw, dat op grootschen schaal is ingericht en waar de wasschen van alle verpleegden en van vele leden van het personeel worden behandeld.

De tuinmanswoning behoort bij het gesticht; het gebouw mist echter een portierswoning, zoodat de portier in de buurt wonen moet, wat een groot inconveniënt is. De gebouwen worden omringd door uitgestrekte tuinen. De verpleegden der derde klasse kunnen het voorrecht genieten kleine eigen tuintjes te hebben, waarin ze naar hartelust mogen zaaien en werken.

III. GEVOLGEN VAN HET STELLEN TER BESCHIKKING DER REGEERING.

Is een kind ter beschikking der Regeering gesteld, dan wordt het op last van den Minister van Justitie

I. hetzij in een Rijksopvoedingsgesticht geplaatst;

II. hetzij ter opvoeding toevertrouwd aan eene in het Rijk gevestigde rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of aan een aldaar gevestigde stichting of instelling van weldadigheid, die aan bepaalde vereischten voldoet.

In het eerste geval zijn er twee mogelijkheden:

1°. het kind blijft in het Rijksopvoedingsgesticht in normale gevallen tot na de voltooiing zijner opvoeding;

2°. het kind blijft slechts in het opvoedingsgesticht tot er een vereeniging of stichting is gevonden bereid zich met zijn opvoeding te belasten. Door de directie van het R.O.G. wordt aan den Minister van Justitie voordracht gedaan tot het overdragen van dezen verpleegde aan particuliere zorg. In dit opzicht vertoont het R.O.G. eenige overeenkomst met een Doorgangshuis en dient tevens ter observatie.

Wordt het kind ter opvoeding toevertrouwd aan een vereeniging of stichting, dan kunnen er zich twee gevallen voordoen:

a. het kind wordt in een particulier gesticht geplaatst (particulier hier gebruikt als tegenstelling met Rijks-);

b. het kind wordt door de vereeniging of stichting in gezinsverpleging uitbesteed.

Een overgangsvorm tusschen gestichten en gezinnen vormen de „Tehuizen", een bij ons nog zeer kort bestaande verplegingsvorm, die ik in het hoofdstuk Gestichts- en Gezinsverpleging zal behandelen.

In de gevallen genoemd onder 2° en onder *a* en *b* kunnen de vereenigingen of stichtingen, die zich met de opvoeding van een Regeeringskind hebben belast, onder opgave van redenen aan den Minister intrekking van de opdracht aan particuliere zorg verzoeken. Wordt dit verzoek toegestaan, dan komt het kind in het Rijksopvoedingsgesticht.

Het onherroepelijk einde van elke dwangopvoeding is de 21 ste jaardag van den opvoedeling. Vaak wordt echter een pupil vóór dien datum voorwaardelijk ontslagen.

Is door zijn wangedrag intrekking van het voorwaardelijk ontslag noodzakelijk geworden, dan keert hij in het R. O. G. terug.

Behalve de bevolking, die langs deze wegen in het R. O. G. gekomen is, treffen we er de zoogenaamde „weerbarstige voogdijkinderen" aan.

Wanneer de ouders van een kind uit de ouderlijke macht over hem zijn ontzet of wanneer een hunner is ontzet en de ander ontheven, kan een tot de uitoefening der voogdij bevoegd particulier en een in het Rijk gevestigde, rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging, stichting of instelling van weldadigheid, die aan bepaalde vereischten voldoet, verzoeken om met de voogdij over dit kind te worden belast. Bij wangedrag of weerbarstigheid kunnen de vereenigingen enz. aan den Minister van Justitie verzoeken om van de zorg over dezen pupil te worden ontheven. Wordt dit toegestaan, dan kan het kind in het R. O. G. worden opgenomen. Het kan onmiddellijk weer worden ontslagen, wanneer de reden van plaatsing opgehouden heeft te bestaan.

Zoowel de vereenigingen, die regeeringskinderen als die, welke voogdijkinderen verzorgen, kunnen daartoe van regeeringswege worden gesubsidieerd. Aan de „Statistiek over de Toepassing der Kinderwetten" ontleen ik een staatje

		Gesubsidieerde voogdij-kinderen	Gesubsidieerde regeerings-kinderen
Vereeniging Pro Juventute . .	1913	212	169
	1914	187	192
Vereeniging tot Steun van Verwaarloosden en Gevallenen	1913	588	40
	1914	604	41
Vereeniging Onderlinge Vrouwenbescherming	1913	15	—
	1914	21	—
Vereeniging Liefdewerk voor Kinderbescherming . . .	1913	1077	37
	1914	1469	28
Kerkel. Instellingen (Diaconieën, Kerkeraden, Weeshuizen enz.)	1913	4069	202
	1914	4866	287

Men ziet, dat het aantal gesubsidieerde voogdijkinderen ontzaglijk veel hooger is dan dat der Regeeringskinderen; hierbij dient echter rekening te worden gehouden met het groot aantal Regeeringskinderen, dat in Rijksopvoedingsgestichten wordt ververpleegd.

IV. GESTICHTSVERPLEGING EN GEZINSVERPLEGING.

Goede gezinsverpleging heeft groote voordeelen boven gestichtsverpleging; vooreerst het opgroeien midden in de maatschappij, het zich dus vanzelf leeren aanpassen aan de daar heerschende gewoonten; dan de individualiseering, die in 't gezin in ruimer mate kan worden toegepast dan in het gesticht. Niet te vergeten is ook, dat de aanraking met andere misdadige kinderen zoo niet geheel vermeden, dan toch tot een minimum gereduceerd kan worden, terwijl het gesticht een opeenhooping bevat van crimineele elementen. Nu wordt wel door nauwlettend toezicht en indeeling in kleine groepen zooveel doenlijk het smeden van verkeerde plannen enz. tegengegaan, maar contact blijft mogelijk en het elkaar kennen vanuit het gesticht alleen is al voor enkele zwakke naturen voldoende, om zich, wanneer ze voor zichzelf moeten zorgen, door slechte meisjes mee te laten troonen op den weg, die langs ellende en verderf naar de gevangenis of een immoreel leven leidt. En ten slotte kunnen de kinderen, die in gezinsverpleging zijn geweest er in hun later leven niet hard om gevallen worden, dat zij in een gesticht zijn grootgebracht, waardoor de Zeister meisjes o.a. zooveel te lijden hebben.

In de gestichten worden wel maatregelen genomen, om voor de verpleegden den overgang naar de vrije maatschappij geleidelijk te maken, zoo o.a. het voorwaardelijk ontslag, het plaatsen van de verpleegden in dagdiensten in het dorp Zeist, maar toch zullen zij den overgang naar de vrijheid blijven voelen en

zal deze menigmaal een slechten invloed op haar gedrag uitoefenen.

Het gesticht heeft aan den anderen kant zeer veel voor op het gezin, zooals de hygiënische huisvesting, die het zijn verpleegden biedt, de medische contrôle, het uitmuntend vakonderricht en in het algemeen het meerder onderwijs, de paedagogische leiding en het voortdurend toezicht.

Ook mag men niet uit het oog verliezen, dat sommige kinderen wegens geestelijke of lichamelijke abnormaliteit in het geheel niet voor gezinsverpleging deugen.

Al zou ik ondanks deze groote voordeelen aan een goede gezinsverpleging de voorkeur geven boven gestichtsverpleging, dan blijft toch het groote practische bezwaar, dat er zoo heel weinig daartoe geschikte gezinnen zijn, die een Regeerings- of voogdijkind willen opnemen, o. a. uit vrees, dat het opvoedelingetje een verkeerden invloed op eigen kinderen zal hebben.

Bovendien stelt de Staat — zeer terecht — enkele eischen aan zoo'n gezin. Terecht, want men mag met grond verwachten, dat hij, die aan ouders hun kind afneemt, een betere opvoeding voor dat kind waarborgt, dan de ouders zelf het konden of wilden geven.

Te betreuren is, dat de Staat zooveel minder kosten wil maken voor kinderen, die in particuliere verpleging zijn, dan voor hen, die in Rijksinrichtingen worden verpleegd.

De subsidies, die vereenigingen als Pro Juventute van rijkswege genieten, zijn in den regel te gering, om daarvan gezinsverpleging te betalen. De vereenigingen beschikken niet altijd over zóó groote fondsen, dat zij kunnen bijpassen en moeten dus, noodgedwongen, weigeren om meer dan een bepaald aantal pupillen aan te nemen.

Het gevolg is, dat de kinderen toch in Rijksinrichtingen worden verpleegd.

Indien de Staat het bedrag, dat een verpleegde hem dan kost, afgedragen had aan een vereeniging, die een geschikt gezin had gevonden, dan was dit zeer zeker in het belang van het kind geweest.

Mijns inziens moet het gezin, waarin een Regeeringskind wordt opgenomen, liefde voor het werk en daarmee voor het kind voelen. Verder moet men er een ruimen kijk hebben en veel kunnen vergeven. Tegelijk met een oneindig geduld is vastberadenheid en volharding noodig, terwijl een gevoel van verantwoordelijkheid zeer zeker niet mag ontbreken. De Rijksgestichten kunnen aan hun personeel hooger eischen stellen dan de particuliere gestichten; ze zijn over het algemeen ruimer opgezet, kunnen beter vakonderwijs verstrekken en laten hun verpleegden een groote vrijheid, om die godsdienstige richting uit te gaan, welke ze wenschen. Het bewijst natuurlijk niets, maar stemt wel tot nadenken, dat vele kinderen, voor wie door de particuliere gestichten wegens hun wangedrag of onhandelbaarheid intrekking van de opdracht aan particuliere zorg wordt gevraagd, in het Rijksopvoedingsgesticht weinig aanleiding tot klachten geven.

Een tusschenvorm tusschen de gestichts- en de gezinsverpleging vormen de „Tehuizen" van Saluti Juventutis, die op den leest van het gezinsleven geschoeid, de voordeelen van het gestichtsleven niet buitensluiten. Ze zijn gevormd naar het voorbeeld van de „Scattered Homes" in Engeland en nemen kinderen van beiderlei kunne en allerlei leeftijd op, om hierdoor zooveel mogelijk het beeld van een gezin te vormen. De jongens, die er vertoeven, mogen echter volgens regeeringsvoorschrift niet ouder dan 10 jaar zijn. Deze Tehuizen hebben vooral nut voor die kinderen, voor wie geen strenge tucht noodzakelijk is, maar die toch door lichamelijke of geestelijke afwijkingen niet voor gewone gezinsverpleging in aanmerking komen, zooals scrofuleuse kinderen en lichte psychopathen, voor wie daar geregeld medisch toezicht en een goed dieet mogelijk is.

De Tehuizen zijn op het oogenblik hoofdzakelijk bevolkt door voogdijkinderen, maar nemen ook Regeeringskinderen op en worden, nu de wet ze als verplegingsvorm nog niet kent, onder gezinsverpleging gerekend.

V. HET LEVEN DER VERPLEEGDEN IN HET R. O. G.

a. Dagindeeling.

Des zomers om half zeven en 's winters om zeven uur ontsluiten de dienstdoende beambten alle chambrettesdeuren en moeten de verpleegden opstaan. Na het ontbijt gaat elke klasse haar lokalen schoonmaken, plaatsen vegen, kortom het huishoudelijk werk verrichten, dat elken dag noodig is.

Om half tien begint de school voor de twee jongste klassen der derde afdeeling. Het onderwijs is zeer individueel. Dit is noodig, want het eene kind is bij zijn komst veel verder dan het andere en de bevolking wisselt steeds. Sommige zeer achterlijke kinderen krijgen afzonderlijk onderwijs. De schoolontwikkeling der opvoedelingen is bij opname in het gesticht gemiddeld meer dan treurig. De oorzaken hiervan zijn drieërlei. Eerstens zijn de gestichten voor een groot deel bevolkt door paedagogisch-achterlijke, abnormale kinderen; in de tweede plaats moest menig kind door huiselijke omstandigheden (op broertjes en zusjes passen als moeder uit werken is enz.) veel schooltijden verzuimen en in de derde plaats zijn vrijwel alle misdadige kinderen spijbelaars. Of schoolverzuim oorzaak of gevolg is van de criminaliteit is niet in één woord te zeggen; de beantwoording dezer vraag zou voor elk geval een afzonderlijk onderzoek vereischen. Steeds zal echter wering van het schoolverzuim een uitstekend middel blijken in den strijd tegen de jeugdcriminaliteit. [1])

De school duurt met een korte pauze voort tot halfeen. De klassen, die geen school hebben, zijn ondertusschen aan het werk in waschlokaal en chambrettesgebouw. De kamers van de beambten worden in orde gemaakt, gangen en trappen gereinigd. In de keuken zijn drie meisjes aan het werk. Zij, die voor costuumnaaister opgeleid worden, krijgen theorieles of naaien de uitzetten voor de meisjes, die vertrekken en mogen soms kleeren voor het personeel maken. De gewone gestichtskleeren der verpleegden worden gedeeltelijk in de vrouwengevangenissen gemaakt.

[1]) Zie Mr. A. DE GRAAF, Handelingen der Nederlandsche Juristen Vereeniging 1917, bladz. 19.

Eenige meisjes zijn in den tuin aan het werk. Om acht uur reeds hebben de meisjes, die in het dorp in betrekking zijn en zij, die op een atelier aldaar het modevak leeren, het gesticht verlaten.

Om half een vereenigt elke klasse zich in haar verblijfzaal aan tafel; er wordt gebeden en het middagmaal gebruikt. Dit is eenvoudig, doch heeft een hooge voedingswaarde en is smakelijk toebereid. Niet noodig te zeggen, dat ook hier een der beambten het toezicht en de leiding heeft.

Tot half twee hebben de meisjes „uitspanning;" [1]) ze mogen na het maal op de plaatsen wandelen en spelen.

Daarna beginnen de theoretische en practische lessen, zooals handwerkles, kookles, waschles, strijkles, huishoudles; soms is er 's middags school. Om vijf uur krijgen de verpleegden brood en melk. Deze tafeltijd duurt tot half zes.

De beambte, die vanaf half twee dienst heeft gehad bij een klasse, wordt afgelost en de avond neemt een aanvang. De oudste meisjes hebben dan vaak school; andere klassen moeten haar kleeren verstellen of huishoudelijke werkzaamheden verrichten, zooals aardappelen schillen. Eén avond in de week is er zangvereeniging, waaraan de verpleegden uit alle klassen mogen deelnemen, indien zij er persoonlijk voor in aanmerking komen.

Om acht uur krijgen de meisjes brood en koffie en is haar dagtaak volbracht.

Om half negen gaat de eerste klasse der derde afdeeling naar bed, om negen uur alle anderen. De kinderen zijn des nachts afgezonderd. De beambte vergewist zich, dat alles in orde is en sluit alle deuren af. De drie beambten, die in het chambrettesgebouw slapen, zijn elk voor haar afdeeling verantwoordelijk en blijven vanaf negen uur op haar kamers.

Des Zondags staan de verpleegden een uur later op. 's Morgens vroeg is er een Roomsch Katholieke kerkdienst en 's middags een Protestantsche.

---

[1]) Term door de verpleegden voor ontspanning gebruikt.

Hier volgt een staatje over de verhouding van het aantal leden der verschillende kerkgenootschappen. Het is ontleend aan de „Statistiek over de Toepassing der Kinderwetten."

Rijksopvoedingsgesticht voor Meisjes	Totale bevolking aanwezig geweest	Protestantsche Kerkgenootschappen		Katholieke Kerkgenootschappen		Israëlietische Kerkgenootschappen		Overige 1) Kerkgenootschappen		Zonder of met onbek. Kerkgenootschap	
		Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%
1911	107	66	61,7	36	33,6	—	—	2	1,9	1	—
1912	110	72	65,4	35	31,8	1	—	2	1,8	—	—
1913	117	78	66,6	37	31,6	2	1,7	—	—	—	—
1914	127	82	64,6	43	33,9	2	1,6	—	—	—	—

1) Hieronder worden alleen genoemd Apostolischen, Hersteld-Apostolischen en Mormonen.

Verder is de geheele dag aan uitspanning gewijd. 's Ochtends maakt elke klasse, indien het weer dit toelaat, een wandeling naar buiten. Het deel van den middag na kerktijd en de avond zijn gewijd aan gezellig samenzijn; de meisjes maken handwerken, terwijl de leidster iets vertelt of voorleest. Ook mogen de meisjes voor zichzelf lezen of vermaakt men zich met gezelschapsspelen. Deze rustdagen geven den beambten menigmaal een goed inzicht in het karakter en de ontwikkeling der opvoedelingen.

b. Klassenindeeling.

Het gesticht is ingedeeld in 2 afdeelingen en 5 klassen; elke klasse vormt een groep, is een collectieve eenheid, die haar eigen woning heeft en o. a. bepaalde werkzaamheden verricht ten dienste der gemeenschap. Alleen klassegenooten mogen met

elkander spreken. Hieruit blijkt wel, van hoe groot belang deze indeeling voor de kinderen is.

Er is bij den bouw van het gesticht op ongeveer twaalf kinderen voor elke klasse gerekend; vele klasse bevatten er echter meer en vooral de klasse II 3, waarin de meisjes komen, wier voorwaardelijk ontslag is ingetrokken, de weerbarstige voogdijkinderen, zij, die zedelijk niet onbedorven zijn, zij, die na overdracht aan particuliere zorg daarvoor ongeschikt zijn gebleken en zij die in het gesticht blijken niet in de 3de afdeeling thuis te behooren, is vaak dicht bevolkt.

Een goed overzicht van de klassenindeeling in het R. O. G. te Zeist (art. 100 quater Algemeene Maatregel vastgesteld bij Besluit van 15 Juni 1905) geeft een brief van de Directrice, gepubliceerd in de „Statistiek van de Toepassing der Kinderwetten" over het jaar 1913.

„Het ééne Rijksopvoedingsgesticht voor meisjes is bestemd voor *alle* groepen van verpleegden, die uit hoofde van een rechterlijke of ministerieele beschikking hier moeten worden opgenomen; voor de jongens bestaan 5 gestichten, waarin de onderscheidene groepen worden ondergebracht."

Nu volgt een zinsnede, die ik, als hier niet ter zake dienende, weglaat.

„In het Rijksopvoedingsgesticht alhier bevinden zich drie afdeelingen; de eerste afdeeling is bestemd voor observatie, en daar worden de verpleegden afzonderlijk geplaatst; vanuit deze afdeeling worden zij overgebracht òf naar de derde òf naar de tweede afdeeling. Is gedurende den observatietijd én door medisch én door paedagogisch onderzoek én op grond van ontvangen inlichtingen niets gebleken van abnormalen aanleg en heeft dus de verpleegde een betrekkelijk gunstigen indruk gemaakt, dan gaat zij over naar de derde afdeeling: in verband met den leeftijd is deze gesplitst in drie klassen (9—14, 14—17 en 17—21 jaar).

„Is aan te nemen, dat zij in deze afdeeling niet thuis zal behooren, dan wordt zij opgenomen in de tweede afdeeling.

Deze tweede afdeeling is tevens bestemd voor haar:

a. die na overdracht van regeeringswege of na overdracht van hier uit, aan particuliere zorg, daarvoor ongeschikt zijn gebleken. Onder deze categorie treft men meisjes aan, die in verschillende gezinnen of gestichten zijn geweest, soms 3, 4 en 5 maal van plaats verwisseld hebben;

b. die geplaatst worden op grond van art. 16 der wet van 12 Febr. 1901 S. 64, de zoogenaamde voogdijkinderen, welke door particuliere vereenigingen niet langer gehouden kunnen worden. Deze behooren wel tot de moeilijkste individuen. Deze maatregel van plaatsing in een Rijksopvoedingsgesticht, als straf bedoeld, brengt hier meermalen aan het licht, dat bedoelde verpleegde achterlijk of zwakzinnig, imbecil of psychopaath is en daardoor maatschappelijk ongeschikt en nergens aanpasbaar — ook hier niet — tusschen meer normale verpleegden;

c. wier aanwezigheid in het gesticht uit hoofde van wangedrag of geestestoestand voortdurend storend blijkt te werken;

d. ook dergelijke Regeeringskinderen worden in die klasse opgenomen.

„Bevinden zich onder deze categorieën meisjes met een onzedelijk verleden, die als prostituée geleefd hebben met alle excessen daaraan verbonden, dan worden deze in een afzonderlijke klasse geplaatst.

De tweede afdeeling is daarom gesplitst in 2 afdeelingen, elk voor 17—21 jarigen; jongeren komen hierin niet, òf worden geplaatst in de derde afdeeling op voordracht dezerzijds."

c. Onderwijs.

Het onderwijs in de Rijksopvoedingsgestichten wordt beheerscht door art. 8 der wet van 12 Febr. 1901 S. 64.

„Aan de verpleegden in de Rijksopvoedingsgestichten worden lager onderwijs en vakonderricht verstrekt."

Deze bepaling is nader uitgewerkt door de artikelen 58 tot en met 63, 102 tot en met 109 en door den Algemeenen Maatregel van 15 Juni 1905 S. 209.

Vroeger reeds vond ik gelegenheid op te merken, dat het onderwijs in een R. O. G. zeer individueel is en ver-

meldde ik ook de redenen, die noodzakelijk daartoe moesten leiden.

Aan de verpleegden der eerste afdeeling wordt weinig of geen onderwijs verstrekt, wel wordt haar werk opgegeven, doch dit dient uitsluitend ter observatie.

Zij moeten vragen beantwoorden over de gewone leervakken van het lager onderwijs en over de omstandigheden, waaronder zij zijn opgegroeid.

De eerste brief, dien zij naar huis schrijven, dient ter observatie, evenals haar levensbeschrijving, die zij in de afzondering maken.

Voor nuttige handwerken wordt haar een taak opgegeven en bij het schoonhouden van haar kamertjes toonen zij haar huishoudelijke bekwaamheden.

De eerste klas der derde afdeeling, waar de jongste kinderen zijn, geniet het meeste schoolonderricht. Zeer vaak is deze klasse dan ook in de leervakken van het lager onderwijs verder gevorderd dan zelfs de oudste meisjes, die op zestien- of zeventienjarigen leeftijd zijn opgenomen en na een zeer ongeregeld schoolbezoek geen ontwikkeling meer hebben genoten. Wel houden de meeste opvoedelingen veel van leeren, maar toch schijnt de geest van degenen, die na haar leerplichtsjaren zijn opgenomen, menigmaal zoozeer afgestompt, dat zelfs eenvoudige kennis haar niet meer bij te brengen is.

Van het huishoudelijk onderricht zijn de resultaten beter. Wat koken en huishoudelijk werk betreft zijn de meisjes, die het gesticht verlaten, dan ook goed op de hoogte, beter dan menig gewoon dienstmeisje.

Dat zij dikwijls als dienstbode niet voldoen is te wijten aan haar asocialiteit en karakterfouten.

Behalve het eenvoudig lager onderwijs worden op school met de verpleegden enkele algemeene maatschappelijke vraagstukken behandeld, zooals drankbestrijding en levensverzekering, ook worden enkele wetten besproken, zooals de Leerplicht- en de Ongevallenwet.

Het onderwijs wordt zooveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan de opvoeding.

Voorts ontvangen alle verpleegden, die tot een erkend kerkgenootschap behooren, godsdienstonderricht en kunnen diegenen, die dat wenschen en aan wie het niet verboden wordt, tijdens haar verblijf in het R. O. G. haar belijdenis doen en bevestigd worden.

Alle meisjes genieten huishoudonderwijs, bovendien leeren zij koken, wasschen en strijken. Ze krijgen zeer veel handwerklessen, zangles, slöjdles, gymnastiekles, les in hygiëne en eerste hulp bij ongelukken. Dit zijn vakken, die haar bij alle soorten van betrekkingen, die zij later zullen bekleeden of indien zij huwen, dienstig zullen zijn; het meer speciale vakonderricht, dat in het gesticht wordt gegeven, is hoofdzakelijk bestemd voor de aanstaande costuumnaaisters en onderwijzeressen in de handwerken.

In het hoofdstuk „de Verpleegden en de Maatschappij" bespreek ik welke betrekkingen voor deze meisjes in aanmerking komen en of in het gesticht gelegenheid tot opleiding daartoe bestaat.

d. Opvoeding.

Een van de eerste beginselen is de meisjes verantwoordelijk te stellen voor haar taak; zij moeten het als een eereplicht voelen, dat haar werk in orde is. Natuurlijk wordt bij het opdragen van een taak rekening gehouden met de kundigheden en den aard van een verpleegde.

Ook moeten de meisjes leeren stipt te gehoorzamen, wat haar, aangezien zij dit thuis niet gewend waren, vaak zeer moeilijk valt.

In het gesticht bestaat niet een bepaald *systeem* van opvoeding. Elke beambte doet naar haar beste weten haar plicht.

Wekelijks is er een samenkomst van de beambten onder leiding van de directrice, waar opvoedingsquaesties worden besproken.

De vrijheid van het personeel in de manier van opvoeding vereischt een uitgelezen corps beambten. De omgang met normale volkskinderen op scholen enz. is dikwijls reeds moeilijk, maar des te meer met deze misdadige, soms zwakzinnige, abnormale meisjes. Hiertegenover staat, dat men in het opvoedingsgesticht zeer veel macht over haar heeft en de maatregelen,

waarvan men nog heil verwacht, zelden onbeproefd behoeft te laten.

De groote moeilijkheid is om aan een in alle opzichten goed personeel te komen, dat aan een fijne beschaving, een paedagogisch inzicht en grooten tact paart. Hierbij is voor de meesten nog vakkennis vereischt.

Over het algemeen lijkt het mij beter, dat er voor dit werk niet zoo heel jonge krachten worden gebruikt.

In de eerste plaats voelen zij zichzelf vaak niet opgewassen tegen haar zware taak, o. a. daar het leeftijdsverschil tusschen haar en de oudste verpleegden te gering is en bovendien blijven zij nooit lang. Het gestichtsleven legt haar vrijheid te veel aan banden, ofschoon een goed ingerichte dienstregeling haar, indien het personeel voltallig is, dagelijks een behoorlijken tijd voor zichzelf waarborgt.

Een veelvuldige wisseling van het personeel is voor de verpleegden zeer ongeschikt en onaangenaam; de continuïteit in de opvoeding wordt verbroken en het duurt geruimen tijd, voor de nieuwe beambte en de kinderen aan elkaar gewend zijn.

In de jongensgestichten treft men de opvoedende ambtenaren aan, die met uitsluiting der overige, het werk der opvoeding ter hand nemen. Voor hen bestaat een bepaalde opleiding. Dit is daar weliswaar veel meer noodig dan te Zeist, aangezien èn door maatschappelijke oorzaken èn door haar specifieke eigenschappen een beschaafde, ontwikkelde vrouw uit goeden kring eerder tot het opvoedingswerk komt dan een dergelijke man. Zij kan zich met het salaris, dat zij in het gesticht verdient, bedruipen, terwijl hij dit niet zal kunnen, vooral niet, wanneer hij nog een gezin te onderhouden heeft. Bovendien voelen vele vrouwen, die niet tot het moederschap zijn geroepen, zich sterk aangetrokken tot een werkkring als deze.

De gewone vakonderwijzers in de jongensgestichten zijn dan ook menschen van absoluut anderen stand en ontwikkeling dan de beambten, die in Zeist vakonderricht geven.

Dit ligt ook ten deele aan de vakken, waarin men de jongens opleidt, als het smidsvak, het schoenmakersvak, het timmer-

mansvak. De opvoedende ambtenaren echter, die beter gesalarieerd worden dan de dames, die te Zeist èn het werk van een opvoedend ambtenaar èn dat van een vakonderwijzer verrichten, komen uit dezelfde kringen als deze.

Al is het nu te Zeist niet zóó dringend als in een jongensgesticht, bestaat ook daar behoefte aan leidsters, die voor het opvoedingswerk een opleiding ontvingen, evenals zij die voor het geven van vakonderricht hebben genoten. Haar positie zou natuurlijk in overeenstemming moeten worden gebracht met de hoogere eischen, die men dan aan haar mag stellen.

Van groot belang voor de opvoeding is verder de reeds besproken klassenindeeling. Ook verdient in dit verband het beginsel genoemd te worden, dat op één dag zooveel mogelijk dezelfde beambte bij één klasse blijft en elke beambte een of meer klassen heeft, waar zij meestal het toezicht heeft.

Er wordt den meisjes naarmate van haren leeftijd min of meer vrije tijd gelaten. Over het algemeen hebben zij ruimschoots gelegenheid tot ontspanning, die besteed wordt met wandelen op de plaatsen, werken in het eigen tuintje, sljöd enz.

Bij de opvoeding nemen straffen en voorrechten, die ik in de volgende paragraphen zal behandelen, een ruime plaats in.

e. Straffen.

Deze zijn een noodzakelijk kwaad; met zachtheid alleen is veel te verbeteren, maar een straf als preventie of reactie tegen een vergrijp kan niet gemist worden.

De wet van 12 Februari 1901 kent voor de opvoedingsgestichten vier disciplinaire straffen:

1°. onthouding van het schrijven of ontvangen van brieven, van bezoek of van andere voorrechten;
2°. verstrekking van water en brood in plaats van het gewone voedsel;
3°. opsluiting in een cachot;
4°. gewone sluiting in de boeien.

Onthouding van het ontvangen van brieven wordt als straf zelden of nooit toegepast; wel worden de brieven, wier inhoud

ongeschikt is, niet aan de verpleegden ter hand gesteld. Bij strenge straf b.v. cachotstraf wordt het bezoek voorloopig afgeschreven.

De kinderen mogen slechts eenmaal in de drie maanden bezoek ontvangen. Wordt echter een bezoeker, die, als de tijd daar is, op een bezoekuur komt, niet toegelaten, dan zal de reden veeleer in zijn persoonlijke qualiteiten, dan in het gedrag van de verpleegde, die hij wil bezoeken, zijn te vinden.

De straf van gewone sluiting in de boeien wordt niet toegepast.

De overige in de wet genoemde straffen worden wèl aangewend [1]). Bovendien zijn er enkele huishoudelijke straffen, die in elk Rijksgesticht verschillend zijn.

De Minister van Justitie heeft 2 November 1914 een circulaire naar de Rijksgestichten verzonden, waarin hij, hoewel vooropstellend, dat het geenszins zijn wensch is, dat er algeheele uniformiteit in de wijze van bestraffing heersche in de gestichten, het bedenkelijk acht, dat in de meeste gestichten allerlei door de wet niet genoemde maatregelen worden toegepast, waarvan sommige een even ernstig, ja zelfs ernstiger karakter kunnen dragen dan de overeenkomstige, in de wet genoemde straffen. Hij erkent echter, dat er in enkele opzichten dringende behoefte bestaat aan aanvulling, met name is naast de strengere straf van plaatsing in het cachot, opneming in de wet van de straf van eenvoudige afzondering in de chambrette of een ander vertrek gewenscht.

De gewone maatregel, die genomen wordt bij ondeugendheid, brutaliteit e.d. of bij slecht werk, is het geven van een slechte aanteekening.

Zes van deze aanteekeningen in één maand, naar aanleiding van onbehoorlijk gedrag, hebben o.a. tot gevolg, dat de verpleegde die maand van het voorrecht, om een brief te schrijven, verstoken blijft. Meer slechte aanteekeningen kunnen tot andere straffen leiden.

---

[1]) De straf van water en brood wordt nooit in haar volle strengheid toegepast.

Een slechte aanteekening, naar aanleiding van slecht werk, maakt, dat de verpleegde dien dag geen geldelijke belooning krijgt.

De directrice behoudt absolute vrijheid in het beoordeelen der juistheid en billijkheid van de slechte aanteekeningen en in het al dan niet toepassen der daarop gestelde straffen. Een verpleegde, die vindt, dat zij onrechtmatig behandeld is, kan zich altijd bij haar beroepen.

Er heerscht hierbij in het geheel geen formalisme, maar men houdt rekening met aanleg en verleden van het betrokken kind.

Een straf, die tamelijk veel toegepast wordt, is afzondering in de gemeenschap; de gestrafte moet haar uitspanningsuren in de verblijfzaal of in de school doorbrengen, naar gelang haar klassegenooten zich buiten of in de verblijfzaal bevinden.

Eveneens wordt als huishoudelijke straf in Zeist de eenvoudige afzondering in een afzonderingsvertrek of zeer bij uitzondering in een chambrette toegepast. Zij doet dienst bij vrij zware vergrijpen, die echter niet zoo'n ernstig karakter dragen, dat cachotstraf noodig wordt geoordeeld.

De laatste straf wordt gelukkig niet vaak toegepast. Ik voel ervoor, haar alleen te behouden voor die gevallen, waarin de veiligheid van de gemeenschap en van de verpleegde zelf een tijdelijke, absolute afzondering eischen en het meisje zoo buiten zichzelf is, dat ze in een afzonderingsvertrek alles kort en klein zou slaan.

In ieder geval vind ik haar ten strengste af te keuren, wanneer de delinquent volkomen kalm is.

Dikwijls werkt het goed, een kind, dat gezondigd heeft, eenigen tijd alleen te zetten, maar het cachot is daarvoor niet de geschikte plaats. Het verdierlijkt de kinderen en breekt soms hun wil, maar buigt dien nooit.

Met de cachotstraf wordt altijd nog verbonden de straf van water en brood i. p. v. het gewone voedsel, die dan om den anderen dag wordt toegepast.

De preventieve werking van de straf is alleen te merken bij de verpleegden, die het cachot nog nooit gezien hebben. Het

zijn altijd maar enkelen, meestal kinderen uit de tweede afdeeling, die er komen, maar dat zijn dan ook geregelde bezoeksters. De cachotstraf wordt o.a. toegepast bij vernielwoede, bij ontvluchting of poging daartoe, bij vergrijpen tegen de zedelijkheid. De termijnen zijn in de wet genoemd. Ze zijn voor verpleegden beneden 14-jarigen leeftijd ten hoogste 4 dagen ; voor verpleegden tusschen 14- en 18-jarigen leeftijd ten hoogste 8 dagen en voor verpleegden boven 18-jarigen leeftijd ten hoogste 16 dagen. Veelal zijn de meisjes, die met het cachot gestraft worden, psychopathen, van andere blijkt later, dat zij krankzinnig waren. Natuurlijk kan in deze gevallen van geen enkele straf eenige verbetering worden verwacht.

Men ziet, dat de termijnen betrekkelijk lang zijn. In de Kamer is bij de beraadslaging over de straffen dan ook èn tegen de straf op zichzelf èn tegen de termijnen geageerd, terwijl men van oordeel was, dat de wijze van inrichting van het cachot van grooten invloed zou zijn op de resultaten, die ermee te behalen waren. Ook tegen de „gewone sluiting in de boeien" en de cumulatie der verschillende straffen is gestreden.

De praktijk heeft intusschen geleerd, dat de sluiting in de boeien, in het meisjesgesticht althans, gemist kan worden.

Ook is gebleken, dat het straffenstelsel der wet onvolledig is. Een herziening en aanvulling op dit punt verdient dus aanbeveling.

f. Voorrechten.

Het is vaak moeilijk, daar nergens in wet of Algemeene Bepaling de voorrechten limitatief worden opgesomd, de grens te trekken tusschen voorrecht en recht.

Een voorrecht is een recht, dat iemand vóór heeft boven anderen, een privilege, een gunst.

Is het bijvoorbeeld een voorrecht,als de verpleegden dagelijks eenige uren ontspanning genieten of Zondags wandelen?

Wel kunnen deze prettige dingen haar bij wijze van straf worden onthouden, maar ik betwijfel het, of zij wel de kenmerken van een voorrecht in zich dragen.

Het ontvangen van brieven en bezoek en het schrijven van brieven zijn door de wet tot voorrechten gestempeld.

Wezenlijke voorrechten noem ik het hebben van een tuintje, het mogen bespelen van orgel of piano, het mogen gebruiken van een deel der uitgaanskas voor geschenkjes, handwerkjes e. d.

Natuurlijk wordt de uitgaanskas ook verminderd met het bedrag, dat de postzegels kosten, die noodig zijn voor de brieven naar huis.

Ik zou gaarne zien, dat het stelsel van de z. g. n. „beloonings-kamertjes" werd ingevoerd. De bedoeling hiervan is den kinderen, die gedurende een bepaalden tijd goed haar best hebben gedaan, ter belooning gedurende eenige uren des Zondags een kamertje te geven, waar zij alleen mogen zijn.

Het schijnt zeer onlogisch, wanneer ik eenzaamheid, die ik als straf niet afkeur, tegelijk als belooning aanbeveel.

Neemt men echter de zeer verschillende indrukken in aanmerking, die er door „mogen" en „moeten" op de psyche worden gemaakt en bedenkt men, dat elk individu zoo nu en dan behoefte heeft aan een rustig alleen-zijn, dan zal men misschien niet meer verbaasd zijn over dezen wensch.

Verder moeten natuurlijk de inrichting van het kamertje en het blijk van vertrouwen, dat in deze manier van beloonen ligt opgesloten, er het hunne toe bijdragen, om de verpleegden ernaar te doen verlangen, ook eens dit voorrecht deelachtig te worden en zoo kan dit stelsel een krachtigen prikkel tot goed gedrag vormen.

VI. DE VERPLEEGDEN EN DE MAATSCHAPPIJ.

De opvoedelingen worden ter beschikking der Regeering gesteld tot haar 21ste jaar. De meesten echter worden eerder voorwaardelijk uit het R. O. G. ontslagen.

Een meisje, dat voorwaardelijk ontslagen is, komt onder toezicht van een vereeniging of een kerkeraad, b.v. Pro Juventute,

de R. K. Vereeniging ter Bescherming van Meisjes of den Kerkeraad der Ned. Herv. Gemeente van Austerlitz.

Deze wijzen een plaatselijke(n) toezichthoudster(der) aan (door de kinderen voogdes genoemd). Ook wordt wel eens een bepaalde persoon door den Minister aangewezen, om toezicht te houden, b.v. de directrice van het R. O. G. en wel over meisjes, die in Zeist blijven.

De voorwaarden in den ontslagbrief uitgedrukt, zijn o. a. de volgende:

1°. gehoorzaamheid aan de voogdes;

2°. het haar verstrekken van alle door haar gewenschte inlichtingen.

Het meisje krijgt een betrekking of werkkring en tracht zich zelf een weg te banen. Gaat het niet en ook niet met den moreelen steun van de patrones, dan kan altijd op haar advies door de vereeniging, die het toezicht heeft, aan den minister intrekking van het voorwaardelijk ontslag worden gevraagd en komt het meisje, zoo dit wordt verleend, in het R. O. G. terug. Dit is een uiterste maatregel, die alleen wordt toegepast, nadat door verandering van betrekking of zelfs van patrones geen verbetering is verkregen.

Het voorwaardelijk ontslag is een uitmuntend middel, om den terugkeer naar de vrije maatschappij voor het meisje gemakkelijk te maken, daar het haar steeds een helpende hand reikt.

Bovendien stelt het haar in de gelegenheid te toonen, of ze op eigen beenen kan staan, terwijl het haar behoedt voor een algeheelen val, doordat de voogdes steeds toezicht uitoefent en het voorwaardelijk ontslag, ingeval van gebleken noodzakelijkheid, onmiddellijk kan worden ingetrokken, waarna het meisje in het R. O. G. terugkeert. Zij kan later weer voorwaardelijk worden ontslagen of tot den datum harer meerderjarigheid in het R. O. G. worden gehouden.

De meisjes zijn zóó gewend aan het gestichtsleven met zijn stiptheid en zorgenvrijheid, zijn orde en netheid, zijn personeel, dat steeds voor haar klaar staat, dat ze dikwijls er naar terug verlangen en het haar vaak moeilijk valt, zich in het gewone leven te schikken.

Wordt een meisje eerst op den dag harer meerderjarigheid ontslagen, dus definitief ontslagen, dan moet zij zich alleen door de wereld slaan; wel wordt ook voor haar van gestichtswege een betrekking gezocht, maar zij behoeft die niet aan te nemen. Wenscht zij naar haar ouderlijk huis terug te gaan, dan is zij daarin vrij. Een opvoedeling kan definitief ontslagen worden voor de vervulling van haar 21ste jaar, wat gewoonlijk alleen gebeurt om een huwelijk mogelijk te maken. Zoolang namelijk de terbeschikkingstelling van de Regeering niet definitief is beëindigd, mag een Regeeringskind geen huwelijk aangaan. Daardoor immers zou het meerderjarig worden en zoo zou een huwelijk het middel kunnen zijn om zich aan de Regeeringszorg te onttrekken.

Mijn plan is na te gaan, hoe de meisjes, die ter beschikking van de Regeering zijn gesteld, zich na voorwaardelijke of definitieve beëindiging van de dwangopvoeding gedragen in de samenleving, in welke verhouding zij staan tegenover haar omgeving en of zij opgewassen zijn tegen de moeilijkheden, die het leven in de maatschappij haar brengt.

Zij genoten lessen, die andere meisjes van haar stand moesten missen, hadden in tegenstelling met haar een gezond leven in een gezonde omgeving, terwijl er veel zorgen en kosten aan haar opvoeding werden besteed; kortom ze kregen een betere toerusting voor den levensstrijd mee dan menig ander meisje. Die hebben zij echter wel noodig; zij toch zijn moreel meestal, en physiek soms, zwakker. En bovendien, wanneer het bekend wordt, dat zij in het R. O. G. zijn geweest, is de wereld hard voor haar en stoot haar veelal uit, daar, waar zij haar juist moest helpen in haar poging om eerlijk en fatsoenlijk te leven. Gelukkig tenminste, dat den meisjes, die enkel in gezinsverpleging zijn geweest, deze smet niet aankleeft.

Meisjes, die vanuit het R. O. G. weer in de maatschappij terugkeeren, kunnen daar verschillende betrekkingen bekleeden.

Hebben zij een besliste voorkeur voor een bepaalde betrekking en bestaan er geen redenen, waarom deze verpleegde daarvoor minder geschikt is, dan mogen zij meestal haar keuze volgen.

De betrekkingen, die in aanmerking komen zijn huishoudster,

naaister, kamenier, kinderjuffrouw, bewaarschooljuffrouw, onderwijzeres, strijkster, modiste, vroedvrouw, kraamverpleegster, verpleegster, leerares in de handwerken, kookster en dienstbode.

De meesten worden dienstbode; voor dit vak evenals voor dat van huishoudster krijgen ze de vereischte kennis mee. Alle meisjes ontvangen n.l. huishoud-, wasch-en strijklessen; degenen, die neiging voelen om keukenmeisje te worden, genieten in de gestichtskeuken, waar zoowel voor de verpleegden als voor het personeel de maaltijden worden klaargemaakt, de voor haar zoo noodige practische opleiding. Ook krijgen alle verpleegden kooklessen en lessen in dekken en dienen, in naaien en verstellen; kortom, als ze alle lessen met vrucht volgen, kunnen er uit haar ideaal-dienstboden groeien. Een groote fout echter, die in een gesticht bijna niet te vermijden is, is dat de meisjes niet zelfstandig leeren werken, behalve diegenen onder haar, die als dagdienstbode bij particulieren in het dorp werkzaam zijn.

De opleiding voor linnen- en voor costuumnaaister geschiedt ook geheel in het gesticht. De meisjes, die hiervoor in aanmerking komen, hebben elken ochtend van acht uur tot half een practische en theoretische lessen in de daartoe dienstige vakken.

De meisjes, die bewaarschool- of kinderjuffrouw willen worden, kunnen in het gesticht voor een deel daarvoor klaar komen. Alle verpleegden krijgen namelijk fröbel- en handwerklessen en genieten voldoende lager onderwijs. Ook leeren ze wat van hygiëne en worden onderwezen in eerste hulp bij ongelukken. De andere vakken echter, die voor het diploma „kinderjuffrouw" van de vereeniging Tesselschade worden vereischt, zooals zuigelingenverzorging, zullen zij na het verlaten van het gesticht moeten leeren, als er tenminste in het dorp Zeist geen gelegenheid toe bestaat.

De onderwijzeres in de handwerken kan vanuit het gesticht examen doen. Voor de onderwijzersacte echter gaf het gesticht tot nu toe geen voldoende opleiding.

Zij, die strijkster wil worden, kan in het gesticht het daartoe noodige leeren.

Wie de moeilijke betrekking van verpleegster heeft uitge-

kozen, wordt na haar ontslag uit het R. O. G. als leerling-verpleegster in een ziekenhuis of kinderziekenhuis geplaatst. Ook de vroedvrouw en kraamverpleegster moeten buiten het gesticht haar opleiding genieten.

De meisjes, die in het modevak willen gaan, kunnen tijdens haar verblijf in het R. O. G. in een hoeden-atelier te Zeist de technische vaardigheid leeren.

Het is het gevolg van de beschavende omgeving in het R. O. G. en van vele andere factoren, dat er meisjes zijn, die de hoogere betrekkingen van verpleegster, onderwijzeres enz. kiezen.

Waren ze in haar vroeger milieu gebleven, zij zouden er zelfs niet over gedacht hebben. Of ze nu door het bekleeden van die betrekkingen gelukkiger worden; wie zal het zeggen? Ik voor mij ben van oordeel, dat ze in de beroepen, waartoe weinig kennis wordt vereischt, het meest bevrediging zullen vinden. Ze verkeeren dan onder menschen van haar eigen stand, met wie ze gemakkelijker kunnen omgaan dan met de hoogere klassen, waar ze zich nog wel altijd vreemd bij zullen voelen. Ik noem het dan ook gelukkig, dat de meesten dienstbode worden. In die betrekking vinden zij, vooral bij burgergezinnen, menigmaal een steun in de vrouw des huizes en hebben ruimschoots kans om door kennismaking met een flinken burgerjongen tot een goed huwelijk te geraken, waardoor de waarschijnlijkheid, dat zij op den goeden weg voort zullen blijven gaan, aanzienlijk toeneemt. Vooral voor de gewezen prostituée's kan een huwelijk, zeer kort na haar ontslag, een redmiddel zijn.

Hoe elk meisje zich na haar ontslag in de vrije maatschappij gedraagt, is niet in het kort te zeggen. Het blijkt uit de biografische beschrijvingen, die in de tweede afdeeling zijn opgenomen.

AFDEELING II.

I. BIOGRAPHIEËN.

Hier volgen de levensbeschrijvingen van de meisjes, die tusschen Jan. 1906 en Jan. 1916 het gesticht hebben verlaten en in de maatschappij zijn teruggekeerd. Zij, die na Jan. '16 weer als verpleegden in het R. O. G. zijn opgenomen, blijven buiten beschouwing.

Ik heb de opvoedelingen ondergebracht in groepen, naar gelang van het delict, dat de aanleiding vormde tot haar terbeschikkingstelling der Regeering.

Verreweg de meerderheid maakte zich aan diefstal schuldig. Deze groote groep is dan ook onderverdeeld in 4 rubrieken.

In de eerste rubriek nam ik op de meisjes, die bij haar opname 14 jaar of ouder waren en geen beroep of betrekking hadden. Dit kenmerkt haar, in het algemeen reeds, als asociaal; meisjes uit haar stand plegen toch na den schoolplichtigen leeftijd in een betrekking wat te verdienen. De overige meisjes, die zich aan eenvoudigen diefstal hebben schuldig gemaakt, heb ik in drie rubrieken geplaatst, die respectievelijk omvatten:

1°. haar, die uit een goed milieu afkomstig waren;
2°. die uit een middelmatig milieu afkomstig waren;
3°. die uit een slecht milieu afkomstig waren.

Deze indeeling bedoelt echter niet, met voorbijgaan van de aanlegtheorie, uitsluitend de milieutheorie te huldigen. Ik stel in dit verband het milieu op den voorgrond, omdat de aanleg iets blijvends is en door de dwangopvoeding het milieu verandert.

Doel van deze beschrijvingen is, den invloed na te gaan,

dien de dwangopvoeding op elk kind gehad heeft. Ik heb, om duidelijk te doen uitkomen, welken invloed het regelmatig, werkzaam gestichtsleven op elke verpleegde heeft gehad, eerst het karakter van elk meisje en het milieu, waarin zij verkeerde vóór haar terbeschikkingstelling beschreven en daarop haar gedrag in de maatschappij na haar voorwaardelijk of definitief ontslag laten volgen.

Ik behandel nu de meisjes, die zich aan diefstal hebben schuldig gemaakt en begin met de 15, die bij opname in het R. O. G. 14 jaar of ouder waren en zonder beroep.

I is opgenomen op 15-jarigen leeftijd. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind.

Zij stal verschillende voorwerpen ten nadeele van haar ouders. Het gezin bewoont een woonschuit. Het meisje verkocht deels de gestolen voorwerpen, deels beleende zij ze en kocht voor de opbrengst snoeperij.

Toen ze $2^1/_2$ jaar was, verloor ze haar moeder, die aan longontsteking overleed. Ze kwam daarna bij haar grootmoeder in huis, die haar bedierf.

Toen ze zes jaar was, hertrouwde haar vader en nam haar weer bij zich in huis. Met haar tweede moeder kon ze het niet vinden. Zij snoepte, stal en liep meermalen heimelijk van de woonschuit weg.

Op school echter gedroeg zij zich goed; een enkele maal verzuimde zij, als ze haar stiefmoeder moest helpen. In het leeren was ze iets meer dan middelmatig. Haar opvoeding liet veel te wenschen over. Vader was timmerman en dronk niet.

Zij verklaart zelf, dat ze dikwijls oneerlijk was, om haar snoeplust te bevredigen. In het gesticht maakte ze misbruik van vertrouwen door omgang met jongens, als ze les ging nemen bij de externe onderwijzeres, wat haar was toegestaan, omdat ze zich behoorlijk gedroeg en goed leerde. Op den datum harer meerderjarigheid werd ze definitief uit het Rijksopvoedingsgesticht ontslagen en als strijkster in het krankzinnigengesticht „Duin en Bosch" geplaatst.

Na eenige maanden reeds kwamen er klachten, dat ze haar werk slecht deed en te laat thuis kwam. Ze liep met verplegers uit het krankzinnigengesticht en was brutaal. Nog een paar maanden — en daar kwam het bericht, dat ze eensklaps weggegaan was, zonder dat men wist waarheen.

Spoedig schreef ze zelf, dat ze bij haar ouders thuis was, spijt had van haar handelwijze en een betrekking zocht. Daarna liet ze niets meer van zich hooren. We vernemen, dat ze bij haar aanstaanden schoonvader inwoont, die haar in een winkel van ongeregelde goederen heeft gezet. Ze was verbonden geweest aan een gezelschap, dat het buitenland bereisde en had, toen ze aan het cabaret was, haar verloofde, een pianist-humorist leeren kennen.

II was bij haar komst in het R. O. G. 17 jaar. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een horloge, dat ze wegnam van iemand, die met haar in gezelschap was. Vier en een half jaar daarvoor was haar moeder gestorven; daarna moest zij het toezicht houden op drie jongere broertjes.

Onderwijs heeft ze op een Zusterschool genoten; ze heeft een vrij goed karakter en is tamelijk handig.

Haar opvoeding was echter slecht, vooral na den dood der moeder.

Haar zedelijk gedrag was zeer ongunstig; zij ging naar danshuizen en café's en werd zelfs ééns veroordeeld wegens openbare dronkenschap. Ook pleegde zij voor geld onzedelijke handelingen. Bij opname in het gesticht leed zij aan een geslachtsziekte.

Op haar twintigste jaar werd ze voorwaardelijk ontslagen. Elk oogenblik veranderde ze van dienst, tot ze kort na haar meerderjarigheid trouwde met een oppassenden jongen. Al spoedig moest ze haar schoonmoeder, die verlamd was, bij zich in huis nemen.

Door de hulpbehoevendheid van deze en bovendien door haar

eigen twee jonge kinderen, die kort na elkaar werden geboren, was ze aan huis gebonden en maakte veel handwerken, wat in de buurt, waar zij woonde, iets ongekends was en dus opzien baarde. Daar haar man in dienst was, had ze tijd in overvloed. Ze zette een handwerkschooltje op, dat nog bestaat. Zij maakt het uitstekend.

III is opgenomen op 16-jarigen leeftijd. Ze had *f* 0.30 gestolen ten nadeele eener vrouw, bij wie ze den laatsten tijd thuis was.

Het is een meisje, dat slecht is opgevoed en zich altijd slecht heeft gedragen. Op school reeds stal zij boterhammen van andere kinderen. Ze heeft een wispelturigen aard en een zeer geringe ontwikkeling.

Vaak liep ze uit huis, omdat — naar haar zeggen — haar stiefmoeder haar mishandelde. Den laatsten tijd voor haar terbeschikkingstelling was ze dan ook niet thuis. Eerst zwierf ze in de Zandstraat en woonde daar bij chanteuses, later echter werd ze door een vrouw in huis genomen, van wie ze de 30 cents stal.

Het is een wettig kind; het zesde van elf.

Eens deed ze een poging tot zelfmoord. Vermelding verdient, dat een broer van haar moeder krankzinnig was. In het gesticht was ze psychopathe en had heftige aanvallen van drift. Een paar maanden vóór haar meerderjarigheid werd ze voorwaardelijk ontslagen en in dienst geplaatst in een Tehuis voor kinderen, waarvan de Directrice haar kende en wilde voorthelpen. Daar bleek al spoedig, dat ze een slechten invloed op de kinderen had en een zonderling begrip over vrijheid. Ze ging weg naar een dienst in de Haarlemmermeer. Drie maanden daarna was ze reeds weer in Rotterdam in betrekking, waar ze uitstekend werkte en in het eerst heel goed oppaste. Na een paar maanden echter ging ze den verkeerden weg op en sliep acht nachten op straat.

Kort daarna kwam ze in huis bij haar verloofde, zoogenaamd om zijn oude moeder te helpen. Ze was toen vuil, vervallen en onbeschrijfelijk brutaal.

Vier jaar later is zij een publieke vrouw en zal gaan trouwen met haar souteneur.

IV was bij haar opname 14 jaar. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van lekkernijen uit de uitstalling van winkels. Motief: bevrediging van haar snoeplust.

Haar vader durfde haar niet in een betrekking als dienstbode plaatsen, daar hij haar lust tot stelen kende en zijn goeden naam niet in gevaar wilde brengen. Zij is het 7de van 10 kinderen, waarvan er 3 dood zijn. De moeder is niet sterk en heeft last van haar zenuwen. Zij staat minder gunstig bekend; de vader echter niet ongunstig. Het meisje bezocht een Roomsch-Katholieke school en was daar door voortdurende ondeugendheid bij de andere kinderen ten achter.

In het gesticht was ze een bescheiden, zacht meisje. Op haar achttiende jaar is ze voorwaardelijk ontslagen. Ze ging toen naar huis, aanvankelijk om haar moeder wat in de huishouding te helpen; een paar maanden later ging ze heele dagen naar den „naaiwinkel." Ze was niet gezond, leed waarschijnlijk aan tuberculose.

V was bij opname 18 jaar. Ze behoort tot het oud-Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Ze had herhaaldelijk gestolen, vooral het geld, dat kleine kinderen op straat bij zich droegen. Ze wist hen voor zich in te nemen door listige praatjes en kleine geschenken. Een dergelijke diefstal is een speciaal vrouwendelict, zooals Mr. LOOSJES in zijn proefschrift „Bijdrage tot de Studie van de Criminaliteit der Vrouw" opmerkt. Het stelen van oorbellen van kleine kinderen op straat is ermee op één lijn te stellen.

Het gezin, waaruit deze opvoedeling afkomstig is, staat zéér ongunstig bekend. De vader is schoenmaker en verstaat zijn vak wel, maar is te lui om te werken. Opvoeden kan hij in het geheel niet. De moeder heeft niets in te brengen. Het huishouden is vuil en verwaarloosd.

Het meisje zelf was prostituée en leed aan een geslachtsziekte. In het gesticht was ze zeer achterlijk en maakte een goedigen indruk. Even vóór haar meerderjarigheid werd ze voor-

waardelijk ontslagen en in een betrekking geplaatst, waar ze in het begin goed voldeed. Maar nauw was de dag harer meerderjarigheid aangebroken of ze ging naar haar ouders te Rotterdam. Daarna verliet ze al spoedig het rechte pad. Haar vader wilde haar daarom niet langer thuis houden.

Een jaar later leefde zij in concubinaat en gaf zich aan prostitutie over, niettegenstaande zij een ernstige geslachtsziekte had.

Na vier jaar hooren we, dat ze nog een publieke vrouw is, die wel gaarne weer den goeden weg zou willen inslaan, maar er nu geen kans meer toe ziet.

VI was op den datum harer opname 17 jaar. Ze behoort tot het Nederlandsch-Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind.

Ze stal een gouden ring van een dame, bij wie zij in betrekking was en ruilde dien voor een doublé ring, waarbij ze f 0.50 toe kreeg. Later kocht ze den ontvreemden ring weer terug, die ze aan de eigenares deed ter hand stellen.

Zij stamt uit een heel goed gezin; het gedrag en de levenswijs van haar ouders, broers en zusters is bepaald gunstig te noemen. Echter waren haar ouders haar niet de baas. De opvoeding, die ze haar gaven, was niet slecht, maar het meisje heeft een zeer leugenachtig en slecht karakter. Ze ontloopt herhaaldelijk de ouderlijke woning. Ze is het zesde van 12 kinderen, waarvan er 2 dood zijn. Haar doorgaand gedrag is slecht: ze is een hysterica, zoodat twijfel, of zij wel volkomen toerekeningsvatbaar is, zeer zeker gerechtvaardigd is. In het gesticht leed ze aan hysterische verlammingen.

Op haar twintigste jaar werd ze voorwaardelijk ontslagen en in betrekking geplaatst bij een hoofdverpleegster voor zenuwpatiënten. Al heel spoedig raakte ze overspannen en werd vier maanden voor haar meerderjarigheid om gezondheidsredenen definitief ontslagen. Ze vertrok naar haar ouders, waar ze het heel goed had, maar daar ze liever zelf in haar onderhoud wilde voorzien, ging ze in betrekking.

Daar was ze brutaal en kwam te laat thuis.

Bij haar vele goede eigenschappen heeft ze een ontzettend lastig karakter.

Vijf jaar na haar definitief ontslag, huwde ze met een bankwerker, die gemobiliseerd was en heeft nu 2 kinderen.

VII werd op 17-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was, dat ze verschillende malen geld had gestolen, samen voor een bedrag van meer dan 30 gulden.

Dit geld versnoepte ze grootendeels en kocht voor het overige allerlei voorwerpen.

Haar ouders staan niet ongunstig bekend; haar moeder stierf heel jong. Ze heeft nu een stiefmoeder. Een oudere zuster was op achttienjarigen leeftijd zóó verdorven, dat haar vader tuchtschoolstraf voor haar aanvroeg. Deze is stadswerker.

Zij werd op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen; ze was tuberculeus en had tevoren al eenige maanden in het volkssanatorium te Hellendoorn doorgebracht.

Na haar ontslag ging ze naar huis en kreeg al gauw een lichte betrekking in een andere stad. Niet lang daarna verloofde zij zich, kwam éénmaal in plaats van 's avonds den volgenden ochtend thuis, beloog haar juffrouw en luisterde naar geen raad. Toch was ze vlijtig voor haar werk en aardig met de kinderen.

VIII werd op haar 17den jaar in het R. O. G. opgenomen; ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van 80 gulden. Haar oogmerk was om daarmee haar weekgeld aan te vullen, daar, volgens haar zeggen, haar vader Zaterdagsavonds tegen haar opspeelde, als ze te weinig geld thuis bracht. Ze is het oudste van 8 kinderen, waarvan er 2 dood zijn.

Haar vader kwam dikwijls dronken thuis, vloekte dan, schold en sloeg haar. Moeder is dood. Het meisje staat ongunstig bekend; meermalen liep ze van haar werk weg, zonder dat haar

vader er iets van wist. Twee zusjes werkten op een fabriek; één van 10 jaar deed het huishouden. Verder waren er nog twee kleinere kinderen. Het gezin huisde in een veel te kleine woning.

In het gesticht onderscheidde ze zich door grooten ijver. Haar ideaal was later thuis het huishouden er bovenop te helpen. Zij werd op haar twintigste jaar voorwaardelijk ontslagen, om de huishouding van haar vader te doen. Deze en de twee meisjes verdienden samen zestien gulden per week, maar niettegenstaande dit betrekkelijk hooge loon was de toestand bij haar thuiskomst zeer armoedig. Zij ging direct hard aan het werk, om alles op te knappen, maar na een paar maanden moest ze naar de fabriek, omdat er thuis geen geld meer was om kleeren te koopen.

Drie jaren later schreef ze, dat ze sinds zeven maanden getrouwd was met een goeden man, die niet drinkt en dat ze over eenige maanden een baby verwachtte. Alle berichten, die we verder van haar kregen, zijn goed.

IX werd op haar 16den jaar in het R. O. G. opgenomen. Zij is een natuurlijk-erkend kind; het eenige onwettige, dat er onder deze 15 meisjes is. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en is zeer achterlijk. Het gezin, waaruit zij afkomstig is, staat niet ongunstig bekend. Zij is het vijfde van 10 kinderen, waarvan er 3 dood zijn. Haar vader werkt op een spiritusfabriek. Het delict, dat de aanleiding vormde tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een paar kinderschoentjes, die ze voor 75 cent beleende. Voor dit geld kocht ze prentjes.

Eenige maanden voor haar 21ste jaar werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. In het gesticht was ze een vlijtige leerling en was, ondanks haar achterlijkheid, goed op de hoogte van huishoudelijk werk. Na haar meerderjarigheid ging ze naar huis, om moeder te helpen. Ze was toen reeds verloofd en trouwde na drie jaar. Haar huwelijk was lang uitgesteld, omdat de tijden te slecht waren om een huishouden op te zetten.

X werd op 14-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind. Het delict, waarvoor ze ter beschikking van de Regeering werd gesteld, was diefstal van eenige guldens op school.

Het is een zwakzinnig meisje, dat reeds vroeg neiging tot stelen vertoonde en seksueel in het geheel niet te vertrouwen is. Ze is leugenachtig, brutaal, zeer listig en opvliegend, soms ook wreed. Ze verliet wel eens heimelijk de school en werd dan zwervende aangetroffen. Ze was op verzoek van haar ouders in het Tehuis voor Onbehuisden geplaatst, waar men haar niet wilde houden. Ze heeft een school voor achterlijke kinderen bezocht.

Een week na haar opname in het R.O.G. werd ze weggezonden naar Groot-Emaus te Ermelo. Op haar 17 de jaar moest men haar weer te Zeist opnemen. Vandaar werd ze overgebracht naar het Rijkskrankzinnigengesticht te Grave en een jaar later overgeplaatst naar Duin en Bosch te Castricum.

Nu, 3 jaar later, werkt ze op een fabriek te Amsterdam. Ze staat onder toezicht van een verpleegster en woont bij haar vader thuis. Ze kan echter niet geheel in haar onderhoud voorzien en geniet door tusschenkomst van den Minister steun van het Reclasseeringsfonds. Als ze aan het werk is, maakt ze het heel goed; thuis heeft ze nog wel eens driftbuien.

XI werd op 15-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind. Ze had geld uit een toonbanklade gestolen, om er snoepgoed van te koopen voor haar broertjes en zusjes. Ze is het oudste van 8 kinderen. Het gezin heeft het arm; vader verdient f 5 per week; hij kan geen toezicht op de kinderen houden en moeder leidt ze niet in het rechte spoor, maar neemt ze mee uit bedelen. Sedert jaren wonen ze gratis in het Allemanshuis; de naam zegt genoeg. Het huishouden is zeer vuil en slordig. Er heerscht geen zorg voor den dag van morgen. De vader is vroeger vijf-maal geverbaliseerd wegens openbare dronkenschap en één-maal wegens wederrechtelijke vernieling, maar past nu beter op.

Kort na haar eerste, voorwaardelijk, ontslag is ze na een poging tot ontvluchting uit haar dienst, weer in het R. O. G. opgenomen. Ze was zeer achterlijk. Op den dag harer meerderjarigheid werd ze definitief ontslagen en in een dienst geplaatst.

Telkens veranderde zij van betrekking en gedroeg zich overal zeer slecht.

Op haar 23ste jaar schijnt ze tot inkeer te zijn gekomen, want werkelijk heeft ze toen minstens een half jaar heel goed haar best gedaan, maar daarna is ze den verkeerden weg opgegaan. Zij was ontzettend moeilijk voor zichzelf en anderen, weinig energiek, snoeplustig, grof egoïst en terughoudend. Bovendien was ze driftig en zag weinig kwaad in stelen.

XII behoort tot het Remonstrantsche kerkgenootschap en is wettig kind. Daar haar geboortedatum onbekend is, kan ik niet zeggen, op welken leeftijd ze is opgenomen.

Haar delict was het stelen van zes guldens, die ze gedeeltelijk versnoepte, gedeeltelijk aan sigaren besteedde, die ze aan haar pleegvader cadeau deed. Het geld, dat ze overhield, gaf ze aan haar pleegmoeder, voorgevende, dat ze het had gevonden.

Haar moeder is wettelijk gescheiden en daarna hertrouwd. Bij de scheiding was het eenig kind haar toegewezen, maar ze stond het aan een vereeniging ter opvoeding af. Zij is choriste en laat zich heel weinig aan haar dochter, die hinderlijk doof en bijna blind is, gelegen liggen. Het meisje werd in gezinsverpleging gedaan, was moeilijk in den omgang en oneerlijk, bovendien eigenzinnig en onverschillig. Ze was niet gezond, scrofuleus. Haar vader was een zwendelaar en maakte misbruik van sterken drank.

De verstandelijke vermogens van het meisje zijn meer dan normaal; ze is ijverig en leergraag. Op school gedroeg zij zich goed, behalve, dat ze wel eens jokte. Verder was ze vroegwijs en dientengevolge voor haar klassegenootjes geen geschikte makker.

Na haar voorwaardelijk ontslag werd ze teruggegeven aan de vereeniging, die op zich genomen had voor haar opvoeding

te zorgen. Reeds dadelijk stelde haar vader pogingen in het werk om haar terug te krijgen. Dit gelukte hem echter niet. Het meisje vertrok naar Amsterdam om een kuur tegen lues te ondergaan, waarbij ze geen baat vond. Daarna ging ze als strijkster haar brood verdienen. Een maand later werd ze door haar vader opgelicht en naar Berlijn gebracht. Ze kon het bij hem, dien ze van onzedelijkheid beschuldigde, niet uithouden en ging naar een klein Duitsch stadje, waar haar moeder met gezin vertoefde. Deze menschen vertrokken echter met het tooneelgezelschap, waaraan ze verbonden waren, naar Rusland en zonden haar naar haar vader terug. Ze vluchtte van hem weg, kon als vreemdelinge nergens een betrekking krijgen en kwam in een Armhuis terecht. Opmerking verdient, dat ze niettegenstaande haar doofheid en bijna-blindheid zich de Duitsche taal heeft weten meester te maken.

Ze werd door de vereeniging, die voor haar moest zorgen, naar Holland teruggehaald en in een betrekking geplaatst, waarvandaan ze wegliep.

Daarna kwam ze in het R. O. G. terug. Na haar ontslag werd ze in een betrekking geplaatst, vanwaar ze naar Rotterdam, naar het Tehuis voor Vrouwen vluchtte. Zij kreeg werk in een strijkinrichting. De meisjes, die daar werken, munten in den regel niet uit door goed zedelijk gedrag, zoodat zij in een verkeerde omgeving kwam. Op het oogenblik gaat het haar zeer slecht.

XIII behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Ze werd op haar 14de jaar ter beschikking van de Regeering gesteld. Aanleiding daartoe was diefstal van eenig geld, ten nadeele van den houder van een zeer verdacht bierhuis, waar haar moeder haar verhuurd had. Deze laatste staat moreel slecht aangeschreven; ze bezocht, nadat haar eigen man haar verlaten had, met andere mannen slechte huizen.

Het meisje is het slachtoffer van een berucht persoon, die veroordeeld werd wegens ontucht met minderjarigen. De omgeving, waaruit zij kwam, behoort tot de allerslechtste.

Nadat ze ter beschikking van de Regeering was gesteld, werd ze toevertrouwd aan een Roomsch-Katholieke vereeniging; ze kwam toen, zwanger, uit de Tuchtschool. Nadat haar kind geboren was, gedroeg ze zich zoo slecht, dat de vereeniging, hoewel ze ongaarne de moeder van haar kind scheidde, intrekking van de opdracht aan particuliere zorg vroeg. Twee jaar na haar opname bij de Vereeniging, kwam ze in het R. O. G. en werd na eenige maanden teruggeplaatst bij de vereeniging, waar ook haar dochtertje werd verpleegd. Ze was er liefdeloos voor en had zulke heftige driftbuien, dat men haar niet kon houden en ze weer in het R. O. G. moest worden opgenomen. Het dochtertje stierf, toen het ruim twee jaar was.

Toen zij 17 jaar was, werd ze weer onder toezicht van de R. K. vereeniging gesteld en kreeg een dienst in den Haag, maar veranderde al gauw van betrekking. Steeds wilde ze naar huis, wat haar door haar voogdes niet werd toegestaan. Ze was eigenzinnig, maar gedroeg zich verder goed. Al spoedig ging ze zonder toestemming van haar voogdes naar huis en werd keukenmeid in de stad, waar haar ouders woonden.

Drie jaar later trouwde zij en ging, daar haar man gemobiliseerd was, bij een tante inwonen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat zij moest trouwen. Haar man is zwak met betrekking tot vrouwen. Zij hebben één kindje.

XIV is opgenomen op 15-jarigen leeftijd. Ze behoort tot het Luthersch kerkgenootschap en is wettig kind. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was het meermalen stelen van geld. Haar ouders klagen zeer over haar; ze is onhandelbaar en voert niets uit; is in dienstbetrekkingen lui, oneerlijk en brutaal. Men acht haar niet volkomen toerekenbaar.

Ze genoot een zeer goede opvoeding en is tamelijk ontwikkeld.

Een half jaar na haar opname werd ze overgeplaatst naar het Rijkskrankzinnigengesticht te Grave en daarvandaan een maand later naar „Duin en Bosch" te Castricum.

Op den datum harer meerderjarigheid werd ze definitief ontslagen. Ze is nog steeds krankzinnig.

XV werd wegens diefstal ter beschikking der Regeering gesteld; behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap, was 17 jaar en wettig kind. Ze werd overgedragen aan een der Heldringgestichten, waar haar zoontje geboren werd. Ze is de oudste uit een gezin met 14 kinderen, waarvan er 7 dood zijn. De familie staat niet ongunstig bekend. Het meisje bezocht tot haar 13de jaar de school. Haar gedrag en vorderingen waren even voldoende.

Ze heeft een wispelturigen, nukkigen aard en haakt naar vrijheid, is ruw en onverschillig voor haar zwak en hulpbehoevend kind, maar zoekt steeds connecties met haar verleider.

Op 19-jarigen leeftijd werd ze in het R. O. G. opgenomen en bleef daar tot haar meerderjarigheid. Ze ging toen eerst naar het Heldringgesticht om haar kindje op te zoeken. De directrice stelde haar voor, dat zij en haar vroegere verleider in een proefjaar elkaar zouden bewijzen, dat beiden het goede wilden. Het meisje ging hierop in.

Na een half jaar echter trouwden zij reeds. Al spoedig lieten ze hun zoontje bij zich komen. De man had werk aan een oliefabriek en alles scheen in orde te komen.

Nu, na vijf jaar, bedelen zij samen. De man drinkt en ranselt zijn vrouw.

Van 6 van deze meisjes was het familieleven abnormaal; van 5 n.l. was de moeder dood; 3 van haar hadden een stiefmoeder; van 1 meisje zijn de ouders gescheiden.

5 zijn slecht terechtgekomen
5 zijn goed terechtgekomen
over 4 kan ik geen oordeel vellen
1 is krankzinnig.

Uit het feit, dat van deze 15 verpleegden 5 zoo goed terecht zijn gekomen, als met het oog op haar aanleg van haar verwacht mocht worden, blijkt, welk een groote invloed ten goede er uitgeoefend kan worden door een verandering van milieu.

De aanleg, die de meisjes van de natuur meegekregen hebben, is weliswaar niet voor verbetering vatbaar, maar het rustige,

geregelde leven in het gesticht werkt kalmeerend op haar, die menigmaal reeds op zeer jeugdigen leeftijd onder zware zorgen gebukt gingen.

Een goed huwelijk, kort na haar ontslag uit het R. O. G. gesloten, is voor de gewezen prostituées vaak het eenige middel, om op den rechten weg te blijven.

Merkwaardig vooral is de geschiedenis van II.

Dit meisje, dat een slechte opvoeding heeft gehad en zich thuis zeer onzedelijk gedroeg — o. a. eens wegens openbare dronkenschap veroordeeld is — heeft na haar ontslag geen reden tot klagen gegeven, huwde met een oppassenden jongen en maakte van de in het R. O. G. verkregen kennis gebruik om handwerklessen te geven.

Behalve deze 15 maakten zich nog 35 meisjes aan enkelvoudigen diefstal schuldig.

Ik zal deze in 3 groepen indeelen, naar gelang van het milieu, waaruit zij afkomstig zijn.

Groep A omvat 7 meisjes uit een goed milieu
Groep B omvat 10 meisjes uit een middelmatig milieu
Groep C omvat 18 meisjes uit een slecht milieu.

Uit den aard der zaak is groep A het kleinst. De oorzaken hiervan zijn tweeërlei:

In de eerste plaats zullen in een behoorlijke omgeving de slechte neigingen van een kind veel minder tot uiting komen.

In de tweede plaats worden kinderen, die uit een goed milieu komen, eerder tot tuchtschoolstraf veroordeeld, dan ter beschikking van de Regeering gesteld. De tuchtschoolstraf past voor hen, die eens een tijd lang streng moeten worden aangepakt en is berekend op het terugkeeren in een goed milieu; de terbeschikkingstelling onttrekt de kinderen gedurende een aantal jaren aan hun vroegere omgeving.

Als een kind, hoewel uit een goed milieu afkomstig, ter beschikking van de Regeering wordt gesteld, heeft het persoonlijk meestal een zeer slechten indruk op den rechter gemaakt.

Ik bespreek nu eerst groep A.

XVI behoort tot het oud-Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Ze was bijna 17 jaar, toen ze ter beschikking van de Regeering werd gesteld; verschillende malen had ze kleeren en sieraden van de leden van het gezin van een draaimolenhouder gestolen, bij wien ze in dienst was. Met die voorwerpen ging ze naar Rotterdam; vandaar naar Amsterdam, werd op reis ziek en moest in een ziekenhuis te Amsterdam gedurende langen tijd verpleegd worden.

Herhaaldelijk was ze uit de ouderlijke woning weggeloopen; thuis wist men zelfs niet, dat zij bij den draaimolenhouder in dienst was. Moeder merkte wel, dat haar dochter „vreemd" deed, maar ze twijfelde niet aan haar geestvermogens. Het meisje had een eigendunkelijk karakter en een wispelturige geaardheid. Bij opname in het R. O. G. bleek het, dat zij lijdende was aan een geslachtsziekte.

Haar ouders zijn goede menschen; de vader is visscher en dus veel van huis.

Toen het meisje, 3 weken vóór haar meerderjarigheid, na voorwaardelijk ontslag het R. O. G. verliet, kreeg zij een dienst te Hilversum.

Na tien dagen reeds hervatte ze de kennismaking met een jongmensch, die nog van vóór Zeist dateerde, maar den dag voor haar 21sten jaardag zijn de teedere banden weer verbroken.

Een maand daarna werd ze op staanden voet uit haar betrekking weggezonden wegens allerlei kleine diefstallen.

Na verloop van twee maanden verloofde zij zich weer, kleedde zich zeer opzichtig en vertelde bij kennissen, dat zij zwanger was.

Tien maanden later was zij weer bij die menschen op bezoek. Men vond haar wuft. Ze was niet zwanger, maar ook niet bevallen. Ze zeide te dienen.

Ruim een jaar daarna vernemen we, dat zij te Amsterdam gehuwd is.

XVII werd op 17-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen.

Ze behoort tot het Gereformeerde kerkgenootschap en is wettig kind.

Ze stal tal van gouden en zilveren sieraden, ten nadeele van lieden, bij wie ze in dienst was; van de opbrengst tracteerde zij jongens en ging met hen uit.

Van de ouders valt niets ongunstigs te vermelden. Haar vader is smidsknecht en verdient weinig, zoodat het gezin armoede lijdt. Er zijn in het geheel 5 kinderen.

Het meisje ging dikwijls van Zaterdagavond tot Maandagochtend met jongens uit. Men vond haar, beschonken, op een stuk weiland, in tegenwoordigheid van 4 jonge mannen.

In het gesticht was ze zeer ingetogen en behoorlijk.

Op 19-jarigen leeftijd werd ze voorwaardelijk ontslagen en kwam in een dienst te Amsterdam. In het begin ging alles goed, maar tien maanden na haar vertrek uit het R. O. G. was zij bij haar ouders en beweerde ziek te zijn.

Nog een paar maanden later hoorden we, dat ze slecht bekend stond. Ze was buffetjuffrouw in een café op den Zeedijk, kwam vaak dronken thuis en gedroeg zich onzedelijk. Na vijf maanden vertelde men, dat zij en twee andere oudverpleegden uit haar diensten naar Rotterdam gevlucht waren.

Een jaar daarna vernamen we, dat ze getrouwd is. Het café, dat ze op den Haarlemmerdijk hield, moest ze opdoeken, daar ze het financieel niet kon volhouden en haar man — naar haar zeggen althans! — te jaloersch was. Deze heeft nu een tijdelijke betrekking aan de gemeente.

XVIII behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind. Zij was bij haar opname 17 jaar. De aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van wat geld ten nadeele van haar meesteres en van een gouden ring, dien ze van een militair, met wien zij in gezelschap was, ontvreemdde.

Volgens haar moeder leidde ze een onzedelijk leven en was sedert 4 weken in een onzedelijk huis.

Haar vader was 14 jaar in dezelfde betrekking en verdiende f 10.80 per week.

Na haar voorwaardelijk ontslag werd ze overgedragen aan Maison de la Miséricorde, maar kwam na een jaar wegens wangedrag terug. Toen ze definitief was ontslagen, werd ze in een dienst te den Haag geplaatst. Daar bleef ze ruim een jaar, waarna ze trouwde. Haar man is melkboer en heeft eigen paard en wagen.

De familie, waar ze in betrekking geweest is, was zeer tevreden over haar.

Een jaar na haar huwelijk schreef ze, dat haar man zich goed gedroeg, niet dronk en vrij was van militairen dienst. Twee jaar later woonde ze nog in den Haag. Haar huisje is keurig ingericht. Ze heeft een flinke dochter en maakt het uitstekend.

XIX is oud-Roomsch-Katholiek. Ze is tweemaal in 't R. O. G. opgenomen; de eerste maal was ze 16 jaar en werd een paar weken voor haar negentienden jaardag voorwaardelijk ontslagen. Dit ontslag werd, toen ze 20 was, weer ingetrokken. De reden van haar opneming was diefstal van gouden en zilveren sieraden. Ze stal om aan het geld te komen, noodig voor een nieuwe japon, daar haar vader voor straf haar beste japon had weggesloten. De ouders zijn fatsoenlijke, oppassende menschen, die hun dochter ook een goede opvoeding hebben gegeven. Het meisje is echter zeer onverschillig en brutaal, zóó zelfs, dat haar vader zich genoodzaakt zag haar bij haar grootmoeder te doen verblijven, daar ze zich tegenover haar eigen moeder hoogst ongepast gedroeg. 's Avonds laat zwierf ze buitenshuis. Ze vertoonde neiging tot opschik.

In het gesticht werkte ze flink, maar was zeer onverschillig.

Na haar voorwaardelijk ontslag wordt ze in een boerendienst geplaatst, maar al heel gauw komen er klachten, dat het werk haar te zwaar is en gaat ze in een burgerdienst. Ze belooft nu haar best te zullen doen. Werkelijk luidt dan ook het rapport, dat er over haar uitgebracht wordt, zeer gunstig. Ze is verloofd met een fatsoenlijken jongen.

Wat later is ze brutaal geweest, heeft gestolen en is uit haar betrekking weggeloopen. Het gevolg is de intrekking van haar voorwaardelijk ontslag.

Na haar definitief ontslag gaat ze een paar jaar dienen en doet goed haar best. Op haar 24 ste jaar is ze getrouwd en heeft een dochtertje. Ze is heel gelukkig.

XX werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een paar kousen, die ze zelf aantrok en van een tooneelkijker, dien ze verborg ten huize van haar verloofde, bij wien ze sedert eenigen tijd inwoonde. Haar ouders zijn oppassende menschen, die haar reeds tweemaal in een gesticht plaatsten, omdat ze steeds met jongens omging en zich aan diefstalletjes schuldig maakte. Toen haar diefstal bekend werd, heeft haar verloofde het engagement verbroken. Men vermoedt, dat het meisje daarna in een café haar intrek heeft genomen. De ambtenaar der Kinderwetten verwacht niet, dat er nog ooit iets van haar zal terecht komen.

Op den dag harer meerderjarigheid wordt ze definitief ontslagen. Ze maakt van haar vrijheid misbruik, door een slecht leven te leiden. Nu is ze getrouwd met een musicus, die vóór dit huwelijk al tweemaal gescheiden was. In haar ondertrouwdagen had ze een miskraam, hoogstwaarschijnlijk echter heeft ze zich schuldig gemaakt aan het misdrijf van art. 295 W. v. S. het doen veroorzaken van de afdrijving der vrucht eener vrouw.

XXI is tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap. Bij haar terbeschikkingstelling was ze bijna 18 jaar. Aanleiding was diefstal van een portefeuille, die meer dan tweeduizend gulden inhield. Ze kwam uit een fatsoenlijk gezin, dat vroeger buiten woonde, maar zich sedert eenigen tijd in A'dam had gevestigd. Daar toonde zij dadelijk neiging om in verkeerd gezelschap langs de straat te loopen. Haar ouders lieten haar in een gesticht opnemen, maar na 5 weken reeds kreeg ze heimwee en ging weg. Toen kwam ze „als dienstbode" in huis bij een prostituée, die ze kende. Deze lokte haar uit tot het plegen van het reeds genoemde strafbare feit, door haar 10 gulden van den buit te beloven.

Het meisje heeft een zeer leugenachtig karakter.

Drie maanden na haar komst in het R. O. G. werd zij aan een der gestichten in Zetten overgedragen. Vandaar uit is ze in een dienst geplaatst; ze liep weg naar haar ouders te A'dam. Dit werd aanleiding tot de intrekking van haar voorwaardelijk ontslag en zoo kwam ze een maand voor haar meerderjarigheid weer in het R. O. G. terug.

Na haar definitief ontslag wordt ze als dienstbode in A'dam geplaatst. Een jaar later is ze getrouwd en heeft 2 maanden daarna een kind. Nu, na 3 jaar, gaat het haar nog steeds goed.

XXII is tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap. Bij haar eerste opname was ze 16 jaar. Aanleiding was diefstal van 1200 gulden van de persoon, bij wie ze in betrekking was. Het schijnt, dat ze niet dadelijk de waarde van het weggenomene heeft beseft; ze bewaarde het geld eenigen tijd, kocht toen van een deel kleeren en sieraden, gaf zich uit voor gravin, is een reisje gaan maken, en onderweg in het bezit van het grootste deel van het geld aangehouden.

Het meisje is psychiatrisch onderzocht; het is een gedegenereerd en erfelijk belast type. Haar moeder stierf krankzinnig, toen deze dochter acht dagen oud was. De vader is hertrouwd; van dit nieuwe gezin valt niets ongunstigs te melden, zoodat ik wel mag zeggen, dat het milieu van het meisje gunstig was. Ze is snoepzuchtig, leugenachtig en plaagziek. Reeds vroeger pleegde zij thuis en op school kleine diefstallen. Ook in het gesticht stal zij herhaaldelijk en verried haar vergrijp altijd zelf door een wonderlijk gedrag.

Op haar twintigste jaar is ze voorwaardelijk ontslagen en in een betrekking geplaatst. Al spoedig gedraagt zij zich daar zonderling en is zeer slordig. Men kan haar niet langer houden en ze krijgt een anderen dienst. Den dag na haar vertrek daarheen vermist het gezin, waar ze gediend had, geld. Haar koffer wordt doorzocht en tal van gestolen voorwerpen worden gevonden. Men heeft haar toen naar 't R. O. G. teruggebracht,

daar men haar niet meer alleen vertrouwde. Haar voorwaardelijk ontslag wordt ingetrokken.

Ze vertoeft nog een maand in 't R. O. G., eer ze wegens meerderjarigheid definitief wordt ontslagen. Vanuit het gesticht gaat ze naar de gevangenis, waar ze 3 maanden straf moet ondergaan. [1]) Bij het onderzoek der zaak wordt zij weer psychiatrisch onderzocht. De psychiater oordeelt, dat zij een onvoldoende wilsbeheersching bezit, maar acht haar niet ontoerekenbaar. Wel twijfelt hij, of ze ooit voor de samenleving geschikt zal worden. Hij denkt bij haar aan kleptomanie.

Na het ondergaan van haar straf gaat ze naar huis; ze maakt het slecht, plaagt vooral haar stiefmoeder en is lief, als vader thuis is. Zeventien maanden na haar ontslag hoort men, dat ze slecht oppast; ze weet 's avonds den huissleutel te bemachtigen en gaat met haar zuster naar danshuizen.

Een klein jaar later woont ze op een kamertje, komt af en toe bij haar ouders, vertelt daar, dat ze uit werken gaat, maar zegt nooit waarheen. Ze heeft kennis aan een kantoorbediende, wiens zusters geen goeden naam hebben en komt bij zijn ouders aan huis. Nu is ze goed getrouwd.

We zien dus, dat deze 7 meisjes allen getrouwd zijn. Van 4 kan ik melden, dat het haar (Sept. '17) goed gaat. Van 3 andere is met betrekking tot haar al of niet terecht komen in de maatschappij niets met zekerheid te zeggen.

Hoewel de voorgeschiedenissen dezer meisjes ongunstig zijn en zij een slechten indruk op den rechter moeten hebben gemaakt — anders had hij haar, die immers uit een goed milieu afkomstig zijn, waarschijnlijk niet ter beschikking der Regeering gesteld — is meer dan de helft van haar geslaagd. Mijns inziens mag dit succes voor een groot deel toegeschreven worden aan de goede omgeving, waarin zij zijn opgegroeid.

Hierna ga ik over tot de bespreking van groep C; de meisjes, die dief-

---

[1]) Wegens het stelen van het geld na haar voorwaardelijk ontslag.

stal pleegden en uit een slecht milieu kwamen. Onder deze groep vallen 18 meisjes, waarvan 11 tot het Ned. Herv. kerkgenootschap behooren
5 tot het Roomsch-Katholieke
1 tot het Luthersche en
1 tot geen kerkgenootschap.

14 van haar zijn dienstbode, 1 is boerenarbeidster, 3 waren bij haar terbeschikkingstelling zonder beroep of betrekking.

Slechts 1 dezer 18 meisjes is onwettig.

7 meisjes zijn na langer of korter voorwaardelijk ontslagen of na aan particuliere zorg te zijn overgedragen geweest, weer in het R. O. G. teruggekomen;

10 meisjes zijn voorwaardelijk ontslagen en niet weer opgenomen

1 meisje heeft eerst op den dag harer meerderjarigheid het R. O. G. verlaten.

Groep C.

Om niet bij alle 18 meisjes over legitimiteit te spreken, behandel ik eerst het onwettige meisje.

XXIII is tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 16 jaar. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is een natuurlijk, niet-erkend kind.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een bloedkoralen ketting van iemand, bij wie ze als dienstbode in betrekking was. Ze beleende dien ketting voor één gulden, waarvoor ze een rok en een halsdoek kocht. Zij komt uit een omgeving van onregel en verwildering. Haar moeder, een zeer liederlijke vrouw, is artiste en heeft behalve haar nog twee buiten echt geboren kinderen. Ze krijgt wekelijks van een „heer", met wien zij vroeger in ongeoorloofde betrekking stond, 10 gulden. De opvoeding, die zij haar dochter gaf, was uiterst slecht.

Het meisje heeft een onbetrouwbaar karakter en vertoont de teekenen van vroegrijpheid. Ze bezocht de school zeer ongeregeld. Een maand na haar opname in het R. O. G. wordt ze overgedragen aan het bestuur eener Roomsch-Katholieke vereeniging.

Een half jaar voor haar meerderjarigheid komt ze terug in het

R. O. G.; reden is haar vlucht uit een dienstbetrekking. Ze had den nacht te Luik doorgebracht, waarheen ze per automobiel was gereisd met een heer en een juffrouw van zeer verdachte zeden.

Op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen, komt ze in huis bij een tante en oom; haar vroeger thuis was ongeschikt.

Al na 2 maanden gaat ze in een hôtel dienen. Waarschijnlijk is ze nu buffetjuffrouw.

Van de 17 overige meisjes zijn er 4 Katholiek. Deze vier vertoonen dus in de volgende punten overeenkomst: godsdienst, delict dat aanleiding gaf tot haar terbeschikkingstelling en milieu, waaruit zij afkomstig zijn. Slechts een van haar was bij opname zonder beroep.

Deze XXIV was bij haar opname 13 jaar. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van twee paar lederen vrouwenpantoffels met de bedoeling die te verkoopen of te beleenen en de opbrengst met haar moeder te deelen. Deze gaf er haar dan ook f 0.10 van. Het meisje stal meermalen goederen uit uitstallingen, om voor het geld, dat ze bij beleening ervoor kreeg, snoepgoed te koopen. Dikwijls geschiedde dit met medeweten van haar moeder, die echter de gestolen goederen niet in huis wilde houden uit vrees voor haar man, voor wien men zorgvuldig de misdrijven verborgen hield. De moeder liet daarom de gestolen goederen beleenen.

Vader is werkzaam op een kaarsenfabriek; de eene week overdag; de andere week 's nachts, en kan dus geen toezicht op zijn dochter houden. Zij kwam zelden op school en als ze er dan nog was, gedroeg zij zich slecht, was ongehoorzaam en brutaal.

Haar opvoeding was slecht; haar vader maakte grof misbruik van sterken drank, is een echt opposant en socialist. De ontwikkeling van dit meisje, geestelijk en lichamelijk, is goed. Zij is het derde van negen kinderen. Ze heeft eenige maanden in een nettenfabriek gewerkt; men verklaarde daar, dat ze leugenachtig en brutaal was.

In het gesticht bemerkte men bij haar sterk uitgesproken socialistische neigingen.

Na haar voorwaardelijk ontslag op 20-jarigen leeftijd werd ze in een dienst te Zeist geplaatst. Ze vond het daar echter te stil en veranderde na een paar maanden van betrekking. Na een half jaar werd ze ontevreden, omdat ze oud brood moest eten en om twaalf uur geen warm maal voor zichzelf mocht klaar maken. Als ze 's avonds uitging, vertelde ze naar een naaikransje te gaan. Het bleek echter, dat dit nooit gehouden is. Al spoedig kwam ze in een nieuwe betrekking en ging kermis vieren. Ze vertoonde zich met een opzichtig gekleed jongmensch.

Na eenige maanden werd ze uit haar betrekking weggezonden wegens dienstweigering. Dit gebeurde kort voor haar meerderjarigheid, een tijd, die voor een groot deel haar opstandigheid verklaart, aangezien voor de meeste meisjes uit het R.O.G. het denkbeeld geheel vrij te zijn, te mooi is en haar tot allerlei buitennissigheden brengt.

Na haar meerderjarigheid loopen er allerlei geruchten over haar;

1°. dat ze in Amsterdam bij haar zwager heeft gelogeerd en dientengevolge moet bevallen;

2°. dat ze getrouwd is met een koetsier;

3°. dat ze weer gescheiden is.

Wat daarvan waar is, laat ik in het midden; zeker is, dat ze drie jaar later gelukkig getrouwd is en een kindje heeft, terwijl ze het tweede verwacht. Haar huishouding ziet er keurig uit.

De 3 overige R. K. meisjes zijn allen dienstbode.

XXV is tweemaal in 't R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was zij 17 jaar.

Aanleiding was diefstal van f 0.70 ten nadeele van de familie, bij wie zij in betrekking was.

Ze komt uit een ruw en onbeschaafd gezin; haar vader is zeer driftig. Ze werd slecht opgevoed.

Ruim een maand na haar opname werd ze overgedragen aan

een R.K. vereeniging. Na 4 maanden reeds kwam ze terug. Al spoedig bleek, dat zij krankzinnig was. Zij werd daarom naar een krankzinnigengesticht overgebracht. Op den datum harer meerderjarigheid werd ze definitief uit de dwangopvoeding ontslagen. Ze is nog steeds krankzinnig.

XXVI Ook dit meisje werd tweemaal opgenomen.

De eerste maal was zij 17 jaar. Ze had een portemonnaie gestolen met meer dan 500 gulden inhoud. Ze deelde bijna alles met haar zuster en twee mannen. Ze kochten er kleedingstukken van.

De moeder was van te voren niet ingelicht, maar na afloop vertelden de dochters haar, dat zij ieder veertig gulden van een heer hadden gekregen. Het heele gezin is slecht. Dit kind leidde een onzedelijk leven. Vader is dood.

Nadat het meisje in het gesticht geweest was, is er nog een zuster geweest, die nu al overleden is. 3 weken na haar eerste opname is ze overgedragen aan een R.K. vereeniging. Vandaar werd ze in een dienst geplaatst, waar ze kostbaarheden ontvreemdde. Daardoor kwam ze een half jaar voor haar meerderjarigheid door intrekking van de overdracht aan particuliere zorg weer in het R. O. G. terug. Op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen, werd ze in een dienst geplaatst.

Vier jaar later is ze gehuwd; vóór haar huwelijk had ze reeds twee kinderen. Haar man is nu gemobiliseerd en haar moeder woont bij haar in. Ze maakt het goed.

XXVII werd ook tweemaal in het R.O.G. opgenomen. Aanleiding was diefstal van gouden sieraden. Ze was bij opname 15 jaar.

Zij is geboren in Zuid-Afrika in de gevangenis, waar haar moeder wegens diefstal straf moest ondergaan. Deze was een zeer onzedelijke vrouw. Het huwelijk, waaruit dit meisje stamt, is, toen zij 7 jaar was, door echtscheiding ontbonden. Behalve deze dochter, die de oudste is, zijn er nog 5 kinderen uit voortgesproten. De vader komt uit een gezin van 23 kinderen, waarvan er nog 13 in leven zijn. Nu is hij hertrouwd en doen hij en zijn

vrouw hun best om dit kind op den goeden weg te houden, maar tevergeefs. Het meisje is bijzonder diefachtig en gaat met heeren uit.

Den eersten keer bleef zij 2 jaar en 3 maanden in het R. O. G. en werd toen overgedragen aan een R.K. vereeniging. Na ruim een jaar vroeg deze intrekking van de overdracht aan particuliere zorg wegens wangedrag.

Op den dag harer meerderjarigheid werd ze definitief ontslagen en werd dienstbode.

Na een half jaar is zij op bezoek in het R. O. G.; ze ziet er netjes uit en vertelt, dat ze met een schilder verloofd is.

Een half jaar daarna is de verloving af, maar laat haar vroegere verloofde haar niet met rust.

Anderhalf jaar later is ze getrouwd met een 17-jarigen werkman aan een spiritusfabriek. Ze moesten trouwen. Zij is bevallen van een zoon.

Van de 13 overige meisjes volgen nu de 11, die tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap behooren.

Slechts 1 van haar is tweemaal in het R. O. G. opgenomen; haar voorwaardelijk ontslag is namelijk ingetrokken. Twee andere meisjes hadden bij haar terbeschikkingstelling geen beroep.

Van de 9 N. H. meisjes, die een beroep hebben, zijn er 8 dienstbode en is 1 boerenarbeidster.

Hier volgen haar levensbeschrijvingen:

XXVIII stal een gouden ring van de familie, waar ze in betrekking was, verkocht dien voor f 1.50 en verteerde dat geld gedeeltelijk met haar vriendinnen. Ze was bij opname 17 jaar.

Haar ouders zijn ruw en onverschillig; vader is visscher en maakt misbruik van sterken drank; een broer is wegens manslag veroordeeld; een harer zusters leefde voor haar huwelijk in concubinaat en had een kind.

Dit meisje leidt een zeer slecht leven; ze gaat uit met vriendinnen, die zich aan prostitutie en dronkenschap overgeven en doet dit zelf ook. Zij was ook in betrekking bij vrouwen van ver-

dachte zeden in een bierhuis. In het gesticht gedroeg zij zich echter zeer goed.

Na haar voorwaardelijk ontslag, op 20-jarigen leeftijd, komt zij, als hulp-keukenmeid, in een Christelijk sanatorium. Al spoedig verandert ze van betrekking en verbreekt haar verloving, daar haar jongen een longziekte heeft. Na korten tijd heeft ze een nieuwen verloofde, hoopt over twee maanden te kunnen trouwen en wil dan een portret zenden van man, vrouw *en kind.*

Vier jaar na haar voorwaardelijk ontslag is ze getrouwd en heeft twee kinderen; ze heeft een moeilijken tijd achter den rug met veel ziekten. Ze klaagt steen en been over haar man, die veel schijnt uit te gaan.

Na 8 maanden is alles weer goed en heeft haar man werk op een fabriek. Het duurt echter niet lang; al gauw klaagt zij over den gezondheidstoestand van haar jongste zoontje en van zichzelf; haar man is zonder werk en daardoor lastig in huis; zij snakt naar uitkomst.

XXIX werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen; ze had verschillende malen gestolen bij de familie, waar ze in betrekking was, tot een bedrag van meer dan 50 gulden benevens een stuk linnen en een paar zakdoeken. Ze wilde van het geld een oorijzer koopen.

Ze komt uit een klein gezin. Vader overleed, toen zij 5 jaar was; hij was dronkaard. Het meisje is onverschillig en reeds meermalen van diefstal verdacht. Op 20-jarigen leeftijd werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Toen ze meerderjarig was, wilde ze liever ergens anders gaan dienen; ze durfde dit niet ronduit te zeggen en knoeide daarom. Overigens valt er niets op haar aan te merken. Ze krijgt nog eenige andere betrekkingen in de volgende vijf jaren en voldoet overal goed.

XXX werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van kleeren en geld. Ze stal, naar ze zei, om uit haar betrekking weg te komen.

Zij is de oudste van 5 kinderen; vader is opperman en verdient wekelijks f 13.—, moeder wascht voor andere menschen. Een van de dochters verdient wekelijks 5 gulden; de andere kinderen zijn nog te jong, om iets te kunnen inbrengen. Moeder beschuldigt dit meisje van ontucht en oneerlijkheid, ofschoon ze zelf ook niet recht te vertrouwen is. Op school kon niets dan goeds van haar worden vermeld. Nadat ze de school afgeloopen had, kreeg ze verschillende dienstjes, maar kon haar handen niet thuis houden en werd lui, onverschillig en brutaal. Zij is normaal ontwikkeld, wel vatbaar voor vriendelijk vermaan, maar moeders raaspartijen laten haar koud.

Na haar definitief ontslag is ze naar huis gegaan, met het plan om na verloop van veertien dagen op een atelier voor costuumnaaien te gaan werken.

Al na een maand wordt ze thuis mishandeld en wordt haar haar vroeger gedrag verweten. Ongeveer een jaar later is ze gehuwd en heeft één kind.

XXXI was bij opname 15 jaar. Ze nam meermalen geld weg en versnoepte dat. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van 10 gulden ten nadeele van haar patroon.

De inkomsten van het gezin, waartoe zij behoort, zijn voldoende; toch heeft men er veel schulden, daar beide ouders misbruik van sterken drank maken. Wel gaven ze hun dochter een tamelijke opvoeding. Het is een ijverig meisje, maar met een onvoldoende ontwikkeling, wat wel voor het grootste deel het gevolg zal zijn van haar eenigszins achterlijk zijn. Zij bezocht geregeld de school, waar zij zich goed gedroeg. Als bijzonderheid valt nog te vermelden, dat zij doof is. In het gesticht gedroeg ze zich buitengewoon goed. Op 19-jarigen leeftijd werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Na 2 jaar gaat ze naar huis, daar haar moeder overleden is en haar vader, die bij een val van een ladder een inwendige kneuzing heeft opgedaan, hulp noodig heeft. Ze vat met vaste hand de teugels van het bewind; de jongere kinderen gehoorzamen haar en vader drinkt niet meer.

XXXII werd op 16-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen. Aanleiding was diefstal van een bankbiljet van f 10 uit een portefeuille, waarin meer bankbiljetten waren. Het gestolen geld besteedde zij voor kleeren en versnoepte een deel van haar loon.

De opvoeding van het meisje is geheel verwaarloosd. Haar eigen moeder ging haar snoeplust niet tegen en met haar stiefmoeder kon zij het in het geheel niet vinden. Vader heeft een slap karakter.

Ze genoot behoorlijk schoolonderwijs, had een middelmatigen aanleg, maar toonde weinig ijver. Ze is lui en slordig, vooral op haar kleeren.

Op haar twintigste jaar voorwaardelijk ontslagen, wordt ze in een dienst geplaatst. Ze verandert meermalen van betrekking. Tegen haar meerderjarigheid waarschuwt haar broer, dat ze niet naar huis moet gaan.

Op haar 22 ste jaar heeft ze een bloedspuwing en moet van haar arts een lichtere betrekking zoeken.

Ze gaat dan in een vegetarisch hôtel in betrekking, waar ze kamerwerk en bediening op de kamers tot taak heeft.

Nu, ruim een jaar later, moet ze, hoewel ongehuwd, bevallen. Het is niet zeker, wie de vader van haar kind is, daar ze meer dan een beminde had.

XXXIII werd op 14-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen.

Haar delict was diefstal van eenige kleeren en een wekker ten nadeele van een vrouw, tijdens wier afwezigheid zij op de kinderen moest passen. Zij stal, naar ze zei, uit armoede.

De vader van het meisje is een dronkaard, die haar moeder en haar mishandelt. Hij verdrinkt alle inkomsten van het gezin, zoodat het meisje bij opname bijna geen kleeren aan had. Bovendien was ze totaal vervuild en vol ongedierte. Ze ontliep van tijd tot tijd de ouderlijke woning en gaf zich met mannen af.

Herhaaldelijk verzuimde zij de school, en was zij er, dan liet haar gedrag te wenschen over. Zij deelde anderen kinderen dingen mee, die deze niet behoorden te weten.

Op haar 18de jaar voorwaardelijk ontslagen, wordt ze in dienst geplaatst bij een boer. Ze knoopt al spoedig connecties met den knecht aan en gaat in een burgerdienst, omdat het boerenwerk haar te zwaar valt. Na een jaar krijgt ze onaangenaamheden met haar mevrouw en vlucht naar haar voogdes, die haar in een andere betrekking plaatst. Het blijkt echter, dat het gezin, waar zij nu is gekomen, niet geschikt is en haar voogdes laat haar daarom naar de stad gaan om een andere betrekking te zoeken. Zij blijft echter drie dagen weg om kermis te houden, waarop haar voorwaardelijk ontslag ingetrokken wordt. Ze blijft nog ongeveer een jaar in 't R. O. G., en wordt dan wegens meerderjarigheid definitief ontslagen. Ze vertrekt naar huis, om haar blinde moeder te verzorgen, maar reeds na twee dagen gooit ze het hoofd in den nek en gaat met haar beminde samenwonen. Dit gezin maakt een zeer gunstigen indruk. Na 10 maanden moet zij naar het ziekenhuis om een buikoperatie te ondergaan. Zij overlijdt aan de gevolgen. De kennisgeving is onderteekend door haar aanstaanden man en zijn familie.

XXXIV werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen.

Dit meisje is boerenarbeidster.

Ze was eerst een voogdijkind van de vereeniging Kinderzorg, stal kleeren uit een Doorgangshuis en werd toen ter beschikking der Regeering gesteld.

Haar ouders, die uit de ouderlijke macht ontzet zijn, leiden een zeer slecht levensgedrag. Zij hadden slechts twee kinderen. Moeder is prostituée en bordeelhoudster.

Het kind kon het als voogdijkind in geen enkel gezin uithouden, telkens ontvluchtte zij. Zij heeft een zeer goede ontwikkeling, is lastig in den omgang en brutaal, maar eerlijk.

Ze werd op haar 19de jaar voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst, waar men tevreden over haar was. Na een maand verlooft zij zich, is een paar maanden later zwanger en vraagt dan het departement toestemming om te trouwen. Die wordt haar gegeven en 8 maanden vóór haar 21ste jaar is zij gehuwd en wordt haar een flinke zoon geboren.

Nu volgen 2 meisjes zonder beroep of betrekking op het tijdstip harer opname.

XXXV werd op 13-jarigen leeftijd opgenomen. Ze stal $4^1/_2$ gulden uit een winkellade, om snoepgoed te kunnen koopen.

Vader merkte wel, dat ze soms stal; overigens had hij geen reden tot klagen over haar; door zijn veel afwezig-zijn kon hij geen toezicht over haar houden. Voor zijn tweede vrouw, de stiefmoeder van dit meisje, hadden de kinderen geen ontzag. Het gezin is groot: 10 kinderen. De eigen moeder van het meisje was gedurende de zwangerschap diefachtig. De vader is ontzet uit de ouderlijke macht over een ander kind. De stiefmoeder klaagt, dat dit meisje zeer brutaal is en steelt, waartoe geen reden is, daar men een inkomen heeft van 22 tot 24 gulden per week.

Het kind kwam op school in alle opzichten verwaarloosd, was er niet lastig, maar stal griffels enz. Ze is zeer achterlijk, was telkens op een andere school. Een zuster van haar eigen moeder was prostituée en dievegge. Een zuster van het meisje ook in het R. O. G. geweest.

Op haar 17de jaar werd ze overgedragen aan een inrichting voor achterlijke kinderen.

Na haar meerderjarigheid is ze wegens diefstal in de gevangenis geweest.

XXXVI werd op 13-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van 3 paar kousen. De opbrengst ervan gaf ze aan haar moeder.

Haar opvoeding is zeer verwaarloosd, vooral door haar moeder; deze zette haar aan tot diefstal. Door onverschilligheid der ouders ging ze ongeregeld ter school. De voogdijraad te Rotterdam wilde de ouders uit de ouderlijke macht ontzetten. De moeder had door drankmisbruik een demoraliseerenden invloed op het gezin. Het meisje is ontaard; liegt, bedriegt en rooft. Haar gedrag is voortdurend slecht; ze ziet er haveloos en slordig uit. Van nature heeft ze wel aanleg tot leeren.

Op haar 20ste jaar wordt ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst, waar ze uitstekend voldoet.

Na vier maanden gaat ze zich te buiten aan het koopen van nieuwe kleeren, terwijl haar oude nog best te dragen zijn. Mevrouw blijft over haar werk tevreden.

Na een tijd gaat ze in een nieuwe betrekking. Ongeveer een jaar later solliciteert ze naar de betrekking van leerling-verpleegster in een ziekenhuis. Zij wordt niet aangenomen en is nu weer dienstbode.

Nu ben ik aan de beschrijving van 2 meisjes, waarvan 1 Luthersch is en 1 tot geen kerkgenootschap behoort.

XXXVII behoort tot het Luthersche kerkgenootschap. Ze is opgenomen op 16-jarigen leeftijd. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een gouden broche. Ze beleende die en versnoepte de opbrengst. Vader is dronkaard en heeft wegens verduistering gevangenisstraf ondergaan. Het meisje was reeds eenige nachten uitgebleven en ging om met jongens van slecht allooi.

Op 19-jarigen leeftijd werd ze voorwaardelijk ontslagen en ging naar 't ouderlijk huis om de huishouding van haar vader waar te nemen. Alles gaat goed, tot zij na 6 weken 's nachts niet thuis komt en in een herberg wordt gevonden. Ze wordt in een gesticht opgenomen, is zeer onverschillig.

Na vier maanden wordt zij door het gesticht in een dienst geplaatst. Wat later leert ze een netten jongen kennen. Ze verandert nog eens van betrekking. Eens is ze wegens diefstal voorwaardelijk veroordeeld. Vóórdat ze naar de rechtszitting ging, bezocht ze het R. O. G., vertelde niet, waarom ze naar Amsterdam moest, maar bleek behoefte te hebben, om haar opvoedsters nog eens te spreken.

XXXVIII hoort tot geen kerkgenootschap. Ze werd op 15-jarigen leeftijd ter beschikking der Regeering gesteld naar aanleiding van diefstal van prentbriefkaarten en pakjes chocolade. Het is een

voogdijkind van het Burgerlijk Armbestuur van een onzer kleine gemeenten; haar ouders zijn uit de ouderlijke macht ontzet. Zij waren onbeschaafde, gedegenereerde menschen. Zij is het derde van elf kinderen, waarvan er vier dood zijn. Tot haar 14de jaar genoot ze in 't geheel geen opvoeding. In haar diensten was ze lui, leugenachtig en brutaal, vagebondeerde, als ze kon, 's nachts langs de straat; men twijfelt er aan, of zij nog voor verbetering vatbaar is. Op 19-jarigen leeftijd wordt zij overgedragen aan een inrichting voor achterlijke kinderen. Men hoort niets dan goede berichten van haar.

De laatste 2 meisjes dezer groep zijn:

XXXIX werd tweemaal in het R. O. G. opgenomen. De eerste keer was ze 16 jaar.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een parapluie.

Haar ouders leven in onmin. Vader is weinig thuis en bekommert zich niet om zijn talrijke kinderen. Het meisje is flink en gezond; maakt echter een ongunstigen indruk en heeft een vreemde uitdrukking in haar oogen. Ze is niet te vertrouwen. Herhaaldelijk besteelt zij haar ouders, beleent huisraad en kleeren van haar broers, waardoor steeds onmin ontstaat. Zij zegt, dat zij het stelen niet kan laten; van de opbrengst koopt zij snoepgoed en snuisterijen en blijft uit, tot het geld op is. In haar diensten steelt ze en loopt herhaaldelijk weg. De laatste maand vóór haar terbeschikkingstelling blijft ze 's nachts meermalen weg. Ze is een lastig kind, zenuwpatiënte. De ouderlijke woning was vuil en slordig.

Op haar 19de jaar werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Nadat ze daar eenigen tijd geweest is, vat ze haar taak te gemakkelijk op, komt 's avonds te laat thuis, loopt uit, als mevrouw niet thuis is en laat dan de kinderen alleen. Dit komt alles, doordat ze verloofd is. Eindelijk loopt ze weg naar de groote stad, waaruit ze afkomstig is, wordt daar zwervende opgeno-

men. Daarop volgt de intrekking van haar voorwaardelijk ontslag en wordt zij weer in het R. O. G. opgenomen. Kort voor haar meerderjarigheid wordt zij nogmaals voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Een week na haar 21sten jaardag heeft zij plotseling haar betrekking verlaten met medeneming van een deel harer kleeren en is naar haar ouderlijk huis gegaan. Ze heeft daarna een poos gediend en leefde in 1916 reeds twee jaar in concubinaat.

XL werd ook tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer werd zij overgedragen aan particuliere zorg; een der Heldringgestichten te Zetten. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een metalen halsketting van haar mevrouw en van 25 gulden van de dienstbode. Ook was ze betrokken in een koppelarijzaak en gaf zich reeds over aan prostitutie of zou daar door haar lichtzinnigheid toe vervallen. Haar moeder is een oppassende en fatsoenlijke vrouw; vader is een dronkaard en wilde onzedelijke handelingen met zijn kinderen plegen. In het Heldringgesticht gedroeg zij zich goed. Ze werd vandaar uit in een betrekking geplaatst, waar zij brand stichtte. Ze had geen enkele klacht over de behandeling, die zij had ondervonden, motiveerde haar vergrijp alleen door haar wensch om weggezonden te worden. Na deze gebeurtenis werd haar voorwaardelijk ontslag ingetrokken. Ze bleef toen ruim anderhalf jaar in het R. O. G. Op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen, werd ze als dienstbode in een sanatorium voor zenuwlijders geplaatst. Daar leerde ze een heer kennen, die haar daarna steeds is blijven volgen. Ze ging in een stad dienen, waar ze hem dikwijls ontmoette.

Nu, twee jaar later, is ze getrouwd met een electricien, een ouden schoolvriend; zeer tegen den zin van haar vader, die haar verloofde veel te goed voor haar vond. Ze wonen op een heel klein kamertje en sparen om zich langzamerhand netjes in te kunnen richten.

8 van deze 18 meisjes zijn getrouwd. Van deze 8 waren er

8 voor haar huwelijk zwanger of hadden een of meer kinderen. Van de 10 andere meisjes is er 1 overleden en 1 krankzinnig, 2 maken het waarschijnlijk goed; over 2 andere kan ik moeilijk oordeelen, daar ik haar levensloop slechts korten tijd kon volgen.

1 maakt het hoogstwaarschijnlijk slecht.

Een andere is wegens diefstal veroordeeld met voorwaardelijke strafoplegging.

De 3de is prostituée; 1 leeft in concubinaat.

Over het algemeen maakt het gedrag der meisjes uit deze groep na haar terugkeer in de maatschappij een minder gunstigen indruk dan van die uit de vorige groep. Dit zou ik weer willen verklaren uit de slechte invloeden der verkeerde omgeving, waarin zij zijn grootgebracht.

Hierna bespreek ik de 10 meisjes, die uit een milieu komen, dat ik in verhouding tot dat van de andere meisjes middelmatig noem.

Groep B.

Hiervan zijn 7 Nederlandsch-Hervormd; de 3 overige behooren tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap; 9 van haar waren bij opname dienstbode, 1 was zonder beroep of betrekking. 3 zijn tweemaal in het R. O. G. teruggekomen; 6 behoefden na voorwaardelijk ontslag niet weer opgenomen te worden, 1 heeft eerst na definitief ontslag het R. O. G. verlaten. 9 zijn wettige kinderen, 1 is onwettig.

Ik zal nu eerst de 3 Roomsch-Katholieke meisjes nagaan.

XLI werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van worst en spek, tweemaal gepleegd. Zij gaf dit aan een vrouw ten geschenke. Haar moeder is hertrouwd. Deze heeft nooit iets van leugens of diefstal van haar dochter gemerkt; wel vond zij 't een wild en onbezonnen kind. De stiefvader kan geen baas over het meisje blijven; hij vindt, dat ze meer een jongens- dan een meisjesaard heeft. Op school verzuimde zij veel, was slordig en leugenachtig.

Na een verblijf van 4 maanden in het R. O. G. wordt ze voorwaardelijk ontslagen en gaat naar een oom, waar ze een maand blijft. In dien tijd wordt voor haar in de buurt een betrekking gevonden in een café, waar vijf ondeugende kinderen haar het leven lastig maken. Ze verlaat daarom haar betrekking tegen den zin van haar oom, zoodat ze diens steun verliest en komt in dienst bij een familie, die naar Indië gaat.

XLII werd tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 14 jaar.

Aanleiding was diefstal van f 100, ten nadeele van de dames, bij wie zij in betrekking was.

Haar moeder is veel uit en heeft weinig zorg voor de opvoeding van haar vele kinderen. Bovendien is zij leugenachtig.

De vader is een veel gunstiger type; door zijn vele afwezigzijn kan hij echter weinig invloed uitoefenen.

Het meisje is een gewoon kind, ziet er dom uit, maar is sluw en leugenachtig. Ze is gezond.

De eerste maal vertoefde zij ongeveer 6 weken in het R. O. G. en werd toen aan een particulier gesticht overgedragen.

Ruim 3 jaar later moest zij weer opgenomen worden en werd na een verblijf van anderhalf jaar, op 19-jarigen leeftijd, voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Kort geleden diende zij in een juwelierswinkel; er gaan geruchten, dat zij daar gestolen heeft.

XLIII werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Ze stal f 16. Een oudere zuster van haar is wegens doorloopend slecht gedrag in een gesticht opgenomen en onderging 1 maand tuchtschoolstraf wegens strooperij.

Het meisje in quaestie is sluw en onbetrouwbaar. Ze gedroeg zich op school goed, maar was zeer woelig en leerde slecht. Ze heeft een stiefmoeder; vader drinkt nogal.

Op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen, is ze naar een Tehuis voor Vrouwen gegaan, waarvandaan ze een betrekking heeft gezocht. Ze kreeg die dan ook, maar sukkelde

met haar gezondheid, totdat ze een half jaar na haar ontslag geopereerd is van een soort struma. Al spoedig echter wordt ze weer ziek en zoekt dan een lichtere betrekking, die ze ook krijgt. Nu heeft ze geld en linnengoed van een dienstmeisje gestolen.

Na deze 3 Roomsch-Katholieke zal ik de 7 meisjes behandelen, die tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap behooren. 1 van haar was zonder beroep op het tijdstip harer terbeschikkingstelling.

XLIV werd 3 weken voor haar 13den jaardag in het R. O. G. opgenomen.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een portemonnaie met bijna f 5.— inhoud. Het geld versnoepte zij.

Zij is het vierde van 8 kinderen, waarvan 4 dood zijn en 1 doodgeboren is. Haar vader had altijd veel last met haar; hij vroeg zelf haar terbeschikkingstelling aan, daar hij vreesde, dat zij zijn andere kinderen ook zou bederven. Hij verdient f 7.20 per week. Het meisje was op school middelmatig, had een eenzelvig karakter, was scrofuleus. Soms versnoepte ze haar schoolgeld.

Op haar 19de jaar is ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Daar is ze wel vertrouwd om met de kinderen om te gaan, maar men ontdekt kleine oneerlijkheden.

Een jaar later, in een anderen dienst, steelt zij appels, krijgt daarom geen verlof om naar een bruiloft, waar zij genoodigd was, te gaan en vlucht.

In haar nieuwe betrekking loopt zij wel eens met een jongen. Mevrouw zegt haar hoofdzakelijk daarom den dienst op en ook wel, omdat zij verregaand slordig is.

Na verloop van een jaar is zij weer in haar ouderlijk huis terug, waar ze nog steeds is.

XLV werd een week voor haar 17den jaardag in het R. O. G. opgenomen. Ze had een paar maal vrouwekleeren gestolen.

Haar ouders beweren niets van deze diefstallen te weten. Vader maakte vroeger misbruik van sterken drank. Haar ooms zijn nog dronkaards en grootvader van vaders kant was het ook. Haar ouders hebben behalve dit meisje nog zes kinderen gehad, waarvan er een dood is. Het meisje schijnt diefachtig *van aard* te zijn, geen gelegenheidsmisdadigster.

Op haar 20ste jaar voorwaardelijk ontslagen, werd ze in een dienst geplaatst, waar ze wel haar best deed, maar nukkig en kurig was. Zes jaar later is ze in een onzer groote steden in betrekking en heeft het best naar haar zin.

XLVI werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Ze stal een bankbiljet van f 25 en een van f 10 uit een ijzeren kistje, dat ze daartoe heeft moeten forceeren. Vroeger had ze thuis al eens een muntgasmeter opengebroken. Voor het geld kocht zij snoeperijen.

Haar vader leeft nog; haar eigen moeder is overleden, maar ze heeft een stiefmoeder, die niet slecht is, doch weinig invloed uitoefent.

Het meisje heeft een wispelturig karakter, is gluiperig, leugenachtig, snoepachtig, lui, onverschillig, koppig en brutaal. Haar doorgaand gedrag is slecht. Ze heeft op verschillende fabrieken gewerkt, bij voorkeur van chocolade- of suikerwerken.

Eenige maanden voor haar 21ste jaar is ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Na haar meerderjarigheid gaat ze uit haar dienst en krijgt een betrekking in de groote stad, waar ze vandaan komt en waar ook haar ouders wonen. Met hen kan ze niet opschieten. Haar mevrouw klaagt over haar slordigheid en luiheid. Dan zoekt ze al heel gauw een anderen dienst in een stadje in de buurt. Binnen 2 jaar komt ze weer in den vorigen dienst terug. Haar ouders vertrouwen dit niet heelemaal en denken, dat haar mevrouw met het meisje konkelt.

XLVII werd op 15-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een paar gouden

manchetknoopen en wat kinderkleeren met het doel om die te beleenen en voor de opbrengst snoepgoed te koopen. Dergelijke handelingen deed ze herhaaldelijk en daar ze zoo nu en dan panden inloste, werd de behoefte aan duurdere voorwerpen steeds grooter.

Haar vader is een oppassend man, die reeds geruimen tijd bij denzelfden baas werkt en niets van de diefstallen zijner kinderen weet. Hij voedt ze goed op. Van de moeder moet dit betwijfeld worden.

Het meisje is leugenachtig, maar gedraagt zich doorgaans goed.

Op haar 18de jaar werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Ze maakt het daar zeer goed; wel is ze ruw in haar werk, maar ze is vertrouwd met de kinderen. De heer des huizes maakt echter een ongunstigen indruk en daarom bezorgt haar voogdes haar na een paar maanden een andere betrekking.

Drie jaar daarna dient ze in het gemeentelijk ziekenhuis van de groote stad, waar ook haar familie woont.

XLVIII is tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 17 jaar. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een metalen halsketting.

Van haar ouders kan ik niets melden. Haar zusters maken een zeer ongunstigen indruk; één zuster heeft zich verdronken.

Het meisje zelf is zeer achterlijk; haar zedelijk gedrag is slecht; ze liep met allerlei mannen en jongens. Ze genoot onvoldoende onderwijs.

Op 17-jarigen leeftijd werd ze overgedragen aan een der Heldringgestichten te Zetten. Ze ontvluchtte daaruit en kwam na intrekking van de overdracht aan particuliere zorg weer in het R. O. G. terug, 5 maanden, nadat ze het verlaten had.

Op 20-jarigen leeftijd werd ze voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Na haar meerderjarigheid werd ze helpster in een Oude-Mannen-en-Vrouwenhus. Ze heeft plezier in haar werk, het ver-

zorgen van de oude menschen. Al spoedig wordt ze ziek, heeft zware koortsen; het schijnt, dat ze niet sterk is. Ze gaat naar huis, maar kan het daar niet volhouden.

Na een maand vindt ze een betrekking aan een Coöperatieve Keuken, kleedt zich zeer opzichtig en solliciteert naar allerlei betrekkingen.

Ze kan haar werk niet lang volhouden, moet een buikoperatie ondergaan. Deze loopt goed af, maar ze blijft lang sukkelen. Een klein jaar, nadat zij geopereerd is, is zij verloofd en heeft weer een dienst. Alles is goed met haar.

XLIX werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een tienrittenboekje. Zij is de oudste van 8 kinderen; de zeven andere hebben de school verlaten en geven geen aanleiding tot klachten. Wel zijn een neef en een nicht van het meisje in Rijksopvoedingsgestichten verpleegd.

Haar ouders hebben geen zorg voor haar en laten haar te veel vrij.

Het kind is lastig, onhandelbaar en zenuwachtig. 's Avonds is ze niet in huis te houden en gaat met jongens en studenten uit. Ze maakt een ongunstigen indruk, is onverschiliig en brutaal, snoepachtig.

Op 20-jarigen leeftijd is ze voorwaardelijk ontslagen en naar huis gegaan. Ze heeft eenige naaihuizen en maakt verschillende handwerken. Alles gaat goed tot haar meerderjarigheid. Dan krijgt ze met haar vader oneenigheid, omdat ze naar haar oordeel te weinig kleedgeld van hem krijgt. Ze verlaat dan het ouderlijk huis en wordt in een naburig plaatsje huishoudster. Spoedig verlooft ze zich. Twee jaar na haar meerderjarigheid is ze weer bij haar ouders thuis; ze is nog verloofd en maakt een zeer gunstigen indruk.

L is tweemaal in het R. O. G. opgenomen; den eersten keer was ze 17 jaar. Dit is het eenige onwettige van deze tien meisjes. Het is een natuurlijk, niet-erkend kind. Aanleiding tot haar

terbeschikkingstelling was diefstal van eenige kinderkleedingstukken. Toen dit ontdekt werd, heeft zij getracht zich te verdrinken en is bewusteloos uit het water gehaald. Ze staat bijna alleen op de wereld.

Na een jaar in het R. O. G. vertoefd te hebben, wordt zij voorwaardelijk ontslagen en komt in boerendienst bij haar tante en oom. Na 2 maanden loopt ze daar weg naar een neef en gaat vandaar weer in een betrekking. Ze toont zich onverschillig en brutaal en loopt weer weg. Dan wordt haar voorwaardelijk ontslag ingetrokken en komt zij kort voor haar 19den jaardag weer in het R. O. G. terug. Ze wordt op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen en in een dienst geplaatst, waarvandaan ze na 14 dagen al de vlucht neemt. Ze had met geld geknoeid. Een rechercheur brengt haar weer terug. Dan zoekt en vindt zij een anderen dienst, waar ze na anderhalve maand al weg moet. Ondertusschen heeft zij zich verloofd met een machinist. Ze heeft een dienst in de plaats, waar zijn broer en schoonzuster wonen en brengt bij hen haar vrijen tijd door. Al gauw krijgt ze oneenigheid met hen. Ook beschuldigt zij den bakker, bij wien zij dient, van onzedelijke bedoelingen.

Zij en haar verloofde gaan dan uit 't stadje weg; het meisje gaat dienen, maar wordt van diefstal verdacht. Ze is later bij haar zuster geweest; stond op het punt te trouwen, toen haar verloofde van het plan afzag, vermoedelijk, omdat hij hoorde, dat ze zwanger was.

Van deze 10 meisjes is er hoogstens 1 getrouwd.

Van 1 is het zeer waarschijnlijk, dat zij gestolen heeft.

Een ander heeft gestolen.

Van een 3de kon ik weinig zeggen, daar ik haar levensloop slechts gedurende korten tijd en nog zeer onvolledig kon nagaan.

5 meisjes, de helft, zijn goed terechtgekomen in de wereld.

Van 1 meisje is het mogelijk, dat ze zich goed gedraagt.

In de beschrijving van L ziet men duidelijk haar psychische abnormaliteit.

Natuurlijk is de indeeling, die ik van deze meisjes heb gemaakt, naar den aard van het milieu, waaruit zij voortkomen, iets zeer subjectiefs. De plaats, die ik elk meisje heb toegewezen, is bepaald naar verschillende factoren. Het is onmogelijk om hiervoor vaste regels te geven.

2 meisjes heb ik buiten de indeeling naar het milieu gelaten, daar mij geen gegevens daaromtrent ter beschikking stonden. Hier volgen zij:

LI is een erkend en gewettigd kind en behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een zak met 3 paar kousen.

Ze is in verschillende diensten geweest, liep spoedig weg zonder reden of onder eenig voorwendsel, terwijl men haar algemeen van diefstallen verdacht.

Op school was ze een aardige leerlinge, maar maakte weinig vorderingen en loog soms, was niet betrouwbaar. De families, waarbij zij gediend heeft, vermoeden, dat zij wel met jongens uitging.

Zij is op haar 17de jaar in het R. O. G. opgenomen en bleef er bijna 2 jaar. Na haar voorwaardelijk ontslag is ze in een dienst geplaatst. Daar is ze eerlijk en ijverig, maar gaat zich na een poos veel met jongens bemoeien. Tot enkele maanden na haar meerderjarigheid blijft ze dienen en trouwt dan. Haar man verdient goed, en zij kan flink naaien, zoodat ze ruim hun brood hebben. Al spoedig verwacht ze een kindje, maar is niet gezond.

LII is waarschijnlijk een wettig kind uit een groot gezin, 13 kinderen. Ze was ter beschikking der Regeering gesteld naar aanleiding van diefstal en was onder particuliere zorg gekomen, in een der Heldringgestichten te Zetten. Daarvandaan werd ze in een dienst geplaatst. Ze pleegde bij de familie, waar ze diende, onzedelijke handelingen met het twaalfjarig zoontje en gaf ook

in het gesticht op zedelijk gebied allerlei moeilijkheden. De opdracht aan particuliere zorg werd ingetrokken en het meisje kwam op 19-jarigen leeftijd in het R. O. G..

3 maanden voor haar meerderjarigheid werd zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Nu, 2 jaar later, dient zij nog en gedraagt zich goed.

Van de overige 35 meisjes, maakten zich schuldig aan:

vernieling	: 1
valsche aangifte	: 1
openbare schennis der eerbaarheid	: 1
strooperij	: 2
oplichting	: 3
verduistering	: 5
verduistering en diefstal	: 1
diefstal en oplichting	: 2
diefstal en mishandeling	: 1
gequalificeerden diefstal	: 4
diefstal bij recidive	: 1.

Van vier meisjes, die na intrekking van de opdracht aan particuliere zorg in het R. O. G. zijn opgenomen, is mij het vonnis, waarbij zij ter beschikking der Regeering zijn gesteld, onbekend.

Negen meisjes zijn voogdijkinderen.

LIII is op 17-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen. Ze behoort tot het N. H kerkgenootschap en is op den datum harer opname zonder beroep. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was vernieling eener glasruit.

Vroeger woonde zij met haar ouders in een klein stadje in de provincie Groningen en gedroeg zich goed. Toen men op haar 15de jaar naar de hoofdstad van de provincie was verhuisd, begon zij zich op de liederlijkste wijze te misdragen, bezocht danshuizen en maakte misbruik van sterken drank. Na het ondergaan van een tuchtschoolstraf van 2 maanden, waartoe zij was veroordeeld, werd het nog erger. Ze is een wettig kind en heeft negen broers en zusters, waarvan enkelen door

haar met een ernstige geslachtsziekte zijn besmet. Zij zelf was bij opname geslachtsziek.

Na het einde der terbeschikkingstelling heeft ze nog 1 maand gevangenisstraf te ondergaan.

Den eersten keer bleef zij 5 maanden in het R. O. G. en werd toen overgedragen aan een inrichting voor achterlijke kinderen. Na een week kwam ze weer in het R. O. G. terug; ze had in de inrichting een driftbui gehad en men wilde haar niet houden. Ze wordt op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen en moet haar straf ondergaan. Vijf maanden na haar ontslag is ze in een bordeel in Groningen. Daarna was zij een tijdlang krankzinnig en is nu weer prostituée.

LIV is op 17-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen. Zij behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en was ten tijde harer terbeschikkingstelling dienstbode.

Aanleiding daartoe was het zich schuldig maken aan het misdrijf van art. 268 Strafwetboek. Zij liet namelijk bij de overheid een valsche klacht in schrift brengen, waarin de vader van het armhuis, waar ze verpleegde was, werd beschuldigd, onzedelijke handelingen met haar te hebben gepleegd.

Zij is afkomstig uit een klein gezin; haar vader zwerft in Duitschland, haar moeder is dood. Haar opvoeding was verwaarloosd; overigens stond ze niet ongunstig bekend.

Nadat ze 2 jaar en 8 maanden in het R. O. G. was geweest, werd ze voorwaardelijk ontslagen en kwam in een dienst. Al spoedig liep ze weg, werd teruggebracht en gedroeg zich daarna zóó, dat men niets met haar kon aanvangen. Wéér liep ze weg en kreeg een anderen dienst. Daar kwam ze 's avonds te laat thuis, liep met een soldaat en werd zwervende aangetroffen. Intrekking van haar voorwaardelijk ontslag volgde, 8 maanden, nadat het haar was verleend. Zij kwam in het R. O. G. terug, waar ze tot haar meerderjarigheid moest blijven. Dit was slechts vijf dagen. Ze ging toen naar haar getrouwde zuster.

Een jaar later is ze getrouwd met een fabrieksarbeider.

LV werd op 15-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen. Zij had zich schuldig gemaakt aan het misdrijf van art. 239 1°; zij had namelijk 's nachts met een man openbare schennis der eerbaarheid gepleegd. Ze was zonder beroep en behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap. Ze is wettig kind en genoot een goede opvoeding; ze komt uit een groot gezin van 14 kinderen, waarvan 7 dood zijn. Moeder is als meisje krankzinnig geweest. De ontwikkeling van het kind is slecht, evenals haar karakter en doorgaand gedrag. Zij behoort tot de vrouwen van verdachte zeden, gaat veel uit en slentert 's nachts op straat. Op school was ze dom, maar gedroeg zich goed. In het R. O. G. toonde zij degeneratieverschijnselen.

Op haar 18de jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst, waar zij gewillig, maar ruw is.

Na een half jaar verandert zij van betrekking. De familie, waar zij komt, vindt, dat zij een lastig karakter heeft. Ze verandert eenige malen van dienst, heeft plannen om na haar meerderjarigheid den verkeerden weg op te gaan. Zeven maanden vóórdien gaat ze naar haar ouderlijk huis. Vier jaar later is ze getrouwd met een gescheiden man, bij wien ze vóór haar huwelijk reeds 2 kinderen had. Het huwelijksleven is zeer slecht.

LVI werd tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 18 jaar en zonder beroep. Zij behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was strooperij bij recidive. Ze nam gerooide aardappelen van het veld in haar schort mee naar huis.

Het gezin, waaruit zij afkomstig is, doet zich armer voor dan het is. Of de moeder werkelijk blind is, wat zij het publiek bij haar bedeltochten doet gelooven, is twijfelachtig.

Het meisje is wettig kind, staat als stroopster zeer ongunstig bekend en stoort zich aan geen bekeuring. Na een jaar en 4 maanden werd zij voorwaardelijk uit het R. O. G. ontslagen. Binnen het jaar moest zij weer opgenomen worden en bleef tot den dag harer meerderjarigheid.

Toen ging ze naar haar ouderlijk huis en zocht een dienst in de buurt. Twee jaar later is ze getrouwd en heeft een kind.

LVII is tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 15 jaar. Ze is een wettig kind en behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap.

Zij stond terecht wegens herhaaldelijk stroopen, gedeeltelijk alleen, gedeeltelijk in vereeniging met haar broers en zusters. Ze is afkomstig uit een beruchte stroopersfamilie en is het elfde van twaalf kinderen, waarvan er vier overleden zijn. Drie van haar broers waren wegens strooperij in de gevangenis, een is in een Rijksopvoedingsgesticht geweest. Later is een nichtje van haar in het R. O. G. geweest wegens stroopen.

De eerste maal bleef zij tot haar 18de jaar in het gesticht. Ze was bij opname geslachtsziek.

Een jaar nadat zij het gesticht verlaten had, moest zij weer worden opgenomen en is op haar 20ste jaar voorwaardelijk ontslagen. Ze komt in dienst bij een landbouwer, waar ze hard moet werken, maar een goede behandeling geniet. Na twee maanden gaat zij daar weg, omdat het werk haar te zwaar wordt en komt in een burgerdienst. Daar is men over haar tevreden.

Al spoedig krijgt ze verkeering met een sigarenmaker en loopt acht dagen voor haar meerderjarigheid weg, naar huis. Daarna dient ze een poosje in Duitschland en gaat weer naar Amsterdam terug. Vervolgens is ze in verschillende steden in goede hôtels of pensions in betrekking.

Nu, 6 jaar na haar voorwaardelijk ontslag, is ze in een Rijkswerkinrichting.

3 meisjes maakten zich aan oplichting schuldig.

LVIII was op het tijdstip harer opname 15 jaar. Ze behoort tot het Gereformeerde kerkgenootschap en was dienstbode.

Zij maakte zich schuldig aan het misdrijf van art. 326 Strafrecht. Zij heeft namelijk door het aannemen van de hoedanigheid van dienstbode bij een dame, waarbij zij reeds lang niet meer in

betrekking was, een winkelier bewogen tot de afgifte van een paar bruine dameslaarzen.

Het is een natuurlijk-erkend kind. De ouders zijn oppassende menschen.

Zij heeft een avontuurlijken aanleg, is zwerflustig, wil gaarne gezien worden en uitblinken. Daartoe koopt ze voor gestolen geld mooie kleeren, gaat op reis en bij familie logeeren. Ze huurt daar een fiets, raakt ermee te water en komt zoo met de politie in aanraking.

Op haar 18de jaar wordt ze voorwaardelijk ontslagen en gaat naar huis, om haar zieke moeder te helpen. Om wat te verdienen, naait ze schorten voor een winkel.

Acht à negen maanden later is ze van huis weggeloopen, vanwaar ze allerlei dingen heeft meegenomen; waarschijnlijk is ze met een slecht individu naar Brussel gegaan. Ze wordt gevonden op den Zeedijk te Amsterdam.

Nu wordt haar voorwaardelijk ontslag ingetrokken en komt zij in het R.O.G. terug. Ze verkeert in verregaanden staat van vervuiling en heeft een venerische ziekte.

Een jaar na haar definitief ontslag uit het Rijksopvoedingsgesticht is ze met een slecht individu getrouwd. Haar huwelijksleven is ongelukkig.

LIX werd op 14-jarigen leeftijd ter beschikking der Regeering gesteld. Ze behoort tot het R. K. kerkgenootschap en is wettig kind.

Ze stond terecht wegens verschillende oplichtingen, gepleegd om aan geld voor opzichtige kleeren te komen.

Zij komt uit een groot gezin; haar vader is dood en haar moeder-voogdes is hertrouwd. Deze en haar man hebben niet het noodige gezag en nemen niet voldoende maatregelen, om hun kinderen op den goeden weg te houden.

Het kind in quaestie is een door en door verdorven meisje, dat de nachten buitenshuis doorbrengt in gezelschap van militairen.

Zij vertoefde een maand in het R. O. G., werd toen overgedragen aan particuliere zorg, de R. K. vereeniging ter bescherming van meisjes.

Na vier jaar moest zij weer in het R.O.G. opgenomen worden en bleef daar bijna 2 jaar.

Op haar twintigste jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst.

Al spoedig maakt ze groote uitgaven voor kleeren, wat volstrekt niet noodig is, daar ze evenals elke andere verpleegde met een uitzet het gesticht had verlaten.

Een maand na haar voorwaardelijk ontslag overlijdt haar stiefvader. Haar moeder is geheel versuft. Een broer is sedert 7 maanden spoorloos verdwenen. Zij wil dan naar huis, mag niet en is anderhalve maand later ineens uit haar dienst verdwenen, vermoedelijk ten gevolge van een brief van een militair, met wien ze sedert eenige maanden verkeering had. Al spoedig blijkt echter, dat haar „beminde" een zeer duister persoon is, zelfs is zijn bestaan onzeker. Het meisje staat bij de politie als een gewone prostituée bekend en wordt, 2 jaar na haar voorwaardelijk ontslag, waarschijnlijk gemainteneerd.

LX werd op 17-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen. Het is een wettig kind, dat tot het Ned. Herv. kerkgenootschap behoort.

Zij heeft door het aannemen van een valschen naam een koopman bewogen tot afgifte van verschillende kleedingstukken.

In het groote, zeer arme gezin, waaruit zij afkomstig is, was er geen voldoende toezicht op haar. Vader en broers maakten misbruik van sterken drank.

Meermalen bezocht het meisje danshuizen in beruchte straten.

Ze werd 3 jaar en 3 maanden in het R.O.G. verpleegd, en daarna, voorwaardelijk ontslagen, in een dienst geplaatst. Zij verlooft zich; mevrouw mist kleinigheden.

Twee maanden na het verlaten van het opvoedingsgesticht stuurt ze heimelijk een koffer met gestolen voorwerpen weg, dreigt weg te loopen naar haar ouderlijk huis en den boel stuk te slaan. Hierop volgt de intrekking van haar voorwaardelijk ontslag en wordt zij weer in het R.O.G. opgenomen. Op den dag harer meerderjarigheid wordt ze definitief ontslagen.

Ruim een jaar later wordt zij, daar zij bevallen moet, verpleegd

in de Kraamzaal van de vereeniging „Onderlinge Vrouwenbescherming" te Rotterdam en vraagt om steun.

Ze is als dienstbode in een betrekking geweest, heeft gestolen en is toen tot gevangenisstraf veroordeeld.

Een jaar en enkele maanden na haar voorwaardelijk ontslag is ze bij haar ouders thuis; haar verleider is in Indië; zij verwacht, dat hij met haar trouwen zal.

5 meisjes maakten zich aan verduistering schuldig, waarvan 4 wettige kinderen zijn. 2 van haar zijn dienstbode, 2 winkeljuffrouw, 1 loopmeisje; 3 behooren tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap, 1 tot het Roomsch-Katholieke, 1 is Gereformeerd.

Hier volgen de beschrijvingen:

LXI was bij haar opname 15 jaar. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was, dat zij tweemaal geld had verduisterd ten nadeele van haar patroon, bij wien ze als loopmeisje in betrekking was. Zij loog voor den rechter, dat zij het eene bedrag verloren had en het andere bij haar weekloon had gevoegd, daar zij bij haar ouders niet met minder dan een rijksdaalder durfde aankomen.

Het gezin, waaruit zij afkomstig is, staat gunstig bekend. Er zijn elf kinderen, waarvan tien thuis. Haar vader werkt voor eigen rekening. Het meisje behoort tot het Nederlandsch Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind.

Als loopmeisje had ze verschillende diensten, waaruit ze volgens het zeggen van haar moeder altijd direct thuis kwam. Deze beweert ook, dat het meisje een goed karakter heeft. Op school echter had zij niet zoo'n goeden naam. Men vond haar daar koppig, brutaal en leugenachtig. Zij werd reeds vroeger van diefstal verdacht.

Op haar 19de jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en komt als dienstbode bij haar tante, die haar echter geheel als dochter des huizes behandelt. Ze heeft veel last van haar maag.

Spoedig verlooft zij zich. Haar verloofde gaat naar Indië.

Een jaar na haar voorwaardelijk ontslag is hij in Nederland, werkzaam aan een postkantoor.

Het meisje is beleefd, netjes, zeer werkzaam, dankbaar voor alles, wat haar tante voor haar deed en vol liefde voor haar aanstaanden echtgenoot.

Na haar meerderjarigheid is ze naar haar ouderlijk huis gegaan; het schijnt, dat zij zeer fatsoenlijk is. Vier dagen in de week gaat zij uit naaien en helpt de overige dagen in de bier- en limonadezaak van haar ouders. Haar verloving is verbroken.

LXII werd op 18-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was verduistering van 25 gulden, welk geld zij gebruikte voor een nieuw pak kleeren voor haar verloofde. Zij is wettig kind, behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en was bij haar terbeschikkingstelling dienstbode.

Haar vader was onderwijzer, maar door dronkenschap sterk achteruitgegaan. Haar eigen moeder is overleden; zij was zenuwziek. Na den dood van zijn eerste vrouw is haar vader hertrouwd. De stiefmoeder was inhalig. Men klaagde dan ook, behalve over snoeplust, over kleine diefstallen van het meisje, waarvan zij het geld voor kleeren gebruikte, die haar stiefmoeder haar niet verschafte.

Op haar 20ste jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Haar mevrouw en zij zijn beiden zenuwachtig en prikkelen elkaar voortdurend. Ten slotte wordt het meisje zóó overspannen, dat zij op kosten van mevrouw een rustkuur gaat doen. Daarna wordt zij bij een andere mevrouw, die buiten woont, te logeeren gevraagd. Deze dame wil haar als dienstbode houden. Ze blijft er dan ook enkele maanden. Toen er eens officieren ingekwartierd waren en mevrouw en mijnheer beiden niet thuis waren, zijn de heeren voor de terugkomst der bewoners vertrokken. Men gaf het meisje de schuld van hun vertrek, en beweerde, dat zij zich met de officieren aangesteld had en zelfs seksueelen omgang met hen gehad heeft. De laatste beschuldiging was hoogstwaarschijnlijk niet gerechtvaardigd.

Twee jaar later dient ze in een keurig gezin in den Haag en past goed op.

Nu heeft ze een nieuwe betrekking in een andere stad. Nadat ze al haar geld aan haar aanstaande heeft gegeven, is haar verloving afgegaan. Zij maakt het goed.

LXIII werd op 15-jarigen leeftijd opgenomen. Zij is wettig kind, behoort tot het Nederlandsch-Hervormde kerkgenootschap en was bij haar terbeschikkingstelling dienstbode.

Aanleiding was verduistering; ze verkocht namelijk een maatblouse, waarnaar haar moeder een nieuwe blouse moest maken, ten eigen bate.

Ze komt uit een groot gezin; elf kinderen, waarvan tien meisjes. Twee van haar staan ongunstig bekend. Haar moeder is zwak en vergoelijkend; haar vader was vroeger depôthouder eener bierbrouwerij, maar zocht later een betrekking in Engeland.

Het meisje leerde op school goed, was ijverig en had een aangenaam karakter. Wel was ze slordig, snoepachtig en verzuimde de school vaak met medeweten harer ouders. Ze was erg handig in het verkoopen van door haar moeder gemaakte blouses. Op het laatst verkocht zij ze bij voorkeur aan prostituées en eigende zich de opbrengst ervan toe.

Op haar 20ste jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Ze toont een slecht humeur en is onwillig. Mevrouw is niet tevreden en zegt haar spoedig den dienst op. Van dat oogenblik af verandert zij telkens van betrekking. Na haar meerderjarigheid gaat ze naar haar pleegouders. Zij wordt eerst winkeljuffrouw in een groot magazijn, later verhuurt zij zich als kinderjuffrouw. Zij is niet slecht, maar willoos.

LXIV werd op 15-jarigen leeftijd opgenomen. Zij is wettig kind, behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en was bij haar terbeschikkingstelling winkeljuffrouw.

Aanleiding: verduistering van bijna vier gulden. Zij is het vierde van vijf kinderen. Haar ouders staan gunstig bekend; vader is conducteur. Moeder is hoogst zenuwachtig. Krankzinnigheid komt in de familie voor. Het meisje is onhandelbaar en plaagziek, buitengewoon verdorven en leugenachtig. Zij werd

van verschillende scholen, o. a. de Kweekschool voor onderwijzeressen weggezonden. Ze snoept, steelt en gaat soms dagen achtereen met jongens uit. Haar moeder kan niet met haar overweg.

Een maand na haar opname werd zij overgebracht naar het Krankzinnigengesticht te Grave.

Zij werd op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen. Haar moeder is nu hoogstwaarschijnlijk in een krankzinnigengesticht. Het meisje zelf is nog steeds krankzinnig.

LXV werd op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was verduistering van ongeveer f 50, waarvoor zij sieraden, schoenen en snoepgoed kocht. Ze behoort tot het Geref. kerkgenootschap en is een onecht kind, niet-erkend door den vader. Ze was van beroep winkeljuffrouw. Sedert zeven à acht jaar werd ze door pleegouders verzorgd, die het vrij goed met haar konden vinden. Ze is niet brutaal en tamelijk gewillig, lichamelijk flink ontwikkeld. Ze ging wel met jongens uit.

Op haar 20ste jaar wordt zij voorwaardelijk ontslagen en komt in een sanatorium in betrekking. Al spoedig wordt ze kinderjuffrouw in 't kinderpaviljoen daarvan. Ze is nog een tijd naar huis geweest, maar is daarna weer kinderjuffrouw geworden.

Van deze 5 meisjes zijn er 4 op den goeden weg gebleven. 1 meisje was krankzinnig en is niet genezen. Men kan haar natuurlijk geheel buiten beschouwing laten, wanneer men over al- of niet terechtkomen oordeelt. Ik mag hier dus wel van succes spreken.

1 meisje maakte zich aan verduistering èn diefstal schuldig.

LXVI behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en was bij haar terbeschikkingstelling zonder beroep. Ze is een kind, dat door het huwelijk harer ouders gewettigd is.

Zij heeft, als dienstbode, een bankbillet voor de huishuur, die zij moest gaan betalen, verduisterd. Ook stal zij een costuumrok van haar mevrouw. Ze vertelde bij het onderzoek der zaak, dat een straatjongen haar het geld uit de handen gerukt had.

Daar zij dit niet heeft durven zeggen, zwierf zij twee dagen op straat en nam toen haar intrek bij een familie, waar zij veel aan huis kwam en die zeer slecht bekend stond.

Haar ouders hebben een goeden naam; de vader bekleedde reeds 20 jaar een gemeentebetrekking en verdiende f 12 per week. Zij gaven hun dochter een behoorlijke opvoeding, doch zij wilde niet oppassen. Op school was ze niet ijverig, kwam herhaaldelijk te laat en moest dikwijls verzuimen om thuis op de jongere kinderen te passen.

Ze heeft verschillende diensten gehad, maar overal klaagde men over haar luiheid. Meermalen hield ze zich met jongens van verdacht allooi op en kwam 's nachts dan niet thuis.

Zij werd op 20-jarigen leeftijd voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst, waar zij zich de eerste maanden uitstekend gedroeg.

Toen zij echter eens, na te laat te zijn thuisgekomen, brutaal was, zond men haar weg. Zij ging naar haar ouderlijk huis, bleef daar ongeveer een half jaar en is daarna gaan dienen bij een kwakzalver. Ze zag er toen slecht uit — moest staal gebruiken — maar was eenvoudig en netjes gekleed en had trouwplannen.

Een maand later is zij dan ook gehuwd.

Na een poos wordt er verteld, dat zij alleen naar Antwerpen is gegaan, om haar brood te verdienen.

Vier en een half jaar na haar meerderjarigheid is ze van haar man, die als souteneur van haar voordeel wilde trekken, gescheiden. Sinds 2 jaar kent ze iemand van beteren stand, die in Indië met haar trouwen wil. Ze voorziet door kamers verhuren in haar onderhoud en was ook een tijdje juffrouw van gezelschap.

2 meisjes maakten zich aan diefstal en oplichting schuldig. Beiden behooren tot het Nederlandsch Hervormde kerkgenootschap en zijn wettig kind.

De eerste, LXVII, stal van haar moeder eenige malen geld en lichtte verschillende winkeliers voor grootere en kleinere bedragen aan snoepgoed, kleeren, snuisterijen enz. op. Haar beroep

is strijkster. Ze was op het tijdstip harer opname 18 jaar en komt uit een tamelijk net gezin met 12 kinderen. Haar ouders maken geen misbruik van sterken drank en zijn goedige menschen. Vader is ziekelijk.

Haar karakter is volgens de ouders zeer goed, wel is zij driftig en trotsch. Anderen noemen haar leugenachtig. Zij is bijzonder snoeplustig en heeft zucht tot opschik. Het is een ziekelijk, zenuwachtig schepseltje.

Na haar voorwaardelijk ontslag op 19-jarigen leeftijd heeft zij een goeden dienst gehad en is daarna naar huis gegaan.

De tweede, XLVIII, is drie keer in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 14 jaar. Zij pleegde eenige malen gequalificeerden diefstal en oplichting, verbrak namelijk met een beitel den toegang tot een gesloten kist van een buurvrouw en nam daar geld uit. Ze gaf voor, daartoe door een andere vrouw te zijn aangestookt, die haar van een deel van het geld allerlei artikelen heeft laten koopen. Ook lichtte zij verschillende winkeliers voor kleine bedragen aan snoepgoed op, door zich voor te doen als kwam zij voor de mevrouw, bij wie zij diende. Haar vader is 24-maal veroordeeld wegens openbare dronkenschap; haar moeder bezat weinig energie en was weinig thuis, daar zij voor anderen uit werken ging. Een onderwijzer beoordeelt deze dochter niet bepaald ongunstig.

De eerste maal bleef ze bijna 3 maanden in het R. O. G. en werd toen overgedragen aan een der Heldringgestichten te Zetten. Na 2 jaar werd zij vandaar als dienstbode in een inrichting voor vallende zieken geplaatst. Al spoedig maakte zij zich schuldig aan diefstal; ook had zij veel omgang met jongens. Zij werd ongeveer 5 jaar, nadat zij voor het eerst in 't R. O. G. was geweest, er weer opgenomen en ruim een jaar later, op 20-jarigen leeftijd, nogmaals voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Dit ontslag werd echter weer ingetrokken, toen zij tweemaal stil 's nachts het huis had verlaten en er eerst 's morgens in was teruggekomen.

Zoo betrad ze dan, ruim twee maanden voor haar meerder-

jarigheid, voor de derde maal het R. O. G. Na haar definitief ontslag is ze naar het Tehuis voor Vrouwen in een onzer groote steden gegaan, om een betrekking te zoeken. Ze veroorzaakte in het Tehuis veel last. Men beschouwt haar daar als een slap, niet geheel normaal schepseltje, dat moeite heeft om op eigen beenen te staan.

1 meisje maakte zich aan diefstal en mishandeling schuldig.

Zij, LXIX, is driemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was zij 17 jaar. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap, is wettig kind en was dienstbode.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van verschillende kleedingstukken en het iemand opzettelijk geweldadig slaan en schoppen. Haar vader is dood, haar moeder zonder vaste woonplaats. Den laatsten tijd woonde het meisje bij haar zuster in en was strijkster in een waschinrichting, waarmee zij f 2.50 per week verdiende. Ze was vrijwel zonder toezicht en aan haar lot overgelaten, doch stond niet-ongunstig bekend. Ze was in het gesticht zeer lastig, vocht, was ruw, dreigde met scherpe voorwerpen, was psychopathe. Een maand na haar eerste opname verliet zij het R. O. G. en kwam in particuliere verpleging.

Drie maanden later moest zij weer opgenomen worden en bleef toen 2 jaar in het Rijksgesticht.

Op haar 20ste jaar voorwaardelijk ontslagen, wordt zij in een dagdienst geplaatst; 's nachts zou zij bij haar zuster zijn. Dit valt haar echter tegen en ze loopt weg naar Zeist. Vandaar wordt ze in een anderen dienst in dezelfde stad geplaatst. In den beginne gaat alles goed, maar na korten tijd vlucht ze weer en neemt gestolen geld mee. Daarop volgt de intrekking van haar voorwaardelijk ontslag, een maand, nadat het haar verleend was.

Negen maanden later wordt zij op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen en gaat als strijkster naar een krankzinnigengesticht. Na korten tijd is ze verloofd, maar al even vlug is haar verloving weer verbroken. Ze is echter niet slecht

geworden, gaat wel veel uit, is niet geloovig meer en speelt met alle jongens, naar haar eigen zeggen. De directie van het krankzinnigengesticht ontslaat haar, daar ze onverschillig en brutaal is, niet op haar tijd past en op plaatsen en in gezelschap komt, wat haar verboden is.

't Meisje komt dan als strijkster in een groot ziekenhuis, nadat een vereeniging haar aan de daar vereischte uniforme kleeding heeft geholpen. Ze blijft er niet lang.

Op het oogenblik, 5 jaar na haar meerderjarigheid, is ze getrouwd met een wisselwachter. Zij maakt het goed.

4 meisjes maakten zich aan gequalificeerden diefstal schuldig, 1 meisje pleegde diefstal bij recidive.

LXX werd op 14-jarigen leeftijd opgenomen. Zij had in vereeniging met een ander meisje zinken afvoerpijpen van huizen gerukt, die ze verkocht hadden; de opbrengst werd versnoept.

Zij behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind; thuis was ze lastig en lui; ze kwam zeer ongeregeld ter school en was daar bijzonder lastig. Haar vermogens waren normaal. Ze was onverschillig, onwillig en stond ongunstig bekend. Een bepaalde betrekking had zij niet, wel ventte ze met sinaasappelen op de marineschepen.

Na zeven jaar in het R. O. G. te zijn geweest, werd zij op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen en werd helpster in een vacantiekolonie. Toen de zomer voorbij was ging ze naar Engeland als helpster in de huishouding van het Engelsche zeemanshuis.

Vier jaar daarna is ze gezelschapsjuffrouw geworden, brak met iedereen, hield haar adres geheim en zond zoo nu en dan, anoniem, geld naar huis.

Nu is ze getrouwd met iemand, die in de maatschappij een goede positie inneemt. Deze leert haar talen en geeft haar muzieklessen en is ten zeerste ingenomen met de beschaafde vrouw, die hij getrouwd heeft. Het gaat haar uitstekend.

LXXI werd tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 15 jaar.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van kleeren, gepleegd in vereeniging met een ander meisje, dat later ook in het R. O. G. verpleegd is.

Zij behoort tot het Nederlandsch-Hervormde kerkgenootschap en is wettig kind. Haar vader had uit zijn eerste huwelijk vier kinderen, waarvan zij de oudste is. Ruim $3^1/_2$ jaar geleden overleed haar moeder aan tuberculose. Haar vader is sedert $2^1/_2$ jaar hertrouwd.

Het meisje vertoonde steeds groote neiging tot zwerven en vooral tot snoepen, die haar dikwijls tot oneerlijkheid bracht.

Op school was ze gehoorzaam, nooit brutaal, had een goed verstand en een gesloten karakter. Eens heeft ze van een andere leerlinge een paar schaatsen gestolen. Men merkte wel, dat ze veel snoepte.

Er wordt beweerd, dat ze met jongens uitging en in zeer verdachte buurten kwam. Zeker is het, dat ze gedurende de kermis een nacht in een tent heeft doorgebracht en, door de politie opgespoord, in een Doorgangshuis gebracht is.

Na $3^1/_2$ jaar in het R.O.G. te zijn geweest, werd zij voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst; ze was daar brutaal en vuil; liep ten slotte weg.

Gevolg: intrekking van haar voorwaardelijk ontslag, ruim 2 maanden, nadat het haar was verleend.

Een maand vóór haar meerderjarigheid werd ze nogmaals voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Toen ze meerderjarig was, liep ze weg en zocht zelf een dienst in een goed hôtel, waar ze al heel spoedig werd weggezonden.

Binnen het jaar is ze getrouwd met een arbeider aan een tabaksfabriek, die wekelijks f 10 verdient. Ze heeft een huisje met een stukje grond en verdient er door naaiwerk wat bij.

Drie jaar later heeft ze een zoontje, een uiterst zwak, achterlijk ventje. Zij gaat voor halve dagen uit werken.

Het kind sukkelt voortdurend, heeft een longaandoening, bronchitis en Engelsche ziekte. Moeder is zeer trotsch op het ventje en ziet er den treurigen toestand niet van in, tot het kind ten slotte sterft.

Vijf jaar na haar ontslag is ze reeds tweemaal de echtelijke woning ontvlucht en heeft zich in de verschillende huizen, waar ze als werkvrouw dient, aan diefstallen schuldig gemaakt. Ze heeft een tweede kind, dat ook zwak is.

LXXII werd op 16-jarigen leeftijd ter beschikking der Regeering gesteld. Het is een wettig kind, behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap. Zij had in vereeniging met een ander meisje, dat later ook in het R.O.G. verpleegd is, verschillende kleedingstukken gestolen, verkocht en de opbrengst versnoept. Vroeger stal zij ook verschillende malen oorbellen uit de ooren van kleine kinderen op straat.

Haar vader maakte grof misbruik van sterken drank, moeder ging uit werken. Van de zes kinderen zijn de drie oudste jongens naar een R.O.G. opgezonden geweest ter zake van diefstal. De derde ondergaat ook daarom nog gevangenisstraf en een jonger broertje is ter beschikking van de Regeering gesteld.

Het meisje werd aan de zorgen van een Roomsch-Katholieke vereeniging toevertrouwd. Daar was ze leugenachtig, huichelachtig en lastig. Men heeft haar driemaal in een betrekking geplaatst, maar telkens vluchtte zij. Ze meende de laatste maal zwanger te zijn, wat echter niet het geval was.

Vier maanden voor haar meerderjarigheid werd zij in het R.O.G. opgenomen en bleef daar tot haar 21ste jaardag. Toen ging ze naar haar moeder; ze zou daarna in een betrekking als dienstbode zijn gegaan, maar kwam aan het huis met zeer verwarde verhalen aan en zonder haar uitzet, dat door een broer naar den lommerd was gebracht. Men wilde haar dan ook niet houden en zij zocht en vond een anderen dienst, waar volgens haar zeggen vier meisjes waren en ze veel pleizier had.

Een half jaar later móest ze trouwen met een smid. Na twee jaar zijn haar ouders gescheiden en woont haar moeder bij haar in. Zij heeft één kind en verwacht een tweede.

LXXIII werd tweemaal in het R. O. G. opgenomen. Den eersten keer was ze 15 jaar.

Ze stal in vereeniging met het hierbovengenoemde meisje. Ook zij versnoepte de opbrengst.

Zij behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is een buiten echt geboren, niet-erkend kind. Haar moeder leeft in concubinaat. Het was niet de eerste maal, dat het kind zich aan diefstal schuldig maakte; steeds versnoepte zij, na de goederen verkocht te hebben, de opbrengst.

Een maand na haar eerste opname werd zij overgedragen aan het bestuur van een Roomsch-Katholiek gesticht.

Vandaar werd ze na verloop van eenige jaren in een betrekking als dienstbode geplaatst. Zij verliet dien dienst en verhuurde zich in een groot hôtel, dat een goeden naam heeft. Haar zedelijk gedrag was echter zeer verdacht, ze had omgang met verschillende heeren, kwam laat per auto thuis en kleedde zich zeer opzichtig.

Twee maanden, vóórdat zij 21 jaar werd, is zij weer in het R. O. G. opgenomen en vandaar op den dag harer meerderjarigheid ontslagen.

Hoe het verder met dit meisje is gegaan, is mij onbekend.

Eén meisje maakte zich bij recidive aan diefstal schuldig.

LXXIV werd tweemaal in het R.O.G. opgenomen; den eersten keer was ze bijna 18 jaar. Zij moest na definitieve beëindiging der voorziening van regeeringswege in haar opvoeding nog ondergaan één maand gevangenisstraf en f 3 boete of 3 dagen hechtenis.

Aanleiding tot haar terbeschikkingstelling was diefstal van een paar schoenen ten nadeele van een vrouw, bij wie zij als waschmeisje in betrekking was en van kleeren van een andere vrouw, die haar eten en onderdak had verstrekt.

Het is een wettig kind, dat tot het Nederlandsch Hervormde kerkgenootschap behoort en bij haar terbeschikkingstelling dienstbode was.

Haar vader kon niets met haar beginnen, zoo nu en dan kwam zij thuis, maar was meestal weg, zonder dat hij wist, waar ze was. Ze wilde niet oppassen en gedroeg zich liederlijk. Haar moeder

zag ook geen kans haar te verbeteren. Het meisje was prostituée, diefachtig en lui.

De eerste maal bleef ze 5 weken in het R.O.G. en werd daarna overgedragen aan particuliere zorg. Twee en een half jaar later moest de overdracht aan particuliere zorg weer worden ingetrokken en kwam zij in het R.O.G. terug, waaruit ze na vijf maanden op den datum harer meerderjarigheid definitief werd ontslagen.

Hoe het haar verder is gegaan, is mij onbekend.

Van vier meisjes, die door intrekking van de overdracht aan particuliere zorg in het R.O.G. zijn gekomen, kon ik niet nagaan, wat de aanleiding tot haar terbeschikkingstelling is geweest.

LXXV werd op 17-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen. Ze was vóórdien in gezinsverpleging geweest, waar ze wel goed haar best deed, maar over het algemeen lastig was en nogal wat noten op haar zang had.

Ze is afkomstig uit een gezin met 6 kinderen, die allen in leven zijn. De ouders waren eenige weken, vóórdat dit meisje in het R.O.G. is opgenomen, uit de ouderlijke macht ontzet. Moeder is prostituée en maakt misbruik van sterken drank; met vader is het gunstiger gesteld.

Het meisje zelf heeft een hysterischen aard en gedraagt zich slecht.

Zij werd op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen en in een goede betrekking geplaatst. Zij was echter te zwak en te ongeschikt, liep al spoedig weg en is nu bij een familielid, waar ze voor de kinderen moet zorgen. Een heel goede betrekking voor haar, maar niet voor de kinderen.

LXXVI werd op 18-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen. Zij was aan de zorgen eener Roomsch-Katholieke vereeniging toevertrouwd geweest. Daar was ze brutaal tegen de overheid en wekte onder haar medeverpleegden een geest van onhandelbaarheid en verzet op.

Zij stamt uit een groot gezin, 14 kinderen, waarvan 6 dood zijn. Vóór hun huwelijk hadden haar ouders reeds twee kinderen. Vader en moeder zijn wegens slaan en vechten beiden in de gevangenis geweest. De vader was dronkaard en had geslachtelijken omgang met zijn kinderen. Moeder is in het krankzinnigengesticht gestorven. Het meisje zelf was prostituée.

Een maand vóór haar meerderjarigheid werd zij voorwaardelijk ontslagen en als dienstbode in een slagerij geplaatst, waar zij zich uitstekend gedroeg. Al spoedig verloofde zij zich en dacht binnen kort te huwen; het werd echter uitgesteld.

Anderhalf jaar na haar meerderjarigheid is ze getrouwd. Een huwelijk was noodzakelijk geworden. Ze heeft het goed en verdient wat bij, door uit werken te gaan.

Nu is ze reeds meer dan 4 jaar uit het R.O.G. weg; ze heeft 3 kinderen en haar huwelijksleven is gelukkig.

LXXVII werd kort voor haar zeventienden jaardag in het R.O.G. opgenomen. Ze is wettig kind, behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en was bij haar terbeschikkingstelling zonder beroep.

Bij opname in het Roomsch-Katholieke gesticht, waar ze vroeger was verpleegd, leed zij aan een geslachtsziekte. Ze was zeer lastig en verstoorde de orde, wanneer zij met anderen samen was, verder was ze lui en onhandelbaar.

De omgeving, waarin ze thuis heeft verkeerd, was verderfelijk.

Zij werd op 20-jarigen leeftijd voorwaardelijk ontslagen en in een dienst geplaatst. Daar was men tevreden over haar werk, maar klaagde, dat zij onhebbelijk, brutaal en opstuivend was. Binnen het jaar kwam zij dan ook in een andere betrekking.

Ongeveer twee jaar na haar voorwaardelijk ontslag is ze bij haar moeder thuis, die een wasch- en strijkinrichting heeft. Haar stiefvader is er sedert eenige maanden vandoor. De moeder staat bekend om haar dronkenschap; het meisje echter dweept met haar en vertelt niets dan goeds. Zelf maakt zij een zeer gunstigen indruk en heeft ook een goeden naam. Ze zou heel graag gaan dienen, maar dokter heeft er bezwaren tegen.

LXXVIII werd op haar 20ste jaar in het R.O.G. opgenomen. Ze was tevoren onder het toezicht eener vereeniging als dienstbode werkzaam geweest, maar had zich aan snoepen en kleine oneerlijkheden schuldig gemaakt. Zij is uit een zeer groot gezin afkomstig; haar vader is een flink werkman. Na verblijf van ruim een half jaar in het R.O.G. werd zij op den dag harer meerderjarigheid definitief ontslagen en is naar haar ouderlijk huis gegaan. Een maand daarna is ze verloofd en heeft het thuis erg druk. Wat later is zij getrouwd met een weduwnaar met eenige kinderen.

11 of 12 van deze 26 meisjes zijn gehuwd.

3 van haar maken het uitstekend, waaronder 1 (LXX) de aandacht trekt door een huwelijk ver boven haar stand. In Zeist reeds droeg dit meisje het hart hoog; uit haar geschiedenis, nadat ze het gesticht heeft verlaten, blijkt, dat ze zich zelf niet onderschatte.

In haar nieuwe omgeving gevoelt ze zich dan ook best thuis, aardig is, dat ze intusschen het gesticht niet heeft vergeten.

3 meisjes zijn ongelukkig gehuwd; van 4 andere vernam ik niets omtrent haar huwelijksleven. 1 meisje is gescheiden, maar misschien reeds hertrouwd.

Van de overige meisjes is er o.a. 1 krankzinnig; een ander was krankzinnig en is na haar ontslag prostituée geworden.

Opmerking verdient, dat onder deze 87 meisjes slechts 1 wegens een zedelijkheidsdelict (openbare schennis der eerbaarheid) ter beschikking der Regeering is gesteld. De groote vooruitgang van LXXVI is zeer merkwaardig.

Nu rest mij nog de behandeling van 9 z.g.n. „weerbarstige voogdijkinderen". Men zou de plaats, die zij in het R. O. G. innemen, kunnen vergelijken met die van de kinderen, die ten gevolge van een vonnis van den burgerlijken rechter in de tuchtschool worden opgenomen. Beide groepen bevinden zich in een uitzonderingspositie, maar noch in de tuchtschool, noch in het Rijksopvoedingsgesticht zijn zij in een aparte afdeeling of klasse ingedeeld.

Wat betreft de voogdijkinderen, trekt allereerst de aandacht, dat zij zoo weinig in aantal zijn. Voorts is opmerkenswaardig dat ik, hoewel ik de meisjes heb behandeld, die in de jaren 1906 tot 1916 het R. O. G. hebben verlaten om de maatschappij in te gaan, geen enkel voogdijkind kan aanwijzen, dat vóór 1908 is opgenomen, noch een, dat na 1912 uit de inrichting is ontslagen.

Dit verschijnsel is hieruit te verklaren, dat het R. O. G. meestal geen plaats open heeft voor voogdijkinderen en er jaren zijn geweest, waarin men ze in het geheel niet kon opnemen.

Het Rijksopvoedingsgesticht voor meisjes is te klein. Het beste middel om in dit plaatsgebrek te voorzien zou wellicht een paviljoen zijn, waar de slechtste elementen worden opgenomen. De algeheele afscheiding tusschen de verpleegden der 2de en die der 3de afdeeling wordt dan eerst mogelijk en het zoo gevaarlijke en terecht gevreesde contact komt niet tot stand.

Van de 9 voogdijkinderen behooren:
5 tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap
3 tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en
1 tot het Gereformeerde kerkgenootschap.

Van 4 meisjes kon ik niet nagaan, of ze uit groote gezinnen afkomstig zijn. Van de 5 andere komt

1	Ned. Herv.	meisje	uit een gezin	van	7	kinderen,	waarv.	5	dood
1	R. K.	„	„ „	„	14	„	„	7	„
1	„	„	„ „	„	17	„	„	13	„
1	Ned. Herv.	„	„ „	„	17	„	„	12	„
1	„ „	„	„ „	„	18	„	„	11	„

LXXIX is opgenomen op haar 19de jaar. Zij was venerisch ziek. Zij behoorde tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap en was voor haar opname dienstbode geweest.

Toen zij ruim 20 jaar was, is zij teruggegeven aan het bestuur van het Heldringgesticht, dat de voogdij over haar had aanvaard.

LXXX is ongeveer twee maanden voor hare meerderjarigheid in het R.O.G. opgenomen. Zij behoort tot het Ned. Hervormde

kerkgenootschap en was voor haar opname zonder beroep. Zij is op den datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen.

LXXXI is op 19-jarigen leeftijd in het R.O.G. opgenomen. Zij is afkomstig uit een ongelukkig gezin; de vader is dronkaard, de moeder leidt een zedeloos leven, heeft al voor jaren haar echtgenoot verlaten en trekt van slaapstee tot slaapstee. Het meisje zelf liet zich met allerlei mannen in, werd door eenige dames, die haar op 't goede pad wilden leiden, in een dienstje geplaatst, maar liep daar weg, zwierf het land door, leefde met een boekenventer en ontvluchtte hem uit vrees voor een zware verwonding met een mes. Daarna maakte zij in een onzer groote provinciesteden de straat onveilig. Het is een prikkelbaar, zeer ongestadig en grillig meisje. Ze werd als voogdijkind eener vereeniging bij een predikant in dienst geplaatst, maar liep weg en gaf zich aan ontucht over.

Toen zij 8 maanden in het R. O. G. had doorgebracht, werd zij ontslagen en teruggegeven aan de vereeniging, die met de voogdij over haar was belast. Deze plaatste haar in een dienst, waar ze het aanvankelijk goed maakte.

LXXXII werd op 19-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en was voor haar opname zonder beroep.

Na verblijf van ongeveer 9 maanden in het R. O. G. werd zij daaruit ontslagen en teruggegeven aan de vereeniging, die met de voogdij over haar was belast. Deze plaatste haar in een betrekking als dienstbode.

LXXXIII werd op 14-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en was voor haar opname zonder beroep.

Zij is het dertiende van veertien kinderen. Haar vader pleegde zelfmoord; een harer broers is dronkaard.

Na een verblijf van ongeveer vijf maanden, werd ze uit het R. O. G. ontslagen en teruggegeven aan de vereeniging, die met de voogdij over haar was belast.

Spoedig daarna moest ze in een inrichting worden geplaatst, daar ze lijdende was aan toevallen.

LXXXIV werd op 19-jarigen leeftijd in het R. O. G. opgenomen. Ze behoort tot het Nederlandsch Hervormde kerkgenootschap en was voor haar opname dienstbode.

Zij is afkomstig uit een gezin met achttien kinderen, waarvan er elf dood zijn.

Haar vader is in de gevangenis geweest wegens mishandeling; een zuster lijdt aan epilepsie. Een zuster van den vader is bordeelhoudster; een broer van hem was herhaaldelijk in de gevangenis. Het meisje leed bij opname aan een venerische ziekte. Op de datum harer meerderjarigheid definitief ontslagen, werd ze in een dienst geplaatst.

Voor haar werk is ze heel goed, maar ze knoopt heel spoedig weer oude relaties aan, gaat 's avonds uit naar de stad enz. Ze zegt dan ook na eenige maanden reeds haar betrekking in het dorp vaarwel, om er een in een onzer groote steden te aanvaarden.

Vijf maanden, nadat ze het R. O. G. had verlaten, is ze ziek ten gevolge van het slechte leven, dat ze den laatsten tijd had geleid. Haar betrekking heeft ze opgezegd en ze ligt ziek bij haar zuster en zwager.

Het is een meisje zonder schaamtegevoel, leugenachtig en snoepachtig.

Twee à drie maanden later is het duidelijk, dat ze spoedig moeder zal worden. Ze wacht haar bevalling in een ziekenhuis af en zou haar kind gaarne in een inrichting zien.

Na verloop van een jaar is ze absoluut prostituée, woont op kamers en weet in het geheel niet, wie de vader van haar kind is. Opmerkenswaard is, dat zij talen spreekt. Zij voelt zich erg ongelukkig.

LXXXV werd eenige malen in het R. O. G. opgenomen en telkens weer teruggegeven aan het bestuur van het Heldringgesticht, dat met de voogdij over haar was belast. Den laatsten keer was zij 19 jaar. Ze behoort tot het Ned. Hervormde kerkge-

nootschap. Zij pleegde reeds op twaalfjarigen leeftijd ontucht met een getrouwden man; later werd zij prostituée.Uit dediensten, waarin zij vanuit het Heldringgesticht geplaatst werd, liep zij weg en werd in een bordeel teruggevonden.

Zij komt uit een gezin van zeventien kinderen, waarvan er twaalf dood zijn. Haar vader en moeder zijn neef en nicht. De vader is een dronkaard. Het meisje is leugenachtig en zeer lui.

Op den datum harer meerderjarigheid is ze definitief ontslagen uit het R. O. G. en naar huis gegaan, waar het haar naar den zin ging. Vijf jaar later houdt zij een herberg in een zeer verdacht stadsdeel van Amsterdam en leeft waarschijnlijk met een souteneur.

LXXXVI was onder de oude wet een Regeeringskind geweest en als zoodanig op den dag, dat zij achttien jaar werd, definitief uit het R. O. G. ontslagen. Haar ouders waren intusschen uit de ouderlijke macht ontzet en een vereeniging met de voogdij over dit meisje belast. Ze werd een half jaar voor haar twintigste jaardag als weerbarstig voogdijkind weer in het R. O. G. opgenomen.

Ze komt uit een gezin met zeven kinderen, waarvan er vijf dood zijn. Haar ouders zijn beiden dronkaards. Een harer broeders is in een R. O. G. opgevoed. Het meisje is een kermiskind en behoort tot het Ned. Hervormde kerkgenootschap. Uit het R. O. G. is zij weggeloopen en sliep in een soldatenstal. Nadat zij teruggebracht was, werd zij in de klasse II 3e geplaatst.

Op den datum harer meerderjarigheid werd ze definitief uit het R. O. G. ontslagen.

Een jaar later is zij reeds diep gezonken; ze vent met schuurlinnen langs de huizen. Zij vraagt de Directrice van het R. O. G. haar een betrekking te bezorgen. Het schijnt echter, dat zij de vrijheid niet verdragen kan.

Nu (Sept. 1917) heeft ze het wel goed in haar omgeving. Ze leeft in een kermiswagen.

LXXXVII is op 17-jarigen leeftijd opgenomen. Ze behoort tot het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap en is wettig kind.

Zij is tweeling met een zusje. In het gezin waren zeventien kinderen, waarvan er dertien dood zijn. Haar vader is dronkaard en moest herhaaldelijk gevangenisstraf ondergaan. Haar eigen moeder is dood en vader leeft met een andere vrouw.

Toen zij vier maanden in het R. O. G. had doorgebracht, werd zij ontslagen.

Nu is zij krankzinnig.

Uit den aard der zaak kan ik over deze „weerbarstige voogdijkinderen" weinig melden. Haar geschiedenis is beter bekend aan de vereenigingen, waartoe zij behooren.

II. GEVOLGTREKKINGEN EN WENSCHELIJKE WIJZIGINGEN.

Het aantal te noemen van de meisjes, die terecht zijn gekomen, is natuurlijk heel moeilijk. Allereerst rijst de vraag: wat is terechtkomen in de maatschappij; naar welken maatstaf moet men de meisjes beoordeelen? In elk geval moet steeds in aanmerking genomen worden, wat het meisje als kind voor zich heeft gezien, hoe ze is opgevoed, hoe de graad van welstand thuis was, of haar ouders of een hunner zich aan alcohol-misbruik overgaven en of de moeder een onzedelijk leven leidde. Verder moet men er zijn aandacht aan wijden, hoe de inrichting der ouderlijke woning was, hoeveel kinderen er waren, of de verpleegde al dan niet wettig kind is. Ook dient op nog vele andere omstandigheden gelet te worden.

Beschouwt men dit alles in verband met aard en aanleg [1]) van het meisje, dan krijgt men een vrij juist beeld van hetgeen zij waard is en wat er met een zorgvuldige opvoeding van haar

---

[1]) In dit verband kan ik niet nalaten op de mogelijkheid te wijzen, dat veel van aard en aanleg dezer meisjes een erfenis van ouders of grootouders is. Zoolang echter over de erfelijkheid van aangeboren en verworven eigenschappen nog niets met zekerheid valt te zeggen, lijkt het mij ongewenscht er hier dieper op in te gaan.

te maken was. Het is dus ondoenlijk een criterium te stellen, waaraan alle meisjes getoetst kunnen worden, maar wij zouden er voor elk meisje in concreto een moeten construeeren.

Neemt men dit als juist aan en gaat men aldus bij de beoordeeling van de meisjes, die ik hier heb beschreven, te werk, dan durf ik de resultaten *bevredigend* te noemen.

Minstens 30 toch van de 78 meisjes — ik laat hier de voogdijkinderen buiten beschouwing — zijn goed terechtgekomen. Dit is zeer veel, waar de meesten der 78 uit zeer slechte gezinnen komen en als jonge kinderen reeds tooneelen van dronkenschap en immoraliteit bijwoonden.

Natuurlijk zijn mijn gegevens in veel gevallen onvolledig geweest, maar onbetrouwbaar waren ze niet.

De crimineele statistiek wijdt geen aandacht meer aan haar, die na een veroordeeling niet weer met den strafrechter in aanraking zijn gekomen. Dit is naar mijn oordeel onjuist. De meisjes, die na ontslag uit het R. O. G. tot prostitutie zijn vervallen, zijn, zoo niet lager, dan toch zeker even laag gezonken als degenen, die zich weer aan diefstal of oplichting hebben schuldig gemaakt.

Wat de beroepen betreft, geloof ik niet, dat het over het algemeen gunstig zal werken, de meisjes-Rijksopvoedelingen klaar te maken voor die betrekkingen, waarbij zij tot een geheel anderen stand gaan behooren, dan waaruit zij afkomstig zijn. Ik bedoel hier betrekkingen als verpleegster, onderwijzeres enz. De meisjes komen dan in een spheer, die niet de hare is en waarin zij zich slechts met zeer veel moeite leeren aanpassen. Zij blijven steun zoeken bij het personeel van het R. O. G., dat haar dan ook gaarne met raad en daad behulpzaam is, maar voor het geluk van de meisjes liever zag, dat zij op eigen krachten konden bouwen. Voor deze meisjes vooral is het feit, dat zij in het R. O. G. verpleegd zijn geweest, iets, dat steeds voor intiemere kennismaking met collega's doet afschrikken en dat haar vaak verhindert, zich geheel op haar plaats te voelen.

Natuurlijk geldt dit voornamelijk voor zwakke naturen. Toch is de omgeving dikwijls zeer hardvochtig voor haar, die den moed

heeft om voor haar verleden uit te komen en de gevolgen van haar bekentenis onder de oogen te zien.

Het denkbeeld, dat haar geschiedenis bekend is aan de menschen, bij wie ze als dienstbode het eerst in betrekking is, nadat ze het R. O. G. heeft verlaten, hindert de meisjes dikwijls zóó, dat het een reden wordt om dadelijk na haar meerderjarigheid weg te gaan, in de hoop, dat haar vroeger verblijf in het R. O. G. in haar nieuwe betrekking een geheim zal blijven.

Verreweg het meerendeel der meisjes wordt na haar ontslag dienstbode.

Voor de vele meisjes, die op de grens tusschen geestelijk-normaal en -abnormaal staan en voor de abnormalen is het moeilijk een passenden werkkring te vinden, vooral, wanneer zij alleen op de wereld staan of — wat nog erger is — ouders of familieleden hebben, die haar tot verkeerde dingen trachten over te halen. Zij missen in den regel het noodige weerstandsvermogen. Het dienstbode zijn in een burgergezin, waar zij samen met de vrouw des huizes haar werk doen en aan deze dikwijls een sterken moreelen steun hebben, is de aangewezen weg.

Ook voor de gewezen prostituées is het zeer moeilijk een geschikte betrekking te vinden in een omgeving, waar men zorg draagt voor haar zedelijk heil.

Prostitutie is geen strafbaar feit; toch meen ik, dat het de plicht van den staat is, haar zooveel mogelijk te beperken. [1]) Daarom acht ik het gewenscht, dat prostitutie voldoende aanleiding vorme tot het stellen ter beschikking der Regeering van de meisjes beneden 18 jaar.

In CONRAD's Handwörterbuch vind ik aangeteekend:

„In Preuszen werden Mädchen unter 18 Jahren überhaupt nicht unter Kontrolle gesetzt, sondern auf Grund des Gesetzes über die Fürsorgeerziehung der Minderjähriger dem Jugendgericht vorgeführt, welches in der Regel ein Unterbringung in eine Erziehungsanstalt anordnet."

En PARENT-DUCHATELET zegt: „Si la morale n'est pas un vain

---

1) Zie ASCHAFFENBURG, Das Verbrechen und seine Bekämpfung.

mot, si elle est de quelque importance pour le bonheur social, il est du devoir de l'administration de la respecter, de la protéger et par conséquent de ne rien faire qui puisse lui porter atteinte, elle lui doit sa protection plus encore qu'à la santé publique [1])."

De oorzaken, die de meisjes tot prostitutie voeren, zijn velerlei.

Het feit, dat de meeste prostituées uit de onderste lagen der maatschappij afkomstig zijn, wijst erop, dat hierbij haar treurige economische toestand een gewichtige factor is.

Toch is het zelden de nood van het oogenblik, die haar tot prostitutie drijft, ofschoon dit zoo nu en dan wel voorkomt.

In den regel werken andere omstandigheden mee, zooals onwettige geboorte, tweede huwelijk van vader of moeder, slechte voorbeelden in het ouderlijk huis, gebrekkige of geheel verkeerde opvoeding, het slapen in vertrekken, waar volwassenen geslachtelijk met elkander verkeeren, de verleiding door vriendinnen enz.

„Diese kindlichen und jugendlichen Prostituierten, zumeist in den ärmlichsten Verhältnissen aufgewachsen [2]), haben zuweilen als Zeugen der Unmoral der Eltern den sittlichen Wert der Keuschheit sowie den Begriff der weiblichen Geslechtsehre nicht kennen gelernt und haben es infolge der in ihrem allernächsten Kreise herrschenden Ungezwungenheit der gegenseitigen Beziehungen der Geslechter alsbald als ihr natürliches Recht betrachtet, über ihren Körper frei zu verfügen. Sie erblicken also in der Prostitution selbst nichts Schimpfliches und büszen auch innerhalb ihres bisherigen Milieus, wo die Geslechtsehre nur als ein imaginäres Gut erscheint und die Betätigung der Tugend sich höchstens in der Nichtverletzung der fremden Rechts-spéziell der Eigentumssphäre äuszert, an Achtung nichts ein . . ."

Lombroso verdedigt de stelling, dat evenals de moreel gedegenereerde man in den regel door natuurlijken aanleg tot

---

[1]) Parent-Duchatelet, De la Prostitution dans la Ville de Paris [2]). Zie ook G. Aschaffenburg, Das Verbrechen und seine Bekämpfung.

[2]) Baumgartner, Beziehungen der Prostitution und Verbrechen in Zeitschrift für Kriminalanthropologie, Bd. 11.

misdadiger wordt, de gedegenereerde vrouw tot prostitutie komt.

Ik meen, dat deze stelling zeer bestrijdbaar is. Voor enkele gevallen is zij juist, maar meestal zal het meisje eerst door de uitoefening der prostitutie psychisch en physiek degenereeren.

Door treurige huiselijke omstandigheden op straat gedreven, wordt zij spoedig ten prooi aan de verleiding. Is zij eenmaal daarvoor bezweken, dan kan zij moeilijk terug en valt steeds sneller en dieper.

In den beginne wil zij vaak niet terug. De overgang van de diepste armoede en ellende tot een omgeving van vroolijkheid, zorgeloosheid en weelde is te groot, dan dat zij zich niet door den schoonen schijn laat bedriegen. Bovendien bevalt haar het gemakkelijk leven zonder werken uitstekend.

Voor diegenen, die spijt hebben, is het vaak ondoenlijk tot een fatsoenlijk leven weer te keeren. De maatschappij stoot deze ongelukkigen uit; wel wordt er zoo nu en dan aan de een of andere een hand tot redding toegestoken, maar het zijn slechts enkelen, die geholpen kunnen worden. Zij, die in bordeelen wonen, zitten in den regel bij de bordeelhoudsters zeer diep in de schuld en krijgen geen vrijheid om te vertrekken, alvorens zij die geheel afgedaan hebben.

Van de eigenlijke prostituées, die van het zich prijs geven zonder keuze, en om geld, een bedrijf maken, zijn wel te onderscheiden de meisjes, die in betrekkingen als winkeljuffrouw of naaister op een atelier een hongerloon verdienen en zich om in haar onderhoud te voorzien en nog wat van 's levens blijheid te kunnen genieten, zoo nu en dan prostitueeren. Andere meisjes vervullen bepaalde betrekkingen, als die van kellnerin, buffetjuffrouw, masseuse om zich daardoor de uitoefening van haar eigenlijk bedrijf, de prostitutie, te vergemakkelijken.

Daar de prostitutie een gevaar is voor openbare zedelijkheid en gezondheid moeten èn particulieren èn de Staat er het hunne toe bijdragen, om haar zooveel mogelijk te beperken. Een algeheele uitroeiing acht ik niet mogelijk. Economische veranderingen, zooals vermindering van de weelde en van de algemeene duurte, die de mannen uit de betere standen in staat stellen op jeugdiger

leeftijd dan thans te huwen en een gezin te vormen, zouden zeer zeker een vermindering der prostitutie beteekenen.

Vereenigingen als „Onderlinge Vrouwenbescherming," die ongehuwde moeders voorthelpen en haar op de hoogte brengen van haar rechten tegenover den vader van haar kind, de vereeniging „Tot Steun van Verwaarloosden en Gevallenen," de vereenigingen „Ter Bescherming van Meisjes," die o.a. de meisjes aan stations opwachten, verrichten goed werk.

Sommigen verwachten veel van meerdere seksueele voorlichting, zoodat er geen meisjes argeloos in den val loopen. Een streng toezicht op besteedsters kan voorts van veel nut zijn [1]). De Heldringgestichten en het Leger des Heils, die zich het lot der gevallenen aantrekken, dragen veel bij tot een vermindering van dit groote maatschappelijke euvel.

Van den Staat mag verwacht worden, dat hij dit werk steunt. Daartoe is het gewenscht, dat bij de jeugdige prostituées niet gewacht wordt, totdat zij een delict begaan hebben, maar dat prostitutie op zichzelf voldoende aanleiding is tot het stellen ter beschikking der Regeering.

Ik ben van oordeel, dat in veel gevallen een spoediger ingrijpen van den rechter heilzaam zou zijn. Nu komt een kind na een eerste delict er dikwijls zonder iets af. Dit acht ik verkeerd, want den eersten keer is zijn vergrijp voor hem zelf het zwaarst en het gevaarlijkst. Op dat moment toch hebben zijn geweten en de verleiding met elkaar gestreden en heeft het geweten verloren. Bij die nederlaag heeft het zijn grootste kracht, zijn ongereptheid, ingeboet; die kan nooit weer hersteld worden. De tweede maal zondigt een kind veel gemakkelijker.

Met veel minder ingrijpende en voor den Staat minder kostbare maatregelen kan er daarom meer bereikt worden, indien er voor kinderen geen of een zeer beperkt gebruik wordt gemaakt van het opportuniteitsbeginsel.

In tal van gevallen zal de rechter b.v. kunnen volstaan met

---

[1]) Zie W. L. A. Collard, De Handel in blanke Slavinnen.

het stellen van het kind onder toezicht van den ambtenaar der kinderwetten. Ik citeer hier Mr. BOLL [1]): „Geen beter toezicht van den uiterst veelzijdigen arbeid van den ambtenaar kan ik geven dan door aan te halen, wat het rapport van the departemental-committee on the probation of offenders op pag. 4 zegt: „Tot hen, die dikwijls geen vrienden of slechts verkeerde vrienden hebben en die door geen beterenden invloed worden bereikt, komt de ambtenaar als een man uit een ander maatschappelijk milieu en reikt hun de hand om hen uit den poel omhoog te trekken, waarin zij anders misdadigers zouden worden. De werkloozen helpt hij aan een plaats. Jonge kerels brengt hij in aanraking met jongelingsvereenigingen, waar goede invloed op hen kan inwerken. Hij brengt betere toestanden in menig verwaarloosd huis, de broeiplaats voor jeugdig misdadigerschap. Hij spoort de zorgeloozen aan, zich een spaarbankboekje aan te leggen.

Bij dit alles staat als factor, die zijn woorden gehoor en zijn raad opvolging verschaft, het machtwoord van de strafwet op den achtergrond... Een goed ambtenaar oefent echter zulk een krachtigen invloed op zijn pupil, dat zijn woord en vriendelijke deelname zelfs nog na afloop van het toezicht worden gezocht en zijn raad invloed heeft, ofschoon de autoritaire macht ontbreekt."

Een goed ambtenaar is niet alleen een wandelende tuchtschool, zooals ik hem eens hoorde noemen, maar ook een wandelend informatiebureau en arbeids-beurs, en vóór alles een vriend van zijn pupillen."

Nog in zeer weinig steden van ons land is een ambtenaar der Kinderwetten. Het is wel zeer gewenscht, dat er ten minste in elke hoofdstad eener provincie een komt. Ook meen ik, dat de eisch niet ongerechtvaardigd is, dat er naast den mannelijken ambtenaar een geschikte vrouw wordt aangesteld, speciaal met het toezicht over de meisjes belast.

Soms zal zelfs een berisping, mits spoedig na het begaan van

[1]) Mr. V. G. A. BOLL, „Vijf jaren werk van den ambtenaar van de kinderwetten te Amsterdam" in Tijdschrift voor Strafrecht, deel XXVII.

het delict toegediend, de noodige werking hebben. En zijn tuchtschoolstraf of het stellen ter beschikking der Regeering de eenige middelen, waarvan de rechter heil verwacht, dan heeft hij bij een jong en nog niet in het kwaad verhard kind, meer kans, dat zijn streven met succes zal worden bekroond dan bij een ouder kind.

Natuurlijk is in deze materie, meer dan voor alle repressieve maatregelen, voor een preventief stelsel te zeggen. Maar zoolang dit toekomstmuziek is, doet men verstandig, een zoo goed mogelijk gebruik te maken van de repressieve maatregelen.

Het zou een grooten vooruitgang beteekenen, als de tweede en de derde afdeeling van het meisjesgesticht in afzonderlijke gebouwen ondergebracht werden. Dan zouden elementen, die niet bij elkaar hooren, strenger kunnen gescheiden worden dan nu het geval is en zou het zoo terecht gevreesde contact tusschen onzedelijke en op zedelijk gebied nog onbedorven meisjes niet ontstaan. Bovendien zou er, wanneer de 2de afdeeling in een paviljoen gehuisvest werd, in het gesticht plaats komen voor een observatieinrichting. De voogdijraden n.l. moeten op dikwijls onvolledige inlichtingen een keuze doen aan welke vereeniging zij hun vrouwelijke voogdijkinderen zullen toevertrouwen. Voor de jongens bestaat in het R. O. G. te Alkmaar gelegenheid tot observatie; Zeist zou voor de meisjes in die bij de voogdijraden gevoelde behoefte kunnen voorzien.

Om practische redenen zou het zeer gewenscht zijn, wanneer het toezicht van regeeringswege op de gestichts- en gezinsverpleging niet uitsluitend door inspecteurs zou worden uitgeoefend maar er voor de meisjes inspectrices zouden worden aangesteld. Hierdoor wint de contrôle aan nauwkeurigheid en zal daarom betere resultaten opleveren.

Aanbeveling verdient het, de kinderen bij opname te laten photographeeren; dit heeft groote voordeelen o.a. kan het bij ontvluchting als middel ter opsporing dienen. Bovendien is het

gemakkelijk om den lichamelijken vooruitgang van de verpleegden te constateeren.

De criminaliteit der jeugd is een uitvloeisel van talrijke sociale en economische misstanden; bij haar bestrijding kunnen Rijks-opvoedingsgestichten weliswaar belangrijke diensten bewijzen, maar groote verbetering kan alleen verwacht worden van de opheffing van het geheele milieu van ons volk.

J2109

STELLINGEN

I

In strafzaken tegen kinderen verdient het opportuniteitsbeginsel van het O. M. afkeuring.

II

De strengheid eener straf kan soms gerechtvaardigd worden door omstandigheden, die met meer of minder schuld van hem, die het misdrijf pleegde, in geenerlei verband staan.

III

Voorwaardelijke veroordeeling is geen straf.

IV

Het is wenschelijk, dat de wet gedwongen ontheffing uit de ouderlijke macht mogelijk maakt.

V

Hij, die een schat vindt onder een gemeenen muur, kan c. q. aanspraak maken op $^3/_4$ van het gevondene.

VI

Overeenkomsten, die afstand inhouden van vrijheidsrechten, zijn volkomen geldig.

VII

Het beginsel van art. 1612 B. W. (koop breekt geen huur) is ook dan toepasselijk, wanneer het verhuurde goed met een erfdienstbaarheid wordt bezwaard.

VIII

De burgemeester is niet bevoegd, om zelfstandig, alléén uit kracht van art. 188 al. 2 der Gemeentewet, de opvoering van een tooneelstuk te verbieden.

IX

Publiekrechtelijke lichamen moeten zich bij het beheeren der ten algemeenen dienst bestemde werken houden aan de verplichtingen van het burenrecht.

X

Het is een eisch des tijds, dat de gemeentelijke overheid in Nederland de aanstelling eener vrouwelijke politiebeambte bij het gemeentelijk politiecorps bevordert.

XI

De affaire maakt geen zelfstandig vermogensbestanddeel uit.

XII

Bij veiling is er openbaar aanbod.

XIII

Pluraliteit van schuldeischers is niet een voorwaarde voor de faillietverklaring.

XIV

De oprichting van gemeentelijke arbeidsbeurzen is een krachtig middel in den strijd tegen de werkloosheid.